

હાલનો સમાવેશ છે

“ મોટા મોટા જિલ્લાઓમાં થઈ જાય છે તેને લોકોમાં સમાવેશ આપે છે ”

બેહરતી એવર

અથવા

૨૧-૧૯

સ્વર્ગનું ઘરેણું

ભાગ ૨ નો

કપાલી પ્રસિદ્ધ કર્તા

અબદુલ રહીમ બી. મરહુમ મોલાના ગુલામ મોહ મહ સાદેક
મેનેજર કુતુબખાના સાદેકીયલ મુ. રહિ. જ. સુરત

[પ્રથમ મો. ૧ દી. ૧૯૨૧]

બી. ૨ આગુતિ ૧૦૦૦

[સન ૧૯૨૧ પ્રસિદ્ધ-નિર્મિત સ્વાધીન ગ્રંથાલય]

સુરત ખપાગીઆ ચક્રાવર્તી આપના સમાચાર પ્રો પ્રમસા
મગનજાન રતનજી વિદ્યાર્થીઓ આપ
સુરત ખપાગીઆ ચક્રાવર્તી આપના સમાચાર પ્રો પ્રમસા

ક્રી. ૭ આના

૧૧૭૮૫

ગુજરાત વિધાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કોપીરાઈટ સંઘ
૧૯૭૮

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ લય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૪૧૭૮૫ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ જી. રે. ૨૧૧ એચ ૨

વિષય ૫૭ : ૪

ધણી મેહેરખાન રહમ કર્તા અક્લાહના નામથી.

તમામ વખાણ અક્લાહને માટેજ છે, અને આખેરતની સઘળી ખુબીઓ પરહેજગારને માટે છે અને ફરહ અને સલામ હજરત મોહમ્મદ મુંસતફા માટે તથા તેમની આલ સહાબા તથા સર્વે મુસલમાનો માટે છે.

એ પછી શુલામ મોહમ્મદ ખીન હાજી હાફેઝ સાદિક કહે છે કે અક્લાહ-તઆલાએ પોતાના કરમ અને ફજલથી બેહેશતી ઝેવરનો ભાગ ખીજે મુજ અદનાના હાથે લખાવી પ્રગટ કરાવ્યો. એ તેનું એહસનાજ છે. ખુદા કરેને ભાગ ત્રીજો ચોથો પાંચમો છઠ્ઠો સાતમો અને આઠમો જેવી રીતે પ્રગટ થઇ ઉપ્યોગી થયા તેમ આ પણ ઉપ્યોગી થાય.

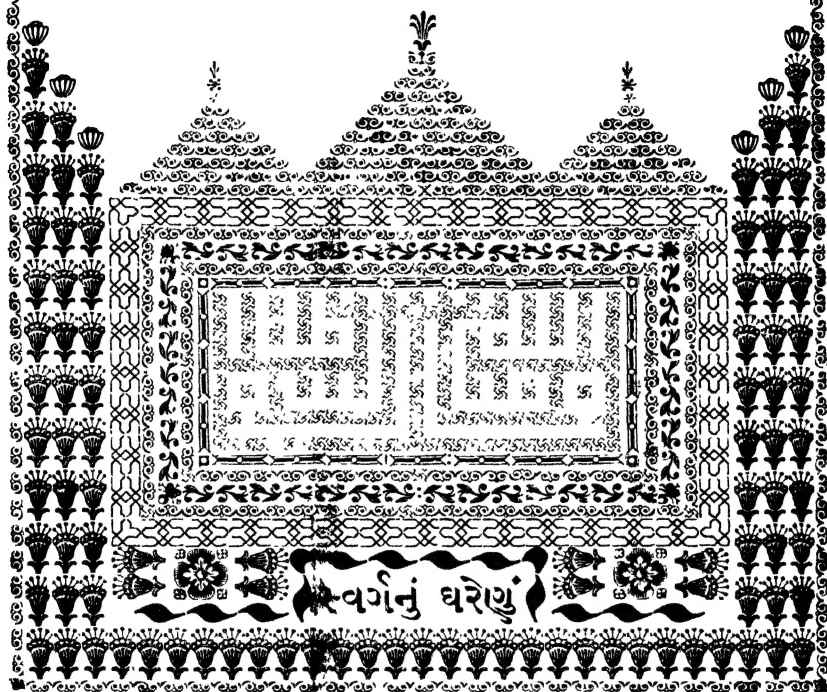
નમાઝ જે દીનનો થાંભલો છે ઇસ્લામનું ખીજે રૂકન છે અને બન્દામાં અને કુદરમાં જે ફેર ધરનાર છે અને દંમાનવાગાઓ માટે મેરાજ છે એના મસઅલા ઘણી ખુબીની સાથે સહેલાઇથી સમજમાં આવે તેમ વર્ણવવામાં આવ્યા છે. એના વાંચનારને નમાઝ માટે ખીજી કીતાબો વાંચવાની અને જરૂરી મસઅલા દરીયાફત કરવાની જરૂરત રહેતી નથી. નમાઝમાં પુરૂષો વિશેષ કરી સ્ત્રીઓ ઘણી સુસ્તી ધરનાર છે તેનું એક કારણ નમાઝના મસઅલાથી અંજાણ હોવું છે અને કેટલાક પહે છે તો મસઅલાના નહીં જાણવાથી ઘણી વખત પટેલી અને નહીં પટેલી સરખી થઇ જાય છે. ખુદા કરેને આ કીતાબ ઉપરથી એક પણ માણસ નમાઝ જેવી ઇબાદતને શીખી જશે તો મારી નજાતનું મોટું કારણ થશે, એમ હું માનું છું ખુદા કરેને એમજ થાય અને એવાં કામ મારેથી થતાં રહે આમીન.

સાંકળિયું.

પૃષ્ઠ	વિષય.	પૃષ્ઠ	વિષય
૧	હેજ અને ઇસ્તિહાજનું વર્ણન	૨૭	જે કારણથી નમાઝ તોડવી દુસ્ત છે તેનું વર્ણન
૩	હેજના અહકામનું વર્ણન	૨૮	વિત્ર નમાઝનું વર્ણન
૫	ઇસ્તિહાજના અહકામનું વર્ણન	૨૯	સુન્નત અને નફલ નમાઝનું વર્ણન
૬	નિફાસનું વર્ણન	૩૦	લઘીયતુલ વોજુ, ઇશરાક, ચાશત, અઝ્વા-બીન, તલજજુદ અને સલાતુત તરબી-હનું વર્ણન
૭	નિફાસ, હેજ વગેરેનાં અહકામોનું વર્ણન	૩૧	ફસલ
૮	નખસત પાક કરવાનું વર્ણન	૩૨	ઇસ્તિખારાની નમાઝનું વર્ણન
૧૩	ઇસ્તિનખનું વર્ણન	૩૩	તોબલની નમાઝનું વર્ણન
૧૪	નમાઝનું વર્ણન	,,	ફત્ત નમાઝનું વર્ણન
૧૫	જુવાન થવાનું વર્ણન	૩૫	અલેના મિજદાનું વર્ણન
,,	નમાઝના વખતોનું વર્ણન	૩૬	નિલાવતના મિજદાનું વર્ણન
૧૬	મદ્દહ વખતોનું વર્ણન	૪૨	ખીમારીની નમાઝનું વર્ણન
૧૭	નમાઝની શરતોનું વર્ણન	૪૪	સકરમાં નમાઝ પઢવાનું વર્ણન
૧૮	નયત કરવાનું વર્ણન	૪૬	શરમાં માત થવાનું વર્ણન
૧૯	કિબલા તરફ મો કરવાનું વર્ણન	૪૭	નહવાવાનું વર્ણન
,,	ફરજ નમાઝ પઢવાની રીત	૪૮	ફકત પેદરાવવાનું વર્ણન
૨૪	કુરઆને મજીદ પઢવાનું વર્ણન		
,,	નમાઝ તોડનારી વસ્તુઓનું વર્ણન		
૨૬	જે વસ્તુ નમાઝમાં મદ્દહ ન્ધા મનાઈ છે તેનું વર્ણન		

બેહેશ્તી એવર ભાગ ૨

ધાણેા મહેરબાન રહમકર્તા અલ્લાહના નામથી

હેજ અને ઇસ્તિહાજહનું વર્ણન.

૧ મસઅલો—દર મહિને આગલા માર્ગથી જે ધારા સર રક્ત વહે છે તેને હેજ કહે છે.

૨ મસઅલો—ઝોઝામાં ઝોઝી હેજની મુદત ત્રણ દિવસ ત્રણ રાત છે, અને વધુમાં

વધુ દસ દિવસ દસ રાત. તો જો કેહને ત્રણ દિવસ રાતથી ઓછું ખૂન વધું તો તે હેજ નથી પણ ઇસ્તિહાજહ છે, કે ખીમારી વગેરે કોઈ કારણથી એવું થયું છે. અને જો દસ દિવસ રાતથી વધુ ખૂન આવ્યું તો જોટલા દિવસ દસથી વધારે છે તે પણ ઇસ્તિહાજહ છે.

૩ મસઅલો—જે ત્રણ દિવસ તો થયા પણ ત્રણ રાત નહીં થઈ. દાખલા તરીકે જુમઆની સવારના ખૂન આવ્યું અને ઇતવારની સાંજની વખતે મગરેય પછી બંધ થયું તો પણ હેજ નથી પણ ઇસ્તિહાજહ છે. જે ત્રણ દિવસ રાતથી જરાએ ઓધું હોય તો પણ હેજ નથી. જેમકે જુમઆના સૂર્યના નીકળાની વેળા ખૂન દેખાયું અને પીર (સોમવાર)ના સૂર્ય નીકળવાથી જરા આગળ બંધ થયું તો તે હેજ નથી પણ ઇસ્તિહાજહ છે.

૪ મસઅલો—હેજની મુદતમાં જ્યાં સુધી ગાદી તદ્દન ઉજળી દેખાય નહીં ત્યાં સુધી લાલ, પીળો, લીલો માટીનો (ખાકી), કાળો જે રંગ દેખાય તે સથળા હેજ છે, પણ જ્યારે ગાદી બીજકુલ સફેદ રહે જેની મુકી તેવીજ રહી તો હવે હેજથી પાક થઈ.

૫ મસઅલો—ત્ર વર્ષથી પહેલાં અને પંચાવન વર્ષ પછી હેજ કાઠને આપતું નથી. એજ માટે ત્ર વર્ષની નાની છોકરીને જે ખૂન દેખાય તે હેજ નથી પણ ઇસ્તિહાજહ છે. અને જે પંચાવન વર્ષ પછી કંઈ નીકળે તો જે ખૂન ઘણુંજ લાલ અથવા કાળું હોય તો તે હેજ છે. પણ જે પીળું, લીલું, અથવા માટીનો રંગ હોય તો હેજ નથી. પણ ઇસ્તિહાજહ છે. હા, જે તે સ્ત્રીને આ ઉમરથી આગળ પણ પીળો, લીલો અને માટીનો રંગ આવતો હતો. તો પંચાવન વર્ષ પછી પણ આ રંગ હેજમાં ગણાશે. અને આદતથી વિરૂદ્ધ એવું થયું હોય તો હેજ નથી પણ ઇસ્તિહાજહ છે.

૬ મસઅલો—કાઠને હમેશ ત્રણ કે ચાર દિવસ ખૂન આવતું હતું ફરી કાઠ મહિનામાં વધી પડ્યું પણ દસ દિવસથી વધુ આવ્યું નહીં તો તે સથળું હેજ છે. પણ જે દશ દિવસથી પણ વધી ગયું તો જેટલા દલાડા પ્રથમથી આદતના છે તેટલા હેજ છે, બાકીના સથળા ઇસ્તિહાજહ છે. એની મિસાલ આ છે કે,

કાઠને હમેશ ત્રણ દિવસ હેજ આવવાની આદત હતી પણ કાઠ મહિનામાં ત્ર કે દશ દિવસ રાત ખૂન આવ્યું તો આ સથળું હેજ છે. પણ જે દશ દિવસ રાતથી જરાએ વધુ ખૂન આવ્યું તો તે ત્રણ દિવસજ હેજના અને બાકીના સથળા દિવસો ઇસ્તિહાજહના છે. આ દિવસોની નમાઝ કુળ પઢવી વાજેબ છે.

૭ મસઅલો—એક સ્ત્રી છે જેની કાઠ આદત ઠરેલી નહોતી. કદી ચાર દિવસ ખૂન આવે છે કદી સાત દિવસ, એવીજ રીતે બદલાયા કરે છે. કદી દસ દિવસ પણ આવે છે તો આ સથળું હેજ છે. એવી સ્ત્રીને જે કદી દસ દિવસથી વધુ પણ ખૂન આવે તો જેવું જેમએ કે આથી આગલા મહિનામાં કેટલા દિવસ હેજ આવ્યું હતું. બસ તેટલાજ દિવસ હેજના અને બાકીના સથળા ઇસ્તિહાજહ છે.

૮ મસઅલો—કાઠને હમેશ ચાર દિવસ હેજ આવતું હતું ફરી એક મહિનામાં પાંચ દિવસ ખૂન આવ્યું તે પછી બીજન મહિનામાં પંદર દિવસ ખૂન આવ્યું તો આ પંદર દિવસમાંથી પાંચ દિવસ હેજના છે. અને દસ દિવસ ઇસ્તિહાજહના છે. પ્રથમની ચાર દિવસની આદતની ગણતરી કરીશું નહીં, અને એમ સમજીશું કે આદત બદલાઈ ગઈ છે અને પાંચ દિવસની આદત થઈ છે.

૯ મસઅલો—કાઠને દસ દિવસથી વધુ ખૂન આવ્યું અને તેણી પોતાની પહેલી આદત તદ્દન બૂલી ગઈ કે પ્રથમ મહિનામાં કેટલા દિવસ ખૂન આવ્યું હતું તો એના મસઅલા ઘણા બારીક છે. જેવું સમજવું કઠણ છે. અને એવો બનાવ પણ ઘણાજ ઓછો બને છે. માટે એનો કાયદો અમે બયાન કરતા નથી. જે કદી જરૂર પડે તો કાઠ મોટા આલીમને પુછવું. જેમએ. અને કાઠ એવા તેવા સાધારણ મૌલવીને પૂછે નહીં.

૧૦ મસઅલો—કાઠ છોકરીએ પહેલીજવાર ખૂન જેવું તો જે દસ દિવસ

અથવા એથી કાંઈ ઓછું હોય તો તે સંબંધ હેજ છે. અને જો દસ દિવસથી વધુ આવે તો પૂરા દસ દિવસ હેજ છે અને જેટલા વધારે છે તે સર્વ ઇસ્તિહાજહ છે.

૧૧ મસઅલો—કાંઈએ પહેલીવાર ખૂન જોયું અને તે બરાબર આવતુંજ રહ્યું કાંઈ તરેહથી બંધ નહીં થયું. તો જે દિવસથી ખૂન જોયું તે દિવસથી લઈને દસ દિવસ રાત સુધી હેજ છે તે પછી વીસ દિવસ ઇસ્તિહાજહ છે. એવીજ રીતે બરાબર દસ દિવસ હેજ અને વીસ દિવસ ઇસ્તિહાજહ ગણવામાં આવશે.

૧૨ મસઅલો—જો હેજની વચ્ચે પાક રહેવાની મુદત ઓછામાં ઓછી પંદર દિવસ છે. અને વધારેની કાંઈ હદ નથી. તો જો કાંઈ કારણથી કાંઈનું હેજ આવતું બંધ પડ્યું તો જેટલા મહિના સુધી ખૂન નહીં આવશે તે પાક રહેશે.

૧૩ મસઅલો—જો કાંઈને ત્રણ દિવસ રાત ખૂન આવ્યું ફરી પંદર દિવસ પાક રહી ફરી ત્રણ દિવસ રાત ખૂન આવ્યું તો ત્રણ દિવસ પ્રથમના અને આ જે પંદર દિવસ પછીના ત્રણ દિવસ છે તે હેજ છે. અને વચના પંદર દિવસ પાકીનો વખત છે.

૧૪ મસઅલો—અને જો એક અથવા બે દિવસ ખૂન આવ્યું, ફરી પંદર દિવસ પાક રહી, ફરી એક અથવા બે દિવસ ખૂન આવ્યું તો વચના પંદર દિવસ તો પાકીનો વખત છેજ પણ આગળ પાછળના એક બે દિવસ જેમાં ખૂન દેખાયું તે પણ હેજ નથી ઇસ્તિહાજહ છે.

૧૫ મસઅલો—જો એક દિવસ અથવા કંઈ દિવસ ખૂન આવ્યું. ફરી પંદર દિવસથી ઓછા પાક રહી ફરી એક દિવસ કે કંઈ દિવસ ખૂન આવ્યું તો વચના જેટલા દિવસ પાક રહી છે તેની કશી ગણતરી નથી, પણ એમ સમજીશું કે જાણે શરૂથી તે આખર બરાબર ખૂન જારી રહ્યું. તો જેટલા દિવસની

હેજની આંત હોય તેટલા દિવસ હેજના છે અને પાકીના સંબંધ ઇસ્તિહાજહ છે. એની મિસાલ આ છે કે, કાંઈને હરએક મહિનાની પહેલી ખીજ અને ત્રીજ તારીખે હેજ આવવાની આદત છે. ફરી કાંઈ મહિનામાં આવું થયું કે, પહેલી તારીખે ખૂન આવ્યું ફરી ચૌદ દિવસ પાક રહી, ફરી એક દિવસ ખૂન આવ્યું તો એમ સમજીશું કે સોળ દિવસ બરાબર ખૂન આવ્યું એમાંથી પ્રથમના ત્રણ દિવસ હેજના છે, અને તેર દિવસ ઇસ્તિહાજહ ના છે. અને જો એથી પાંચમી અને છઠી તારીખ હેજની આદત હતી તો આજ તારીખા હેજની છે અને ત્રણ દિવસ શરૂના અને દસ દિવસ પછીના ઇસ્તિહાજહ છે. અને જો તેણીની કંઈ આદત નહીં હોય, આ પહેલુંજ ખૂન આવ્યું હોય તો દસ દિવસ હેજના છે અને છ દિવસ ઇસ્તિહાજહના છે.

૧૬ મસઅલો—હમેશના વખતમાં જો ખૂન આવે તે પણ હેજ નથી. ગમે તેટલા દિવસ આવે તે ઇસ્તિહાજહનું છે.

૧૭ મસઅલો—જણતી વેળા આગક નીકળવા પહેલાં જો ખૂન આવે તે પણ ઇસ્તિહાજહ છે. એટલુંજ નહીં પણ આગક અર્ધથી વધુ નહીં નીકળે ત્યાંસુધી જો ખૂન આવશે તેને ઇસ્તિહાજહજ કહીશું.

હેજના અહકામનું વર્ણન.

૧ મસઅલો—હેજના દિવસોમાં નમાઝ પઢવી અને રોઝો રાખવો ફરજત નથી. પણ આટલો ફેર છે કે નમાઝ તો તદ્દન માફ થાય છે પવિત્ર થયા પછી પણ તેની કન્ન વાળેજ નથી. પણ રોઝો માફ થતો નથી પવિત્ર થયા પછી કન્ન રાખવો પડશે.

૨ મસઅલો—જો નમાઝ પઢતાં હેજ આવે તો તે નમાઝ પણ માફ થઈ ગઈ. પવિત્ર થયા પછી પણ તેની કન્ન નહીં પડે. પણ જો નફલ કે સુન્નતમાં હેજ આવ્યું તો તેની કન્ન પઢવી પડશે. અને જો અકબો

રોઝો રાખ્યો ફરી હેજ આપ્યું તો તે રોઝો તુટી ગયો. જ્યારે પાક થાય ત્યારે કળ કરે. જે નક્કલ રોઝામાં હેજ આપ્યું તો તેની પણ કળ રાખે.

૩ મસઅલો—જે નમાઝના છેલ્લા વખતમાં હેજ આપ્યું અને હજી નમાઝ પઢી નહોતી તો એ પણ માફ થઈ.

૪ મસઅલો—હેજના દિવસોમાં મરદ પાસે રહેવું એટલે સોહબત કરવી ફરિસ્ત નથી અને સોહબત વગર સધળી વાતો ફરિસ્ત છે. એટલે સાથે ખાતું, પીવું, સવું, વગેરે ફરિસ્ત છે.

૫ મસઅલો—કોઈની આદત પાંચ કે નવ દિવસની હતી ફરી જેટલા દિવસની આદત હતી તેટલાજ દિવસ ખૂન આવ્યું ફરી બંધ થયું. તો જ્યાં સુધી નહાઈ નહીં ત્યાં સુધી સોહબત કરવી ફરિસ્ત નથી. પણ જે ગુસલ નહીં કર્યું અને એક નમાઝનો વખત વીતી ગયો જેથી એક નમાઝની કળ એને સાથે વાળેય થઈ તો સોહબત ફરિસ્ત છે. એથી પ્રથમ ફરિસ્ત નથી.

૬ મસઅલો—જે આદત પાંચ દિવસની હતી અને ખૂન ચારજ દિવસ આવીને બંધ થયું તો નહાઈને નમાઝ પઢવી. પણ જ્યાં સુધી પાંચ દિવસ પૂરા નહીં થાય સોહબત કરવી ફરિસ્ત નથી કે કંઈપી ફરી ખૂન આવે.

૭ મસઅલો—અને જે પૂરા દસ દિવસ રાત હેજ આવ્યું તો જ્યારથી ખૂન બંધ થયું ત્યારથી સોહબત કરવી ફરિસ્ત છે નહાઈ હોય અથવા નહીં નહાઈ હોય.

૮ મસઅલો—જે એક બે દિવસ ખૂન આવીને બંધ થયું તો નહાવું વાળેય નથી, ઘોણુ કરીને નમાઝ પઢે. પણ હજી સોહબત કરવી ફરિસ્ત નથી. જે પંદર દિવસ ગુજરવા પહેલાં ખૂન આવશે તો હવે જણાશે કે તે હેજનો વખત હતો. હિસાબથી જેટલા દિવસ

હેજના હોય તેને હેજ સમજે અને હવે ગુસલ કરીને નમાઝ પઢે. પણ જે પૂરા પંદર દિવસ વચમાં ગુજરી ગયા અને ખૂન નહીં આવ્યું તો જણાયું કે તે (એક બે દિવસ ખૂન આવેલું) ઇસ્તિહાજલ હતું. તો એક કે બે દિવસ (પ્રથમ) ખૂન આવવાને લીધે જે નમાઝો નહીં પઢી હતી તેની હવે કળ પઢવી જોઈએ.

૯ મસઅલો—ત્રણ દિવસ હેજ આવવાની આદત છે, પણ કોઈ મહિનામાં એવું થયું કે ત્રણ દિવસ તો પૂરા થયા પણ હજી ખૂન બંધ થયું નહીં તો, હમણા ગુસલ કરે નહીં, નમાઝ પઢે નહીં, જે પૂરા દસ દિવસ રાતમાં અથવા એથી ઓછામાં ખૂન બંધ થયું તો આ સધળા દિવસોની નમાઝ માફ છે. કંઈ કળ પઢવી પડશે નહીં. અને એમ કહીશું કે (ત્રણ દિવસ આદત હતી) હવે આદત બદલાઈ ગઈ. માટે આ સધળા દિવસો હેજના થશે. પણ જે અગિયારમા દિવસે પણ ખૂન આવે તો હવે જણાયું કે હેજના માત્ર ત્રણજ દિવસ હતા. આ સધળા ઇસ્તિહાજલ છે. ફરી અગિયારમે દિવસે નહાય અને સાત દિવસની નમાઝો કળ પઢે અને હવે નમાઝો છોડે નહીં.

૧૦ મસઅલો—જે દસ દિવસથી ઓછું હેજ આવ્યું અને ખૂન એવા વખતમાં બંધ થયું કે નમાઝનો વખત ઘણોજ તંગ છે. ધરતીથી નહાય તોએ નહાયા પછી જરા વખત બચશે જેમાં માત્ર એકવાર અલ્લાહો અકબર નંબયત કરીને કહી શકે છે એથી વધુ કંઈ પઢી શકતી નથી. તોએ તે વખતની નમાઝ વાળેય થશે, અને કળ પઢવી પડશે. પણ જે એથી ઓછો વખત હોય તો તે નમાઝ માફ છે. તેની કળ પઢવી વાળેય નથી.

૧૧ મસઅલો—અને જે પૂરા દસ દિવસ રાત હેજ આવ્યું અને એવા વખતમાં ખૂન બંધ થયું કે (નમાઝનો) જરા સરખોજ વખત રહ્યો છે જેમાં એકવાર અલ્લાહો અકબર કહી શકે છે એથી વધુ કંઈ કહી શકતી

નથી અને નહાવાનો પણ સમાસ થતો નથી, તે એ નમાઝ વાળેય થાય છે તેની કળ પઢવી નેહએ.

૧૨ મસઅલો—જે રમગન શરીરમાં દિવસના પાક થઇ તો હવે પાક થયા પછી કંઈ ખાવું પીવું દુરસ્ત નથી. સાંજ સુધી રોઝ દારોની જેમ રહેવું વાળેય છે. પણ આ દિવસ રોઝાની ગણતરીમાં આવશે નહીં. એટલુંજ નહીં પણ એની કળ રાખવી પડશે.

૧૩ મસઅલો—અને જે રાતના પાક થઇ અને પૂરા દસ દિવસ રાત હેજ આપ્યું છે તો જે જરા સરખી રાત રહી હોય જેમાં એકવાર પણ અલ્લાહો અકબર કહી શકતી નથી તો એ સવારનો રોઝો વાળેય છે. અને જે દસ દિવસથી ઓછું હેજ આપ્યું છે તો જે એટલી રાત રહી હોય કે, પુરતીથી ગુસલ તો કરી શકે પણ ગુસલ પછી એકવાર પણ અલ્લાહો અકબર કહી શકતી નથી તોએ સવારનો રોઝો વાળેય છે. જે એટલી રાત હતી છતાં ગુસલ કર્યું નથી તો તેથી રોઝો તોડે નહીં, પણ રોઝાની નૈયત કરે અને સવારના નહાય. અને જે એથી પણ ઓછી રાત હોય કે જેમાં ગુસલ કરી શકતી નથી તો સવારનો રોઝો જાહેજ નથી. પણ દિવસના કંઈ ખાવું પીવું પણ દુરસ્ત નથી. એટલુંજ નહીં પણ સધળા રોઝદારોની તરેહ રહે. ફરી તેની કળ રાખે.

૧૪ મસઅલો—જ્યારે સરાખથી ખૂન બહારની ચામડીમાં નીકળી આવે ત્યારથી હેજ શરૂ થાય છે. ફરી તે ચામડીથી બહાર નીકળે અથવા નહીં નીકળે તેની કશી ગણતરી નથી. હવે જે કોઈ સરાખના અંદર કે વીંચેરે રાખે જેથી ખૂન બહાર નીકળી શકે નહીં તો જ્યાં સુધી સરાખના અંદરની અંદર ખૂન રહેશે અને બહારવાળા કે વગેરેમાં ખૂનનો ડાંધો નહીં. આવે ત્યાં સુધી હેજનો કાયદો લગાડીયું નહીં. જ્યારે ખૂનનો ડાંધો બહારવાળી ચામડીમાં

આવશે અથવા કે વગેરે જેથી બહાર કાઢશે ત્યારથી હેજની ગણતરી થશે.

૧૫ મસઅલો—પાક સ્ત્રીએ રાતના ગાદી રાખી હતી ફરી જ્યારે સવાર થઈ તો તે પર ખૂનનો ડાંધો જોયો તો જ્યારથી ડાંધો જોયો ત્યારથી હેજનો હુકમ લગાડીયું.

ઇસ્તિહાજના અહકામનું

વાલુન.

૧ મસઅલો—ઇસ્તિહાજનો હુકમ એવો છે જેવો કોઇની નકસેરી પુટે અને બંધ થાય નહીં. એવી સ્ત્રી નમાઝ પણ પઢે, રોઝો પણ રાખે, કળ કરવી નહીં નેહએ. અને સોહબત કરવી પણ દુરસ્ત છે.

૨ મસઅલો—જેને ઇસ્તિહાજ હ થયો હોય અથવા નકસેરી કુટી હોય કે કોઈ રીતે બંધ થતી નથી, અથવા કોઇ એવો જખમ છે કે બરાબર વેલતો હોય કોઇ ઘડી બંધ પડતો નહીં હોય, અથવા પેશાબની બીમારી છે કે દરેક વખત ટીપુ ટપકે છે એટલો વખત મળતો નથી કે પવિત્રતાઇથી નમાઝ પઢી શકે તો એવાએને માગૂર કહે છે. એનો હુકમ આ છે કે દરેક નમાઝની વખતે વોળુ કર્યા કરે. જ્યાં સુધી તે વખત રહેશે ત્યાં સુધી તેનું વોળુ રહેશે. હા, જે બીમારીમાં સપડાયેલી છે તે વગર જે કોઇ બીજી વાત એવી થાય જેથી વોળુ તુટી જાય છે તો વોળું જતું રહેશે અને ફરીથી કરવું પડશે. દાખલા તરીકે એક સ્ત્રીને ઇસ્તિહાજ હ થયો અને તેણીએ જોદર વખત વોળુ કર્યું તો જ્યાં સુધી જોદરનો વખત રહેશે ઇસ્તિહાજ હના ખૂનનો કારણથી તેનું વોળુ તુટશે નહીં. હા, જે જોદર રૂએ કે પેશાબે ગઈ અથવા સોઇ ખુસ્મીને ખૂન નીકળ્યું તો વોળુ જતું રહ્યું. ફરી વોળુ કરે. જ્યારે આ વખત જતો રહ્યો બીજી નમાઝનો વખત આવ્યો તો હવે બીજા વખતમાં બીજું વોળુ કરવું નેહએ. એવીજ રીતે

દરેક નમાઝની વખત વોળુ કર્યા કરે. અને તે વોળુથી ફરજ નફલ જે નમાઝ ચાહે પઢે.

૩ મસઅલો—જો ફરજની વખતે વોળુ કર્યું તો સૂર્ય નીકળવા પછી તે વોળુથી નમાઝ પઢી શકતી નથી. બીજું વોળુ કરવું જોઈએ. અને જો સૂર્ય નીકળવા પછી વોળુ કર્યું તો એ વોળુથી જોહરની નમાઝ પઢવી દુસ્તર છે. જોહર વખત નવું વોળુ કરવાની કશી જરૂર નથી. જ્યારે અસરના વખત આવશે ત્યારે નવું વોળુ કરવું પડશે. હા, જો કોઈ બીજા કારણથી વોળુ તુટશે તો આ બીજી વાત છે.

૪ મસઅલો—કોઈને એવો જખમ હતો કે, દરેક વખત વહેછે તેણે વોળુ કર્યું ફરી બીજો જખમ થયો અને વહ્યો તો વોળુ તુટી ગયું ફરી કરે.

૫ મસઅલો—ઉજરવાળો માણસ ક્યારે થાય છે અને આ હુકમ ક્યારે લાયક પડે છે કે પૂરો એક વખત એવીજ રીતે ગુજરે કે ખૂન બરાબર જરી રહે અને એટલો પશુ વખત નહીં મળે કે તે વખતની નમાઝ તહારત (પાકી) થી પઢી શકે. જો એટલો વખત મળ્યા કે તેમાં તહારતથી નમાઝ પઢી શકે છે તો તેને ઉજરવાળો કહીશું નહીં. અને જો કાપદો હમણા વોળુ નહીં તુટવાનો બપોલ થયો એ તેને લાયક પાડીશું નહીં. બેશક જ્યારે પૂરો એક વખત એવી રીતે ગુજર્યો કે તેણીને પવિત્રતાઈથી નમાઝ પઢવાનો વખત મળ્યો નહીં તે ઉજરવાળો થઈ. હવે તેને માટે આ હુકમ છે કે દરેક વખત નવું વોળુ કર્યા કરે. ફરી જ્યારે બીજો વખત આવે તો તેમાં દરેક વખત ખૂન વહેવાનું બંધન (શરત) નથી. એટલુંજ નહીં પણ આખા વખતમાં એક વાર પણ ખૂન આવી જશે અને સધળો વખત બંધ રહેશે તો એ ઉજરવાળો રહેશે. હા, જો તે પછી પૂરો એક વખત એવા ગુજર્યો કે તેમાં ખૂન તત્તન આવ્યું નથી તો

હવે ઉજરવાળો રહી નહીં. હવે એને માટે આ હુકમ છે કે જેટલીવાર ખૂન નીકળશે વોળુ તુટી જશે, સારી રીતે સમજ લ્યો.

૬ મસઅલો—જોહરનો કંઈક વખત ગયા પછી જખમ વગેરેનું ખૂન વહેવાનું થઈ થયું તો આખર વખત સૂંધી ઇતેમરી કરે. જો બંધ પડે તો ઠીક છે, નહીં તો વોળુ કરીને નમાઝ પઢે. ફરી જો અસરના પૂરા વખતમાં એવીજ તરફ વહ્યું કે નમાઝ પઢવાની તક મળી નહીં. તો હવે અસરનો વખત વીત્યા પછી ઉજરવાળો ગણવાનો હુકમ લગાવીશું. અને જો અસરના વખતની અંદરજ બંધ પડ્યું તો ઉજરવાળો ગણાય નહીં. જે નમાઝો એટલા વખતમાં પઢી છે. દુસ્તર થઈ નહીં, ફરીથી પઢો.

૭ મસઅલો—ઇસ્તિલાજીલ વાળી સ્ત્રીએ પેશાબ કે પાખાનું કે હવા સરવાથી વોળુ કર્યું અને જ્યારે વોળુ કર્યું હતું તે વખત ખૂન બંધ હતું; જ્યારે વોળુ કરી રહી ત્યારે ખૂન આવ્યું, તો આ ખૂન નીકળવાથી વોળુ તુટી જશે. બેશક જે વોળુ ઇસ્તિલાજીલને લીધે કર્યું છે ખાસ તેજ વોળુ ઇસ્તિલાજીલના કારણથી તુટશે નહીં.

૮ મસઅલો—જો આ ખૂન વગેરે કપડામાં લાગી ગય તો જીવે, જો એવું હોય કે નમાઝ પૂરી થાય તે પહેલાં ફરી લાગી જશે તો તેનું ધોવું વાજેબ નથી. અને જો એમ જણાય કે એટલી જલદી ખરડાશે નહીં એટલુંજ નહીં પણ તહારતની સાથે નમાઝ અદા થશે તો ધોવું વાજેબ છે. જો એક રૂપીઆ બરાબર હશે તો વગર ધોવે નમાઝ થશે નહીં.

નિફાસનું ચર્ચુન

૧ મસઅલો—બાળક જન્મ્યા પછી આગલા માર્ગે જે ખૂન નીકળે છે તેને નિફાસ કહે છે. વધુમાં વધુ નિફાસના ચાળાસ દિવસ છે. અને ઓછાની કંશી હદ નથી જો દો

ઇને એક આધ ધરી ખુન આવીને બંધ થશે તો તે પણ નિકાસ છે.

૨ મસઅલો—જો બચ્ચું જન્મ્યા પછી કાઇને ખૂન નહીં નીકળે તોએ જલ્દયા પછી નહાવું વાગેજ છે.

૩ મસઅલો—અડધાથી વધુ બાળક નીકળ્યું પણ હજુ પૂરું નીકળ્યું નથી તે વખત પણ જે ખુન આવશે તે પણ નિકાસ છે. પણ અડધાથી ઓછું નીકળ્યું તે વખત ખૂન આવ્યું તે ઇસ્તિહાજલ છે. જે હોશ દુશી-આરી હોય તો એ વખત નમાઝ નહીં પઢવાથી ચુનાહગાર થશે. નહીં બને તો ઈશારાથી પઢે પણ કઠા કરે નહીં. પણ જે નમાઝ પઢવાથી બાળકની હલાકીનો ડર હોય તો નમાઝ નહીં પઢે.

૪ મસઅલો—કાઇનું હમલ પડી ગયું તો અગર બાળકનું એક આધ અન્યવ (આળે) બન્યું હોય તો પડવા પછી જે ખૂન આવશે તે પણ નિકાસ છે. અને જે તદન બન્યું નથી માત્ર માંસજ માંસ છે તો આ નિકાસ નથી. હવે જે તે ખૂન હેજ બની શકે તો હેજ છે, અને જે હેજ પણ બની નહીં શકે દાખલા તરીકે ત્રણ દિવસથી ઓછું હોય અથવા પાકીનો વખત પંદર દિવસ હજુ પૂરા નહીં થયા હોય તો તે ઇસ્તિહાજલ છે.

૫ મસઅલો—જો ચાળીસ દિવસથી ખૂન વધી ગયું તો જે આ પહેલુંજ બાળક છે, તો ચાળીસ દિવસ નિકાસના છે અને જોટલા વધ્યા છે તે ઇસ્તિહાજલ છે. તો ચાળીસ દિવસ પછી નહાય અને નમાઝ પઢવી શરૂ કરે. ખૂન બંધ થવાની વાટ જુએ નહીં. અને જે આ બચ્ચું પહેલું નહીં હોય એથી પહેલાં જણી ચુકી હોય અને તેની આદત જાણમાં છે કે આટલા દિવસ નિકાસ આવે છે તો જોટલા દિવસ નિકાસની આદતના છે તેટલા દિવસ નિકાસના છે, અને જે એથી વધુ છે તે ઇસ્તિહાજલ છે.

૬ મસઅલો—કાઇની આદત ત્રીસ દિવસ નિકાસ આવવાની છે પણ ત્રીસ દિવસ વિતી ગયા છતાં ખૂન બંધ પડ્યું નહીં તો હમણા નહાય નહીં. જે પૂરા ચાળીસ દિવસ ખૂન બંધ થયું તો આ સઘળા નિકાસના દિવસ છે. પણ જે ચાળીસ દિવસથી વધી જાય તો માત્ર ત્રીસ દિવસ નિકાસના છે અને બાકીના સઘળા ઇસ્તિહાજલ છે. માટે હવે ભરત ગુસલ કરે અને દમ દિવસની નમાઝને કળ પઢે.

૭ મસઅલો—જો ચાળીસ દિવસથી પહેલાં નિકાસનું ખૂન બંધ થાય તો તરત ગુસલ કરીને નમાઝ પઢવી શરૂ કરે. અને જે ગુસલ નુકસાન કરે તો તયમ્મોમ કરીને નમાઝ શરૂ કરે. કદી કોઈ નમાઝ કળ થવા દે નહીં.

૮ મસઅલો—નિકાસમાં પણ નમાઝ તદન માફ છે પણ રોઝો માફ નથી. તેની કળ રાખવી જોઈએ. અને રોઝો, નમાઝ અને સોહબત કરવાના જે મસઅલો ઉપર (હેજના બયાનમાં) બયાન થયા તેજ અહિંયાં પણ છે.

૯ મસઅલો—જો ૭ મહિનાની અંદર એક પછી એક બે બાળક થાય તો નિકાસની મુત પ્રથમ બાળકથી લેવાશે. જે બીજું બાળક દશ ત્રીસ દિવસ અથવા એક બે મહિના પછી થયું તો તે બીજા બાળકથી નિકાસના હિસાબ કરીશું નહિ.

**નિકાસ, હેજ વગેરેનાં અહકા-
મોનું વર્ણન.**

૧ મસઅલો—જો સ્ત્રી હેજથી હોય અથવા નિકાસથી હોય, અને જેના ઉપર નહાવું વાગેજ હોય તેઓને મસજીદમાં જવું અને કચાબા શરીફનો તવાફ કરવો, અને કુરઆન શરીફ પઢવું, અને કુરઆન શરીફને હાથ લગાડવો ફરજ નથી. હા, જે કુરઆન મજીદ જુઝ-દાનમાં અથવા રમાઝમાં લપેટેલું હોય અથવા તેના ઉપર કપડા વગેરેની ચોલી ચઢાવી હોય

અને તે એલી જીવદ સાથે સીવેલી નહીં હોય પણ અલગ હોય જે ઉતારવાથી ઉતરી શકે એવી હાલતમાં કુરઆન મજીદને હાથ લગાડવો અને ઉપાડવું દુરસ્ત છે.

૨ મસઅલો—જેનું વોળું નહીં હોય તેને પણ કલામે મજીદનું હાથ લગાડવું દુરસ્ત નથી. હા, મોંપર પઢવું દુરસ્ત છે.

૩ મસઅલો—જે રૂપીઆ, પૈસા, રકાબી અને તાવીજ ઉપર અથવા કોઈ વસ્તુ ઉપર કુરઆન શરીફની કોઈ આયત લખી હોય તેને પણ હાથ લગાડવું એ લેખીને દુરસ્ત નથી. હા, જો કોઈ થેલીમાં અથવા વાસણુ વગેરેમાં રાખ્યા હોય તો તે થેલી કે વાસણુને અડકવું ઉપાડવું દુરસ્ત છે.

૪ મસઅલો—કુડતાના દામન (ચાક) અને પાથરીના છેડાથી પણ કુરઆન મજીદને પકડવું અને ઉઠાવવું દુરસ્ત નથી. હા, જો બદનથી જીદું કંઈ કપડું હોય જેમકે રૂમાલ વગેરે તેથી પકડવું ઉપાડવું દુરસ્ત છે.

૫ મસઅલો—જો પૂરી આયત નહીં પડે પણ આયતનો જરા સરખો શબ્દ અથવા અડધી આયત પડે તો દુરસ્ત છે. પણ તે અડધી આયત આટલી લાંબી નહીં હોય કે કોઈ નાની આયતની બરાબર થાય.

૬ મસઅલો—જો અલ-હમ્દોની પૂરી સરા દોઆની નૈયતથી પડે અથવા કુરઆનમાં આવેલી બીજી દોઆઓ દુઆની નૈયતથી પડે. તિલાવતના ઇરાદાથી નહીં પડે તો દુરસ્ત છે એમાં કંઈ શુનો નથી. જેમકે આ દોઆ રબબના આતેના ફીદ-દુન્યા હુસનતવ વ ફીલ આમેરેતે હુસનતવ વફેના અઝાબનાર અથવા આ દોઆ રબબના લા તોઆમેજના ઇલસીના અવ અખતાના પૂરે સુધી જે સરા બકરની છેવટમાં લખેલી છે અથવા બીજી કોઈ દોઆ જે કુરઆન શરીફમાં આવેલી છે દોઆની નૈયતથી સર્વનું પઢવું દુરસ્ત છે.

૭ મસઅલો—દોઆ કોનતનું પઢવું પણ દુરસ્ત છે.

૮ મસઅલો—જો કોઈ સ્ત્રી છોકરીયોને કુરઆન શરીફ પઢાવતી હોય તો એવી હાલતમાં હિજ્જા (જોડણી) કરાવવી દુરસ્ત છે. પણ રવાં પઢાવતાં પૂરી આયત પડે નહીં. એટલુંજ નહીં પણ એક બે શબ્દ પછી શ્વાસ તોડે અને તુકડા તુકડા કરીને આયતની રવાં પડે.

૯ મસઅલો—કલેમો, દુરુદ શરીફ પઢવા અલ્લાહ તઆલાનું નામ લેવું, ઇસ્તિગ્દાર પઢવી, અથવા કોઈ વજીદા પઢવો જેમકે લાહોલ વલા કુબ્વત ઇલ્લા અલ્લાહિલ અલીયીલ અજમ પઢવો મનાઈ નથી. આ સમજા દુરસ્ત છે.

૧૦ મસઅલો—હેજના વખતમાં મુસ્તહમ છે કે નમાઝની વખતે વોળું કરી કોઈ પવિત્ર જગ્યામાં થોડીવાર બેસી કંઈ અલ્લાહ અલ્લાહ (ખુદાની યાદ) કયાં કરે, કે જેથી નમાઝની આદત છૂટે નહિ. અને પવિત્ર થયા પછી નમાઝથી જીવ ગભરાય નહીં.

૧૧ મસઅલો—કોઈને નહાવાની હાજત હતી અને હજી નહાઈ નહોતી કે હેજ આવી ગયું તો તેણી ઉપર નહાવું વાજેબ નથી. પણ જ્યારે હેજથી પવિત્ર થાય ત્યારે નહાય. અને કામો માટે એકજ શુસલ થઈ જશે.

નળસત પાક કરવાનું વર્ણન.

૧ મસઅલો—નળસત એ તરેહની છે. એક આ કે તેની નાપાકી વધુ સખ્ત છે. થોડી લાગે તોએ ધોવાનો હુકમ છે. એને નળસતે ગલીઝ કહે છે. બીજી તે જેની નળસત જરા ઝોછી તથા હલકી છે તેને નળસતે ખરીફા કહે છે.

૨ મસઅલો—ખૂન, માણસનું પાખાનું, પેશાબ, મની, શરાબ, કુતરા બીલાડનું પાખાનું, પીશાબ, સ્વરનું માંસ વાળા હાડકાં વગેરે તેની

સધળી વસ્તુઓ, ઘોડા ગધેડા ખચ્ચરની લીદ ગાય બળ ભેંસ વગેરેનું છાણુ, બકરી ઘેરા વગેરેની લીંડી મતલબ કે સધળા ચાર પાખાનું પાખાનું, મરગી બતક મુરગાખીનું ધુ, ગધેડા ખચ્ચર તથા સધળા હરામ જનવરોની પેશાબ આ સધળી વસ્તુ નજસતે ગલીજ છે.

૩ મસઅલો—નાના દૂધ પીતા બાળકની પેશાબ પાખાનું પણ નજસતે ગલીજ છે.

૪ મસઅલો—હરામ પક્ષીઓનું યુ અને હલાલ જનવરોની પેશાબ જેમકે બકરી ગાય ભેંસ ઘોડા વગેરેની પેશાબ નજસતે ખરીફા છે.

૫ મસઅલો—મરગી બતક મુરગાખી વગર હલાલ પક્ષીઓનું યુ પવિત્ર છે. જેમકે કુચુતર ચક્ષી વગેરેનું અને કાન ચીમડિયાનાં પેશાબ યુ પણ પવિત્ર છે.

૬ મસઅલો—નજસત ગલીજમાંથી જે પાતળી અને વહેતી વસ્તુ કપડામાં કે બદનમાં લાગી જાય તો જે તેનો ફેલાવો રૂપીઆ બરાબર હોય અથવા એથી ઓછો હોય તો માફ છે. તેને વગર ધોએ જે કાઠનમાઝ પહે તો નમાઝ થઈ જશે, પણ નહીં ધોવું અને એવી રીતે નમાઝ પઢ્યા કરતી મકરૂહ અને યુરું છે, અને જે રૂપીઆથી વધુ હોય તો માફ નથી તેને વગર ધોએ નમાઝ થશે નહીં. અને જે નજસતે ગલીજમાંથી જાડી વસ્તુ લાગી જાય જેમકે પાખાનું મરગી વગેરેનું યુ તો જે વજનમાં સાડાચાર માસા ?

૧ બેહેશતી એવર લાગ ત્રણમાં “કઝાતનું બચાન” મથાળાના ૧૬ા મસઅલાની નોટ વજન તોલ વિષે લખાઈ છે તે અત્રે લખવી ઉપયોગી છે રૂપીઆના હિસાબથી ચોપન રૂપીઆ તેર આની અને તેર રતી ચાંદી, અને પોણા આઠ રૂપીઆ સાત રતી સોનું હોય. આ હિસાબથી હજરત ફાતેમા (રહી)ની મોહર આસરે એકસો સાડરીસ રૂપીઆ થઈ. એક મીસકાલના સાડા ચાર મારાને મત પ્રખ્યાત છે, તે પ્રમાણે આ હિસાબ છે. પણ હિસાબ જે કરવામાં આવ્યો તેમાં વધારે ઓછું નીકળે છે. માટે જે કોઈ એહતિયાત (બચાવ) કરવા માહે તો આ રીતે થઈ શકે છે કે ચાંદીમાં ચાલીસ

થવા એથી ઓછી હોય તો વગર ધોએ પણ નમાઝ ફરસ્ત છે. પણ જે એથી વધુ લાગે તો વગર ધુએ નમાઝ ફરસ્ત નથી.

૭ મસઅલો—જે નજસતે ખરીફા કપડામાં અથવા બદનમાં લાગે તો જે લાગમાં લાગી છે જે તેની ચોથાઈથી ઓછી હશે તો માફ છે અને જે પૂરો ચોથો લાગ અથવા તેથી વધુ હશે તો માફ નથી. એટલે જે બાહીમાં લાગી છે તો બાહીની ચોથાઈથી ઓછી હોય, જે કલીમાં લાગી છે તો તેની ચોથાઈથી ઓછી હોય, જે ઓઢણી લાગી હશે તો તેની ચોથાઈથી ઓછી હોય, ત્યારે માફ છે. એવીજ રીતે જે નજસતે ખરીફા હાથે લાગી છે તો જે પહોંચામાં લાગી છે તો પોહોંચાની ચોથાઈ, અગર બાજુમાં લાગી છે તો બાજુની ચોથાઈ અગર કાંડા (કલાઈ)માં લાગી છે તો કલાઈની ચોથાઈથી ઓછી હોય તો માફ છે. એવીજ તરેહ જે પગોમાં લાગી જાય તો તેની ચોથાઈથી ઓછી હોય ત્યારે માફ છે. મતલબ કે જે અવ્યવમાં લાગે તેની ચોથાઈથી ઓછી હોય, પણ જે પૂરી ચોથાઈ હોય તો માફ નથી તેનું ધોવું વાજબ છે એટલે વગર ધુવે નમાઝ ફરસ્ત નથી.

૮ મસઅલો—નજસતે ગલીજ જે પાણીમાં પડે તે પાણી પણ નજસત ગલીજ થાય છે, અને જે નજસતે ખરીફા પડે તો તે પાણી નજસ ખરીફા થાય છે. ફરી વધારે પડી હોય કે ઓછી પડી હોય.

રૂપીઆમાં અને સોનામાં પાંચ રતી ઓછા ૭ તોલામાં કઝાત આવે. અને સદકઅદિતમાં એસી રૂપીઆના શેરથી બેશર ધજા આવે. અને નજસતે કલીજમાં સાડા ત્રણ મારાથી બચતી રહે. અને બીબી ફાતેમાની મોહરમાં જોને એહતિયાત આમાં છે કે સો રૂપીઆથી વધુ માગે નહીં અને ચાદ રાખવું એહએ કે આ સધળા તોલામાં અત્રે લખેલા તોલા મારાની ગણતરી કરી છે જેની રૂએ અંગ્રેજ રૂપીઆ સાડા અગિયાર મારાને થાય છે. જે શહેરોમાં તોલાનું વજન ઓછું વસ્તુ હોય તે અથી હિસાબ કરી લીએ.

૯ મસઅલો—કપડામાં નાપાક તેલ લાગ્યું અને હથેળીના ખાડાથી એટલે રૂપિયાથી ઓછું છે, પણ એક બે દિવસમાં ફેલાઈને વધી ગયું તો ન્યાં સુધી રૂપિયાથી વધુ નથી તો માફ છે અને જ્યારે વધુ છે તો માફ નથી. હવે તેનું ધોવું વાજેજ છે વગર ધુવે નમાઝ થશે નહીં.

૧૦ મસઅલો—માઠલીનું ખૂન નાપાક નથી, જે લાગી જાય તો કશી હરકત નથી એવીજ રીતે માખ, માકડ, મચ્છરનું ખૂન પણ નાપાક નથી.

૧૧ મસઅલો—સોઠની નોક ખરાબર પેશાબના છાંટા પડે કે જે જેવાથી દેખાય નહીં, તો તેની પણ કશી હરકત નથી ધોવું વાજેજ નથી.

૧૨ મસઅલો—જે દલદાર નગ્નસત લાગી જાય જેની કે પાખાનું ખૂન તો તેને એટલી ધુવે કે નગ્નસત છુટી જાય અને ડાંગો જતો રહે, ફરી ગમે તેટલી વખત ધુવાથી છુટે. જ્યારે નગ્નસત છુટી જશે તો કપડું પાક થશે. બદનમાં લાગી હોય તેનો પણ એજ હુકમ છે. હા, જે પહેલીવારમાં નગ્નસત છુટી જાય તો ખીજા બેવાર ધોવું બેહતર છે. અને જે બેવારમાં છુટી હોય તો ખીજા એકવાર ધુવે. સારાંશ આ કે ત્રણ વાર પૂરા કરવા બેહતર છે.

૧૩ મસઅલો—જે એવી નગ્નસત હોય કે કંઈવાર ધોવાથી નગ્નસત છુટી, પણ બદબો ગંધ નહીં. અથવા ડાઘો રહી ગયો છે. ત્યારે પણ કપડું પવિત્ર થયું સાથે વગેરે લગાડી ડાઘો છોડાવવાં અને બદબો દુર કરવી જરૂર નથી.

૧૪ મસઅલો—જે પેશાબ જેવી કાંઈ નગ્નસત લાગી જાય જે દલદાર નથી તો ત્રણ વાર ધુવે અને દરેક વાર નીચોવે. અને ત્રીજી વાર પોતાની શક્તિ પ્રમાણે ખૂબ જોરથી નીચોવે ત્યારે પવિત્ર થશે. તો જે ઘણા જોરથી નહીં નીચોવશે તો કપડું પવિત્ર થશે નહીં.

૧૫ મસઅલો—જે નગ્નસત એવી વસ્તુને લાગી છે જેને નીચોવી શકાતી નથી જેમકે તખત, સાદરી, ધરણું, માટી અથવા ચીનીના વાસણ, શીશી, જોડા વગેરે તો તેને પવિત્ર કરવાની આ રીત છે કે એક વાર ધોઈને થોપી જાય. જ્યારે પાણી ટપકતું બંધ પડે ફરી ધુવે. ફરી જ્યારે પાણી ટપકતું બંધ પડે ત્યારે ફરી ધુવે. એવી રીતે ત્રણવાર ધુવે તો તે વસ્તુ પાક થશે.

૧૬ મસઅલો—પાણીની તરફ જે વસ્તુ પાતળી અને પવિત્ર હોય તેથી પણ નગ્નસત ધોતી દુરસ્ત છે. તો જે કાંઈ ગુલાબ અથવા અરકે ગાવજીબાન અથવા બીજા કાંઈ અરકથી અથવા સરકાથી ધુવે, તોએ તે વસ્તુ પવિત્ર થશે. પણ ઘી, તેલ, અને દૂધ વગેરે કાંઈ એવી વસ્તુ લેવી કે જેમાં ચીકાશ હોય તો તે વસ્તુ નાપાક રહેશે.

૧૭ મસઅલો—જે બદનમાં અથવા કપડામાં મની (નીચ) લાગીને સુકાઈ ગઈ તો ખુરચીને ખુબ મસળી નાખવાથી પવિત્ર થશે. પણ જે સુકાઈ નહીં હોય તો માત્ર ધોવાથી પવિત્ર થશે, અને જે પેશાબ કરીને ઇસ્તિ-નન્ને નહીં કર્યો હોય એવા વખતમાં મની નીકળી તો તે મસળવાથી પવિત્ર થશે નહીં તેને ધોવું બેહતર.

૧૮ મસઅલો—જોડા, ચામડાના મોજામાં જે દલદાર નગ્નસત લાગી સુકાઈ જાય જેમકે છાણ પાખાનું ખૂન મની વગેરે તો જમીન ઉપર સારી રીતે નગ્નસત ઘસીને નગ્નસત છોડાવવાથી પવિત્ર થશે. એવીજ રીતે ખુરચી નાખવાથી પણ પવિત્ર થાય છે.

૧૯ મસઅલો—અને પેશાબ જેવી કાંઈ નગ્નસત જોડામાં અથવા ચામડાના મોજામાં લાગી જે દલદાર નથી તો તે વગર ધુવે પાક થશે નહીં.

૨૦ મસઅલો—કપડું અને બદન માત્ર ધોવાથીજ પાક થાય છે, ગમે તો દળદાર નગ્નસત લાગી હોય અથવા વગર દળની, કાંઈ તરફ પાક થશે નહીં.

૨૧ મસઅલો—આરસીના કાચ, છરી, ચપ્પુ, ચાંદી સોનાના ધરેણા, ડુલ, તાંબા લોહા ગીલીટ કાચ વગેરેની વસ્તુ જે નાપાક થાય તો સારી રીતે લુછી નાખવાથી રગડવાથી અથવા માટીથી માંજવાથી પાક થાય છે. પણ જે નકશીવાળી વસ્તુ હશે તો વગર ધ્રુવે પવિત્ર થશે નહીં.

૨૨ મસઅલો—જમીન ઉપર નળસત પડી અને એવી રીતે સુકાઇ ગઈ કે નળસતનું નિશાન તદન જતું રહે, નળસતનો ડાઘો રહ્યો નહીં તેમ બદબો પણ રહી નહીં તો એવી રીતે સુકાવાથી જમીન પાક થાય છે. પણ એવી જમીન ઉપર તયમ્મોમ કરવું દુસ્ત નથી. હા, નમાઝ પઢવી દુસ્ત છે. જે ઇંટો અને પત્થરને જમીનમાં છાંથી ગારાથી ચણી લીધી હોય એવી રીતે કે વગર ખેદે જમીનથી અલગ થઈ શકે નહીં તેનો પણ એજ કાયદો છે કે સુકવાથી અને નળસતનું નિશાન નહીં રહેવાથી પવિત્ર થઈ જશે.

૨૩ મસઅલો—જે ઇંટો જમીન ઉપર માત્ર ખીછાવી હોય છાઈ ગારાથી ચણી નહીં હોય તે સુકવાથી પાક થશે નહીં તેને ધોવી પડશે.

૨૪ મસઅલો—જમીન ઉપર ઉગેલ ઘાસ પણ સુકવાથી અને નળસતનું નિશાન જતું રહેવાથી પાક થાય છે. પણ જે કપાએલું ઘાસ હોય તો તે વગર ધ્રુવે પાક થશે નહીં.

૨૫ મસઅલો—નાપાક ચપ્પુ, છરી, માટી તાંબા વગેરેના વાસણ જે ધકધકતી આગમાં નખાય તોપણ પાક થશે.

૨૬ મસઅલો—હાથમાં કોઇ નાપાક વસ્તુ લાગી હતી તેને કોઇએ જીભથી ત્રણ વાર આટી લીધી તોપણ પવિત્ર થશે, પણ આટવું મના છે. અથવા જાતી ઉપર બાળકની ઉભડીનું દૂધ લાગી ગયું ફરી બાળકે ત્રણ વાર ચુસીને પીધું તો પાક થઈ ગઈ.

૨૭ મસઅલો—જે કોઈ વાસણ નાપાક થઈ જાય અને તે વાસણ નાપાકીને ચુસી લે તો માત્ર ધોવાથી તે પાક થશે નહીં. પણ તેમાં પાણી ભરી દે ફરી ન્યારે નળસતની અસર પાણીમાં આવી જાય તો તેને ફેંકી દે ફરી ભરી દે. એવીજ રીતે કરતી રહે. ન્યારે નળસતનું નામ નિશાન જતાં રહ્યાં, ન રંબ રહ્યો અને ન બદબો ચારે પાક થશે.

૨૮ મસઅલો—નાપાક માટીથી કુંભારે જે વાસણ બનાવ્યું તે ન્યાં મુધી કાપ્યું છે નાપાક છે. ન્યારે પાકવું પાક થઈ ગયું.

૨૯ મસઅલો—મધ, શીરો, ઘી, તેલ, નાપાક થઈ ગયાં તો જેટલું તેલ વગેરે છે તેટલું અથવા તેથી વધારે પાણી નાખીને પકવે. ન્યારે પાણી બળી જાય તો ફરી પાણી નાખીને બાળે. એવી તરેહ ત્રણવાર કરવાથી પવિત્ર થશે, અથવા આવી રીતે કરે કે જેટલું ઘી તેલ હોય તેટલુંજ પાણી નાખીને હલાવા. ન્યારે તે પાણીના ઉપર આવી જાય તો કોઈ રીતે તેને ઉપાડી લે. એવી રીતે ત્રણ વાર પાણી મેળવી ઉપાડવાથી પાક થશે. અને ઘી જે જમી ગયું હોય તો પાણી નાખી આગ ઉપર મુકો, ન્યારે તે પીગળી જાય તો તેને કાઢો.

૩૦ મસઅલો—નાપાક રંગમાં કપડું રંગ્યું તો તેને એટલું ધ્રુવે કે પાણી સાફ આવવા લાગે, તો પાક થશે. ફરી કપડાથી રંગ ફરે અથવા નહીં ફરે.

૩૧ મસઅલો—જાણના અડાયાં જાણી અને લીદ વગેરે નાપાક વસ્તુની રાખ પવિત્ર છે. અને તેનો ધુમાડો પણ પાક છે. રોટલીમાં લાગી જાય તો કશો બાધ નથી.

૩૨ મસઅલો—બિજાનાનો એક ખુણો નાપાક છે અને બાકીનું સવળું પાક છે તો પવિત્ર ભાગ ઉપર નમાઝ દુસ્ત છે.

૩૩ મસઅલો—જે જમીનને જાણથી લીધી હોય અથવા માટીમાં જાણ મેળવી

લીપી હોય તે નાપાક છે. તેના ઉપર પવિત્ર વસ્તુ વગર ખીજાવે નમાઝ દુસ્ત નથી.

૩૪ મસઅલો—જાણથી લીપેલી જમીન જે સુકાઈ ગઈ તો તેના ઉપર બિન્જેલું કપડું પણ ખીજાવીને નમાઝ પઢવી દુસ્ત છે. પણ તે એટલું બિન્જેલું નહીં હોય કે તે જમીનની કંઈક માટી છૂટી પડી કપડામાં લાગે.

૩૫ મસઅલો—પગ ધોઈને નાપાક જમીન ઉપર ચાલી અને પગનું નિશાન જમીન ઉપર પડ્યું તો એથી પગ નાપાક થશે નહીં. હા, જે પગના પાણીથી જમીન એટલી બિંજ કે જમીનની કંઈક માટી અથવા આ નાપાક પાણી પગમાં લાગે તો નાપાક થશે.

૩૬ મસઅલો—નાપાક ખીજાના ઉપર સૂતી અને પસીનાથી તે કપડું બિંન્જ્યું તો તેના પણ આજ હુકમ છે કે એના કપડાં અને બદન નાપાક થશે નહીં. હા, જે એટલું બિંજે કે ખીજાનામાંથી કંઈક નાપાકી છૂટી બદનમાં કે કપડામાં લાગે તો નાપાક થશે.

૩૭ મસઅલો—નાપાક મેંહડી હાથમાં પગમાં લગાડી તો ત્રણ વાર સારી રીતે ધોવાથી હાથ પગ પાક થશે. રંગ છોડાવવા વાળો નથી.

૩૮ મસઅલો—નાપાક સુરમો અથવા કાળજા આંખમાં નાંખ્યા તો તેને લુછવું અને ધોવું વાળો નથી. હા, જે તે ફેલાઈને આંખની બહાર નીકળે તો ધોવું વાળો છે.

૩૯ મસઅલો—નાપાક તેલ માથામાં નાંખ્યું અથવા બદનમાં લગાડ્યું તો કાયદા પ્રમાણે ત્રણ વાર ધોવાથી પવિત્ર થશે. ખોળ નાખી અથવા સાથુ લગાડી તેલ છોડાવવું વાળો નથી.

૪૦ મસઅલો—કુતરાએ આટામાં મોં નાંખ્યું અથવા વાંદરે મોં નાંખ્યું, તો જે આટો યુદેલો હોય તો ન્યાં મોં નાંખ્યું હોય સ્વંથી-તેટલો કાપી નાંખી બાકીનો ખાવો દુસ્ત છે. અને જે સૂકો આટો હોય તો ન્યાં

ન્યાં તેના મોંના લુઆખ (રાક્ષ) લાગ્યો હોય તેને કાઢી નાખે બાકીનો સધળો પાક છે.

૪૧ મસઅલો—કુતરાની રાક્ષ નાપાક છે અને ખુદ કુતરે નાપાક નથી. તો જે કુતરે કાઢના કપડાને કે બદનને લાગે તો નાપાક થતું નથી. ફરી કુતરાનું બદન સૂકું હોય અથવા બિન્જેલું હોય હા, જે કુતરાના બદન ઉપર કંઈ નાપાકી લાગી હોય તો ખીજા વાત છે.

૪૨ મસઅલો—ખસતક (રૂમાલી) બિન્જેલી હતી તે વાસર્યો તો એથી કપડું નજસ થતું નથી.

૪૩ મસઅલો—નાપાક પાણીમાં બિન્જેલું કપડું હતું તેની સાથે પાક કપડું લપેટીને રાખ્યું અને તેની લિનાસ તે પાક કપડામાં આવી ગઈ પણ તેમાં ન તો નજસતનો રંગ આવ્યો અને ન બદ્યો. તો જે આ પાક કપડું એટલું બિન્જ્યું કે નીચોવવાથી એક આધ ટીપું ટપકે અથવા નીચોવતાં હાથ બિંજી નય તો તે પાક કપડું પણ નાપાક થશે, અને જે એટલું બિન્જ્યું નથી તો પાક રહેશે. પણ જે પેશાબ વગેરે ખુદ નાપાકીથી બિન્જેલા કપડાની સાથે પાક કપડાને લપેટ્યું હોય તો પાક કપડામાં જરાએ લિનાસ કે ડાઘો આવ્યો તો નાપાક થશે.

૪૪ મસઅલો—જે લાકડાનો તખ્તો એક તરફથી નાપાક છે અને ખીજા બાજુથી પાક છે. તો જે તે એટલો જડો છે કે વચ્ચેથી ચીરી શકાય છે તો તેને ફેરવીને ખીજા (પાક) તરફ નમાઝ દુસ્ત છે. પણ જે એટલો જડો ન હોય તો દુસ્ત નથી.

૪૫ મસઅલો—કાઠ કપડું એવડું છે અને એક પડ નાપાક છે, બીજો પાક છે. તો જે બંને પડ સીવાયા ન હોય તો પાક પડ તરફ નમાઝ પઢવી દુસ્ત છે. અને જે સીવેલું હોય તો પાક પડ ઉપર પણ નમાઝ દુસ્ત નથી.

ઈસ્તિનનનું વર્ણન.

૧ મસઅલો—જ્યારે સુધને ઉઠે ભારે ન્યાં સૂધી પોહોંચ્યા સૂધી હાથ નહીં ધુવે પાણીમાં હાથ નહીં નાખે. ગમે તો હાથ પાક હોય અથવા નાપાક હોય. જો પાણી નાના વાસણમાં રાખ્યું હોય જેમકે ઢાંચકી પીયાલામાં તો તેને ડાખા હાથથી જમણા હાથ ઉપર નાખે અને ત્રણ વાર ધુવે. ફરી જમણા હાથમાં વાસણ લઈને ડાખે હાથ ત્રણ વાર ધુવે. અને જો નાના વાસણમાં પાણી નહીં હોય મોટા માટલા વગેરેમાં હોય તો આખ-ખોરા જમ વગેરેથી કાઢે પણ આંગળિયો પાણીમાં ડુબાવવા પામે નહીં. અને જો આખ-ખોરા વગેરે કંઈ નહીં હોય તો ડાખા હાથની આંગળિયોની ખોખલી બનાવી પાણી કાઢે. અને બને ત્યાં સૂધી પાણીમાં આંગળિયો ઝોંટી નાખે અને પાણી કાઢીને પ્રથમ જમણા હાથ ધુવે. જ્યારે તે હાથ ધોવાઈ જાય તો જમણા હાથ જોઈએ તેટલો પાણીમાં નાખી અને પાણી કાઢી ડાખે હાથ ધુવે. અને આ તર-કીય હાથ ધોવાની તે વેળા છે કે, હાથ નાપાક હોય નહીં. પણ જો નાપાક હોય તો કદી માટલામાં નાખે નહીં. અને કોઈ ખીજ યુક્તિથી પાણી કાઢે કે જેથી પાણી નાપાક થવા પામે નહીં. દાખલા તરીકે પાક રૂમાલ નાખીને કાઢે અને જે પાણીની ધાર રૂમાલમાંથી વહે તેથી હાથ પાક કરે અથવા ખીજ કોઈ તરેહ બની શકે.

૨ મસઅલો—જે નજસત આગળના અથવા પાછળના માર્ગથી નીકળે તેથી ઇસ્તિ-નને કરવો સુનત છે.

૩ મસઅલો—જો નજસત અહીં તહીં તદન લાગી નહીં હોય જેથી પાણીથી ઇસ્તિ-નને નહીં કરે અને પાક પત્થર કે દેશથી ઇસ્તિનને કરે અને એટલું લુછે કે નજસત જતી રહે અને બદન સાફ થાય, તો એ જોએજ છે. પણ એમ કરવું સફાઈ મીઠાઈને

વિરૂદ્ધ છે (પાણી પણ વાપરવું જોઈએ) હા, પાણી નહીં હોય અથવા એણું હોય તો લાચારી છે.

૪ મસઅલો—દેશથી ઇસ્તિનને કરવાનો કોઈ ખાસ તરીકો નથી માત્ર આટલો ખ્યાલ રાખે કે નજસત અહીં તહીં ફેલાય નહીં. અને બદન સારી રીતે સાફ થાય.

૫ મસઅલો—દેશથી ઇસ્તિનને કર્યા પછી પાણીથી ઇસ્તિનને કરવો સુનત છે. પણ જો નજસત હથેલીના ખાડા એટલે એક રૂપીઆથી વધુ ફેલાયતો એવા વખતમાં પાણીથી ધોવું વાજેજ છે. વગર ધુવે નમાઝ થશે નહીં. પણ જો નજસત ફેલી નહીં હોય તો માત્ર દેશથી પાક કરવું પણ દુરસ્ત છે પણ સુનતને વિરૂદ્ધ છે.

૬ મસઅલો—પાણીથી ઇસ્તિનને કરે તો પ્રથમ બંને હાથ પોહોંચ્યા સૂધી ધુવે. ફરી એકાંતમાં જઈ બદનને ઢીલું કરીને બેસે અને એટલું ધુવે કે દિલની ખાતરી થાય કે હવે બદન પવિત્ર થયું. હા, જો કોઈ વહેમી મીઠા-જનો હોય જે ધણું પાણી ઢોલે છતાં તેનું દિલ માને નહીં તો તેનો આ હુકમ છે કે ત્રણ વાર અથવા સાત વાર ધુવે એથી વધુ ધુવે નહીં.

૭ મસઅલો—જો કેથે એકાંતને મોકી નહીં મળે તો પાણીથી ઇસ્તિનને કરવા માટે કોઈની સામે ચોતાનું બદન ખોલવું દુરસ્ત નથી. ન તો પુરૂષની સામે અને ન સ્ત્રીની સામે. એવા વખતમાં ઇસ્તિનને કરે નહીં. અને વગર ઇસ્તિનને કરે નમાઝ પઢે. કારણ કે બદનનું ખોલવું મોટો યુનોહ છે.

૮ મસઅલો—હાડકું, અને નજસત જેમકે છાણુ લીંદ વગેરેથી અને કાંઠલો, કાંકરો કાચ, પાકી ઇંટ, ખાવાની વસ્તુ અને કાગ-જથી અને જમણા હાથથી ઇસ્તિનને કરવો શુરો અને મના છે. નહીં કરવું જોઈએ. પણ જો કોઈ કરશે તો બદન પવિત્ર થશે.

૯ મસઅલો—ઉલા ઉલા પેશાબ કરવી મના છે.

૧૦ મસઅલો—પેશાબ પાખાનું કરતી વેળા કિયલા સામા બેસવું તથા તે તરફ પીક કરવી મના છે. *

૧૧ મસઅલો—નાના બાળકને કિયલા તરફ બેસાડવી હળાવવું મૂતરાવવું પણ મના અને મકરૂહ છે.

૧૨ મસઅલો—ઇસ્તિનગ્ને કરતાં બચેલાં પાણીથી વોળું કરવું ફરસ્ત છે. અને વોળું કરતાં બચેલાં પાણીથી ઇસ્તિનગ્ને કરવો પણ ફરસ્ત છે. પણ નહીં કરવું બેહતર છે.

૧૩ મસઅલો—જ્યારે પાખાને કે પેશાબે જાય તો જળજ્ઞના દરવાજાની બહાર બિસ્મિલ્લાહ કહે અને આ દોઆ પઢે અલ્લાહુમ્મ ઇન્નીઅલિએ બેક મિનલ ખોખોસે વલ ખખાએસે. અને નાંગે માથે નહીં જાય. અને જો કોઈ અચૂકી વગેરે પર અલ્લાહનું રસૂલનું નામ હોય તો તેને ઉતારે. અને પ્રથમ ડાબો પગ અંદર મૂકે અને અંદર ખોદાનું નામ નહીં લીએ જો છોક્ર આવે તો માત્ર દિલમાંજ અલહુમ્મા લિલ્લાહ કહે. ઝખાનથી કંઈ કહે નહીં. ત્યાં કંઈ ખોલે નહીં વાત કરે નહીં. ફરી જ્યારે નીકળે તો પ્રથમ જમણો પગ કાઢે અને દરવાજાથી નીકળીને આ દોઆ પઢે. ગુફરાનક અલહુમ્મા લિલ્લાહીદસલ્લ અજલુઅ અન્નીલઅમ્મ વ આફ્રાની અને ઇસ્તિનગ્ને કર્યા પછી ડાબા હાથને જમીન ઉપર રગડી માટીથી ધુવે.

નમાઝનું વર્ણન.

અલ્લાહ તઆલાની નજદીક નમાઝનો મોટો મરતબો છે. કોઈ ઇબાદત અલ્લાહ તઆલાની નજદીક નમાઝથી વધુ પ્યારી નથી. અલ્લાહ તઆલાએ પોતાના ખંદાઓ ઉપર પાંચ વખતની નમાઝો ફરજ કરી છે. એના

* પીશાબ પાખાના માટે ઉત્તર કે દક્ષિણે બેસવામાં કરી હરકત નથી. ઉત્તર તરફ બેસવાને ફરજીક બુદ્દ જાણે છે અને કહે છે કે એ તરફ ફરજી છે. એ જહાલત છે, આ. મો.

પઢવાનો મોટો સવાબ છે. અને એના છોડવાનો મોટો ગુનોહ થાય છે. હદીસ શરીફમાં આવેલું છે કે, જે કોઈ સારી રીતે વોળું કર્યા કરે, અને સારી રીતે દિલ લગાડીને સારી રીતે નમાઝ પઢ્યા કરે તો કેયામતને દિવસે અલ્લાહ તઆલા તેના નાના નાના સધળા ગુનોહ બખશી આપશે અને જનંત આપશે. અને હજરતે (સલ): ફરમાવ્યું છે કે, નમાઝ દીનનો થામ્બલો છે, તો જેણે નમાઝને સારી રીતે પઢી. દીનને થોભાવ્યું અને જેણે તે થામ્બલાને પાડ્યું (એટલે નમાઝ નહીં પઢી) તેણે દીનને ખરબાદ કર્યું. અને હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું છે કે, કેયામતમાં સર્વથી પ્રથમ નમાઝનીજ પુછ થશે અને નમાઝીઓના હાથ પગ અને મોં કેયામતને દિવસે સર્વની માફક ચમકતા થશે. અને બેનમાઝી આ દોલતથી અભાગ્યો રહેશે. અને હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું છે કે, નમાઝીઓનો હશર કેયામતને દિવસે નખીઓ શકીદો અને વક્ષીઓની સાથે થશે. અને બેનમાઝીઓનો હશર ફિરએન હામાન અને કારેન આ મોટા મોટા કાફિરો સાથે થશે. માટે નમાઝ પઢવી ઘણી અગત્યની છે. અને નહીં પઢવાથી દીન કુન્યા બનેનું નુકસાન થાય છે. આથી વધુ બીજું શું થશે કે બેનમાઝીનો હશર કાફિરોની સાથે કરવામાં આવ્યો. બેનમાઝી કાફિરોની બરાબર સમજાયો. અલ્લાહની પનાહ નમાઝ નહીં પઢવી કેટલી મોટી વાત છે. બેશક આ લોકો ઉપર નમાઝ વાજેબ નથી ગાંઠો, નાની છોકરી, નાનો છોકરો જે હજુ જીવાન થયાં નહીં હોય. બાકી સધળા મુસલમાનો ઉપર ફરજ છે. પણ જ્યારે એલાદ સાત વર્ષની થાય તો માયાપને હુકમ છે કે એઓને નમાઝ પઢાવે. અને જ્યારે દસ વર્ષની થાય તો મારીને પઢાવે અને નમાઝ છોડવી કંડી કોઈ વખત પણ ફરસ્ત નથી. જેવી રીતે થઈ શકે નમાઝ જરૂર પડે. હા, જો નમાઝ પઢવી બૂલી ગઈ તદન યાદ રહી નથી અને વખત

ન્યારે જતો રહ્યો ત્યારે યાદ આવી કે મેં નમાઝ પઢી નથી. અથવા એવી ગણિલ સૂઈ ગઈ કે આખું ખુલી નહીં અને નમાઝ કળ થઈ ગઈ એવા વખતમાં યુનોહ થશે નહીં. પણ ન્યારે યાદ આવે અને આખું ખુલે તો વોળુ કરીને તરત કળ પઢવી ફરજ છે. પણ જો તે વખત મકરૂહ હોય તો જરા થોભી જાય કે મકરૂહ વખત નીકળી જાય. એવીજ રીતે જે નમાઝો બેહોશીને લીધે પઢાઈ નથી તેમાં પણ યુનોહ નથી. પણ હોશ આવ્યા પછી તરત કળ પઢવી પડશે.

૧ મસઅલો—કોઈને બાળક જન્મને છે પણ હબુ સંધેળું નીકળ્યું નથી. કંઈ બહાર છે અને કંઈક નીકળ્યું નથી એવા વખતમાં પણ જો હોશ હુશીયારી રહી હોય તો નમાઝ પઢવી ફરજ છે. કળ કરવી દુરૂસ્ત નથી. પણ જો નમાઝ પઢવાથી અચ્ચાની જનનો ડર હોય તો નમાઝની કળ કરવી દુરૂસ્ત છે એવાજ રીતે જણાવનારી દાઇને જો આ ડર હોય કે જો હું નમાઝ પઢવામાં લાગીશ તો અચ્ચાને નુકસાની લાગશે, તો એવા વખતમાં દાઇને પણ નમાઝ કળ કરવી દુરૂસ્ત છે. ફરી આ સંખળાને જઘદીથી કળ પઢવી જોઇએ.

જુવાન થવાનું વર્ણન.

ન્યારે કોઈ છોકરીને હેજ આવ્યું, અથવા હબુ સંધી કંઈ હેજ તો નહીં આવ્યું પણ તેણીને પેટ રહ્યું, અથવા પેટ પણ રહ્યું નથી. પણ ખુલાખમાં પુરૂષથી સોદાગત કરાવતાં જોયું અને તેથી મળ આવી અને મની નીકળી પડી આ ત્રણે સરેતો (૩૫) માં તે જુવાન થઈ ગઈ. રોઝો નમાઝ વગેરે શરીરતના સઘળા હુકમ કાયદા એના ઉપર લાગુ પડવાના અને જો આ ત્રણે વાતોમાંથી કોઈ વાત નહીં મળી પણ તેણીની ઉમર પૂરા પંદર વર્ષની થઈ છે ત્યારે પણ તે જુવાન સમજશે. અને જે હુકમ જુવાનો ઉપર લગાડાય છે હવે તે એના ઉપર પણ લગાડાશે.

૧ મસઅલો—જુવાન થવાને શરીરતનામાં બાલેગ થવું કહે છે. નવ વર્ષથી પહેલાં કોઈ સ્ત્રી જુવાન થઈ શકતી નથી. જો તેણીને રક્ત પણ વહે તો તે હેજ નથી પણ ઇસ્તિલાજહ છે. જેનો હુકમ ઉપર બયાન થયો છે.

નમાઝના વખતોનું વર્ણન.

૧ મસઅલો—પાછલી રાતના સવાર થતાં પૂર્વ તરફ એટલે સુધી જે તરફ નીકળે તે તરફ લાંબાઈમાં કાંઈ સફેદી (ઉમ્મસ) દેખાય છે. ફરી થોડીવારમાં આસમાનના કિનારા ઉપર ચોડાઈમાં સફેદી જણાય છે અને જોતાં જોતાંમાં વધતી જાય છે. અને થોડી વારમાં બીજકુલ ઉમ્મલું થાય છે. તો ન્યારથી આ થોડી સફેદી દેખાય ત્યારથી ફજરની નમાઝનો વખત આવે છે અને સૂર્ય નીકળવા સુધી બાકી રહે છે. ન્યારે સૂર્યનો જરા પણ કિનારો નીકળ્યો તો ફજરનો વખત જતો રહ્યો. પણ પ્રથમ વખતમાં ઘણીજ સવારમાં નમાઝ પઢવી ઘણું સારું છે.*

૨ મસઅલો—બપોરે દઘવાથી જોહરનો વખત શરૂ થાય છે. અને બપોરે દઘવાની નિશાની આ છે કે લાંબી વસ્તુની ઝાંયા પત્રિમથી ઉત્તર તરફ સરકતાં સરકતાં ઠેડ ઉત્તરની સીધમાં આવીને પૂર્વની તરફ વળવા લાગી. ખસ સમજી જાઓ કે બપોર ઢલી ગયો અને પૂર્વ તરફ મોં કરી ઉભા રહેવાથી ડાબા હાથ તરફનું નામ ઉત્તર છે. અને એક ઓલખ એવી પણ સહેલી છે. તે આ છે કે, સૂર્ય નીકળી જોટલો ઉઘો થતો જાય છે, દરેક વસ્તુની ઝાંયા ઘટતી જાય છે. તો ન્યારે ઘટવું બંધ પડે તે વખત ઠીક બપોરનો છે. ફરી ન્યારે સાયો (છાંયો) વધવો શરૂ થાય છે સમજો કે સૂર્ય ઢલ્યો, તો તે વખતથી જોહરનો વખત શરૂ થાય છે.

* આ કાયદો ખામ સ્ત્રીઓ માટે છે અને પુરૂષો માટે ન્યારે ઉમ્મલું થાય ત્યારે પઢવી જોહર છે.

અને ઠીક બપોરની વખતે જોડા સાચો હોય તેને છોડી દરેક વસ્તુનો સાચો બેવડો થાય નહીં ત્યાં સુધી જોહરનો વખત રહે છે. દાખલા તરીકે એક હાથ લાડડીનો સાચો ઠીક બપોરે ચાર આંગળ હોતો તો જ્યાં સુધી બે હાથ અને ચાર આંગળ નહીં થાય ત્યાં સુધી જોહરનો વખત છે. અને જ્યારે બે હાથને ચાર આંગળ થયો કે અસરનો વખત આવ્યો. અને અસરનો વખત સૂર્યના કુબવા સુધી રહે છે. જ્યારે સૂર્યનો રંગ બદલાયો અને તડકા પીળા પડવા શરૂ થયો તે વેળા અસરની નમાઝ પઢવી મકરૂહ છે. જો કોઈ કારણથી આટલી વાર લાગી તો ઠીક છે પઢી લીએ, કળ કરે નહીં. પણ ફરી કદી આટલી વાર લગાડે નહીં. અને આ અસર વગર બીજી કોઈ નમાઝ એવા વખતમાં પઢવી દુરસ્ત નથી. નતો કળ અને નતો નફલ.

૩ અસઅલો—જ્યારે સૂર્ય કુબ્બો તો મગરેબનો વખત આવ્યો. ફરી જ્યારે પશ્ચિમ તરફ આસમાનના કિનારા પર લાલી રહે ત્યાં સુધી મગરેબનો વખત રહે છે. પણ મગરેબની નમાઝમાં આટલી વાર લગાડે નહી, કે તારા જઘજઘે એટલી વાર લગાડવી મકરૂહ છે. ફરી જ્યારે આ લાલી જતી રહી તો ઇશાનો વખત શરૂ થયો અને સવાર થવા સુધી રહે છે. પણ અડધી રાત પછી ઇશાનો વખત મકરૂહ થાય છે અને સવામ એછો મળે છે. માટે આટલી વાર લગાડી નમાઝ પઢે નહીં. અને તેલાઈ (તુતિયાં) રાત જવા પહેલાં પઢવી બહતર છે.

૪ અસઅલો—ગરમીની મોસમમાં જોહરની નમાઝ જલદી પઢે નહીં. ગરમીની તેજીનો વખત જતો રહે ત્યારે પઢવી મુસ્તહબ છે. અને ઠંડીના દિવસોમાં પ્રથમ વખત પઢવી મુસ્તહબ છે.

૫ અસઅલો—અસરની નમાઝ આટલી વાર લગાડી પઢવી બેહતર છે કે, વખત થયા પછી જો કંઈ નફલ પઢવી હોય તો પઢી શકે. કારણ કે અસર પછી તો નફલ પઢવી

દુરસ્ત નથી. ગરમીની મોસમ હોય કે ઠંડીની મોસમ હોય અનેનો એક હુકમ છે. પણ આટલી વાર લગાડે નહીં કે સૂર્યમાં પીળાશ આવે અને ધુપનો રંગ બદલાઈ જાય. અને મગરેબની નમાઝમાં જલદી કરવી અને સૂર્યના કુબતાંજ નમાઝ પઢવી મુસ્તહબ છે.

૬ અસઅલો—જો કોઈ પાછલી રાત્રે ઉઠી તહજજોદની નમાઝ પઢવા કરે છે, તેણીને જો પકો ભરોસો હોય કે જરૂર આંખ ખુલવાની તો તેણીને વિત્રની નમાઝ તહજજોદ પછી પઢવી બેહતર છે. પણ જો આંખ ખુલવાનો ભરોસો નહીં હોય અને સુષ રહેવાનો ડર હોય તો ઇલા પછી સુવાથી પહેલાં પઢી લેવી જોઈએ.

૭ અસઅલો—વાદળામાં ફજર, જોહર અને મગરેબની નમાઝ જરા વાર લગાડીને પઢવી બેહતર છે. અને અસરની નમાઝમાં જલદી કરવી મુસ્તહબ છે.

મકરૂહ વખતોનું વર્ણન.

૧ અસઅલો—સૂર્ય નીકળતી વેળા અને ઠીક બપોરના અને સૂર્ય કુબતી વેળા નમાઝ દુરસ્ત નથી. હા, અસરની નમાઝ જો હજુ પઢી નહીં હોય તો સૂર્યના કુબતાં પણ પઢે. અને આ ત્રણે વખતમાં તિલાવતનો સિજદો પણ મકરૂહ છે.

૨ અસઅલો—ફજરની નમાઝ પઢવા પછી જ્યાં સુધી સૂર્ય નીકળી જાયે ચઢે નહીં નફલ નમાઝ પઢવી મકરૂહ છે. હા, સૂર્ય નીકળવા પહેલાં કળ નમાઝ પઢવી દુરસ્ત છે. અને સિજદો તિલાવતનો પણ દુરસ્ત છે. અને જ્યારે સૂરજ નીકળે તો જ્યાં સુધી જરા રોશની નહીં આવે કળ નમાઝ પણ દુરસ્ત નથી. એવીજ રીતે અસરની નમાઝ પઢવા પછી નફલ નમાઝ પઢવી જાએજ નથી. હા, કળ તથા સિજદાની આયતનો સિજદો કરવો દુરસ્ત છે. પણ જો તડકા શીકા પડી જાય તો આ પણ દુરસ્ત નથી.

૩ મસઅલો—ફજરની વખતે સૂર્યના નીકળવાના ડરથી જલ્દી માટે માત્ર ફરજ પડી તો જ્યાં સુધી સૂર્ય ઉગે અને રોશન નહીં થાય ત્યાં સુધી સુન્નત પડે નહીં. જ્યારે જરા રોશની આવે ત્યારે સુન્નત વગેરે જે નમાઝ ચાહે પડે.

૪ મસઅલો—જ્યારે સવાર થાય અને ફજરનો વખત આવે તો બે રકઅત સુન્નત અને બે રકઅત ફરજ વગર બીજી કોઇ નફલ પઢવી ફરજત નથી. એટલે મકરૂહ છે. હા, કબ્ર નમાઝો પઢવી અને સિજદાની આયત ઉપર સિજદો કરવો ફરજત છે.

૫ મસઅલો—જે ફજરની નમાઝ પઢતાં સૂર્ય નીકળી આવ્યો તો નમાઝ થઈ નહીં. સૂર્યમાં રોશની આવે તે પછી કબ્ર પડે. અને જે અસરની નમાઝ પઢતાં સૂર્ય કુબે, તો નમાઝ થઈ ગઈ, કબ્ર પડે નહીં.

૬ મસઅલો—ઇશાની નમાઝ પઢવા પહેલાં ઉંઘવું મકરૂહ છે. નમાઝ પઢીને સુવું બેઠાં. પણ કોઇ બીમારીથી અથવા સફરથી ઘણા થાકે હારો હોય અને કોઇને કહે કે નમાઝની વખતે મને જગાડવું તો સુઈ રહેવું ફરજત છે.

નમાઝની શરતોનું વર્ણન

૧ મસઅલો—નમાઝ શરૂ કરવા પહેલાં કેટલીક ચીજો વાજેબ છે. જે વોજુ નહીં હોય તો વોજુ કરે. નહાવાની જરૂરત હોય તો ગોસલ કરે. બદન અથવા કપડા ઉપર કંઈ નજસત લાગી હોય તો તેને પાક કરે જે જગ્યા પર નમાઝ પઢતી હોય તે પણ પાક થવી બેઠાં. માત્ર મોં, બંને હથેલી અને બંને પગ વગર માથાથી પગ સુધી સમગ્ર બદન સારી રીતે ઢાંકે* કિબલા તરફ મોં કરે. જે

* આ માત્ર જીઓનો કુલમ છે. અને પુરુષોને માત્ર ફૂંદીની નીચેથી તે કુટણ સુધી ઢાંકવું ફરજ છે. જે વગર બીજું બદન ખુલ્લું રહેશે તો નમાઝ થઈ જશે પણ વગર જરૂરતે એવું કરવું મકરૂહ છે. કત્તા.

નમાઝ પઢવાનો વિચાર હોય તેની નૈયત એટલે દિલથી ઇરાદો કરે. વખત થયા પછી નમાઝ પડે. આ સંબંધી વસ્તુ નમાઝને માટે શરત છે. જે એમાંની એક વસ્તુ પણ રહી જશે તો નમાઝ થશે નહીં.

૨ મસઅલો—બારીક મક્લમ અથવા બુક જલ્દી વગેરેની ઘણી બારીક ઓઢણી ઓઢીને નમાઝ પઢવી ફરજત નથી.

૩ મસઅલો—જે નમાઝ પઢતાં પિન્ડ-લીની અથવા રાનની અથવા હાથની ચોથાઈ (ચતુર્થાંશ) ખુલી જાય અને એટલી વાર ખુલી રહે જેટલી વારમાં ત્રણ વાર સુબ્હાન-લાહ કહી શકે તો નમાઝ જતી રહે છે. ફરીથી પડે. અને જે એટલીવાર નહીં લાગી પણ ખુલ્લતાંજ ઢાંક્યાં તો નમાઝ અમ્મ ગઈ. એવીજ રીતે જેટલા બદનનું ઢાંકવું વાજેબ છે તેમાંથી જ્યારે ચોથાઈ અવ્યવ (આગે) ખુલી જશે તો નમાઝ થશે નહીં. જેમકે એક કાનની કે માથાની કે વાળની કે પેટની કે પીઠની કે ગરદનની કે છાતીની કે સીના વગેરેની ચોથાઈ ખુલી જવાથી નમાઝ થશે નહીં.

૪ મસઅલો—જે છોકરી હજુ જુવાન થઈ નથી જે તેની ઓઢની સરી ગઈ અને તેનું માથું ખુલી ગયું તો તેની નમાઝ થશે.

૫ મસઅલો—જે કપડાં અથવા બદન ઉપર કંઈ નજસત લાગી છે પણ પાણી કે જે મળતું નથી તો તેવીજ રીતે નજસતની સાથે નમાઝ પડે.

૬ મસઅલો—જે સંબંધી કપડું નાપાક હોય અથવા પૂરું કપડું તો નાપાક નથી પણ ઘણુંજ ઓછું પાક છે એટલે એક ચોથાઈથી ઓછું પાક હોય અને બાકીનું સંબંધી નાપાક છે તો એવા વખતમાં પણ એ કપડાને પહેરીને નમાઝ પઢવી ફરજત છે. અને જે કપડું ઉતારી નાગી થઈને નમાઝ પડે તો એ ફરજત છે. પણ નાગી થઈને નમાઝ પઢવા કરતાં બે નાપાક કપડામાં નમાઝ પઢવી બેહતર છે. અને જે ચોથાઈ કપડું અથવા ચોથાઈથી

વધુ પાક હોય તો નાગી થઇને નમાઝ પઢવી દુરસ્ત નથી. તેજ નાપાક કપડાને પહેરીને નમાઝ પઢવી વાજેજી છે.

૭ મસઅલો—જો કોઈની પાસે તદન કપડું હોયજ નહીં તો નાગી નમાઝ પઢે. પણ એવી જગ્યામાં કે કોઈ જોઈ શકે નહીં. અને ઉભી રહીને નહીં, પણ બેસીને પઢે. અને રોકું સિજદાને ઇશારાથી કરે. અને જો ઉભા ઉભા પઢે અને રોકું સિજદા અદા કરે તો પણ દુરસ્ત છે, નમાઝ થઈ જશે. પણ બેસીને પઢવી ધણું સાઈ છે.

૮ મસઅલો—સફરમાં કોઈની પાસે શેકું પાણી છે કે જો તેથી નળસત ધુવે છે તો વાળુને માટે કાંઈ બચતું નથી. અને જો વાળુ કરે તો નળસત પાક કરવા માટે પાણી બચશે નહીં તો તે પાણીથી નળસત ધુવે ફરી વાળુને બદલે તયમ્મોમ કરે.

૯ મસઅલો—જોહરની નમાઝ પઢી પણ જ્યારે પઢી છુટી ત્યારે જણાણું કે જે વેળા નમાઝ પઢતી હતી તે વેળા જોહરનો વખત રહ્યો નહોતો પણ અસરનો વખત આવ્યો હતો. તો હવે ફરીથી કળ પઢવી વાજેજી નથી. પણ જો નમાઝ પઢી છે તેજ કળમાં આવી જશે. અને એમ સમજીશું કે જણું કળ પઢી છે.

૧૦ મસઅલો—અને જો વખત આવ્યા પહેલાંજ નમાઝ પઢી તો નમાઝ થઈ નથી.

નૈયત કરવાનું વર્ણન

૧ મસઅલો—જીલ્લાથી નૈયત કરતી અગત્યનું નથી, પણ દિલ્લા આટલું વિચારે કે હું આજની જોહરની ફરજ નમાઝ પઢું છું અને જો સુનત પઢતી હોય તો આ વિચાર કરે કે જોહરની સુનત પઢું છું. માત્ર આટલોજ વિચાર કરી અક્ષાહો અકબર કહીને હાથ બાધે તો નમાઝ થઈ જશે. લોકોમાં જે લાંબી ઓડી નૈયત પ્રખ્યાત છે તેનું કહેવું અગત્યનું નથી

૨ મસઅલો—જો જગ્યાનથી નૈયત કહેવા ચાહે તો આટલું કહેવું બસ છે. “નૈયત કરે છું. આજના જોહરની ફરજની અક્ષાહો અકબર” અથવા “નૈયત કરે છું જોહરની સુનતની અક્ષાહો અકબર” અને ચાર રકબત નમાઝ, વખત જોહરનો મોં માંડે કાળા શરીફના તરફ, આ સર્વ કહેવાની જરૂરત નથી; જોઈએ કહે જોઈએ નહીં કહે.

૩ મસઅલો—જો દિલ્લામાં તો આજ વિચાર છે કે હું જોહરની નમાઝ પઢું છું. પણ જીલ્લાથી જોહરની જગ્યા અસરનો વખત નીકળી ગયો તો પણ નમાઝ થઈ જશે.

૪ મસઅલો—જો જીલ્લાથી ચાર રકબતની જગ્યા છ રકબત અથવા ત્રણ રકબત જગ્યાનથી નીકળી તો પણ નમાઝ થઈ જશે.

૫ મસઅલો—જો અનેક નમાઝો કળ થઈ ગઈ છે અને કળ પઢવાનો વિચાર કર્યો તો વખતને મુકરર કરી (ઠેરવી)ને નૈયત કરે. એટલે એવી નૈયત કરે કે હું ફજરની ફરજ પઢું છું. જો જોહરની કળ પઢવી હોય તો એમ નૈયત કરે કે જોહરની ફરજની કળ પઢું છું. એવીજ રીતે જો વખતની કળ પઢવી હોય ખાસ તેની નૈયત કરવી જોઈએ. જો માત્ર આટલી નૈયત કરી કે હું કળ પઢું છું અને તે ખાસ વખતની નૈયત કોઈ નથી તો કળ સહી થશે નહીં ફરી પઢવી પડશે.

૬ મસઅલો—જો કેટલાક દિવસની નમાઝ કળ થઈ તો દિવસ તારીખ પણ મુકરર કરીને નૈયત કરવી જોઈએ દાખલા તરીકે કોઈની સનિશ્ચર ઇતવાર સોમવાર અને મંગલવાર ચાર દિવસની નમાઝો જતી રહી તે હવે માત્ર આટલી નૈયત કરવી કે હું ફજરની કળ પઢું છું, દુરસ્ત થશે નહીં. પણ આવી રીતે નૈયત કરે કે સનિશ્ચરની ફજરની કળ પઢું છું, ફરી જોહર પઢતી વેળા કહે, સનિશ્ચરના જોહરની કળ પઢું છું, એવીજ રીતે કહેતી રહે. જ્યારે સનિશ્ચરની સપ્તાહ નમાઝો કળ કરી રહે તો કહે ઇતિવારના ફજરની કળ

પડું છું. એવીજ રીતે સર્વ નમાઝો પડે. જો કેટલાક મહિનાની અથવા કંઈ વર્ષની નમાઝો કળ હોય તો મહિનો અને વર્ષનું પણ નામ લીએ અને કહે કે ફલાણા વર્ષના ફલાણા મહિનાની ફલાણી તારીખની ફજરની નમાઝની કળ પડું છું. એવી રીતે નૈયત કર્યા વગર કઝા ફરસ્ત થતી નથી.

૭ મસઅલો—જો કોઈને દિવસ તારીખ મહિનો વર્ષ કંઈ ગાદ નહી હોય તો આવી રીતે નૈયત કરે કે, ફજરની જેટલી નમાઝો મારે માથે કળ છે તેમાંથી જે સર્વથી પેહેલી છે તેની કળ પડું છું. અથવા જોહરની જેટલી નમાઝો મારે માથે કળ છે તેમાં જે સર્વથી પ્રથમ છે તેની કળ પડું છું. એવીજ રીતે નૈયત કરીને બરાબર કળ પડતી રહે. બ્યારે દીલ સાક્ષી પુરે કે હવે જેટલી નમાઝો જતી રહી હતી તે સધળી કળ હું પઢી ચુકી છું; તો કળ પડવી છોડે.

૮ મસઅલો—સુન્નત, નફલ અને તરાવીહની નમાઝોમાં માત્ર આટલી નૈયત કરવી ખસ છે કે હું નમાઝ પડું છું. સુન્નત થવાની અને નફલ થવાની કંઈ નૈયત નહીં કરે તો પણ ફરસ્ત છે.

ફિઅલા તરફ મોં કરવાનું વર્ણન.

૧ મસઅલો—જો કોઈ એવી જગ્યા હોય કે કિયલો જણાતો નથી કે ક્યાં છે અને ત્યાં કોઈ એવો માણસ નથી કે તેથી પૂછી શકે, તો પોતાના દિલમાં સોચે. જ્યાં દિલ ગવાહી આપે તે તરફ પડે. જો વગર સોચે પડશે તો નમાઝ યશે નહીં. એટલુંજ નહીં પણ જો પછી જણાઈ પણ નય કે કાંક કિયલાનીજ તરફ નમાઝ પઢી હતી, તોએ નમાઝ થતી નથી. અને જો ત્યાં આદમી તો મોબુદ છે પણ પરદો અને શરમને લીધે પૂછ્યું નહીં એવીજ રીતે નમાઝ પઢી તોપણ નમાઝ નહીં થઈ એવા વખતમાં એવી લાજ કરવી નહીં જોઈએ પણ પૂછીને નમાઝ પડે.

૨ મસઅલો—જો કોઈ બતલાવનાર નહીં મળ્યું અને દિલની ગવાહી ઉપર નમાઝ પઢી. ફરી જણાવું કે જે તરફ નમાઝ પઢી હતી તે તરફ કિયલો નથી તોપણ નમાઝ થઈ ગઈ.

૩ મસઅલો—જો બીજી તરફ મોં કરીને નમાઝ પઢતી હતી, ફરી નમાઝમાંજ જણાવું કે કિયલો એ તરફ નથી પણ ફલાણી તરફ છે. તો નમાઝમાંજ કિયલાની તરફ ફરી જાય. જાણ થવા પછી હવે જો કિયલાની તરફ નહીં ફરશે તો નમાઝ યશે નહીં.

૪ મસઅલો—જો કોઈ કાબા શરીફની અંદર નમાઝ પડે તો એ પણ ફરસ્ત છે. અને તેની અંદર નમાઝ પઢનારીને અખત્યાર છે જે તરફ ચાહે મોં કરીને નમાઝ પડે.

૫ મસઅલો—કાબા શરીફની અંદર ફરજ નમાઝ પણ ફરસ્ત છે.

ફરજ નમાઝ પઢવાની રીતનું વર્ણન.

નમાઝની નૈયત કરીને અક્લાહો અકબર કહે અને અક્લાહો અકબર કહેતી વેળા પોતાના બન્ને હાથ ખાંધા સુધી ઉપાડેર પણ હાથોને ઓઢણીથી બંધાર કાઢે નહીં. ફરી છાતી ઉપર ખાંધે. ૩ અને જમણા હાથની હથેળી કાબા હાથની હથેલીની પીઠ ઉપર રાખે. ૪ અને આ દોઆ પઢે સુબહાનુદ્દલાહ હુમ્મ વ બેહુમ્મક વ તબારુક-રેમક વ તબાલા જદદક વલા એલાહુ ગૈરેક ૫ ફરી અઝીએ

૧ અર્થ—અક્લાહ સર્વથી મોટો છે.

૨ અને પુરૂષો કાનની લવ (ચાપવો) સુધી ઉપાડે.

૩ અને પુરૂષો ફૂટની નીચે હાથ ખાંધે.

૪ અને પુરૂષ જમણા હાથથી કાબા હાથનો ચોચો પકડે.

૫ અર્થ—તારી સ્તુતીની સાથે એ અક્લાહ તારી પાકી બચાન કહે હું અને તારું નામ ધણી પ્રબીનું છે અને તારી અજમત (મોટાઈ) જાણી છે અને તારા વગર કોઈ પૂજ્ય નથી. આ. મો.

બિહ્વાહ (પુરી)^૧ અને બિરિમ્બિહ્વાહ (પુરી)^૨ પદીને અલહુમ્હે પઢે અને વ લદ્દાલીન પછી આમીન^૩ કહે. ફરી બિરિમ્બિહ્વાહ પદીને કાઇ સરા પઢે. ફરી અહ્વાહો અકબર કહીને રોકુમાં નય અને સુખહાન રખિયયલ અજમ^૪ ત્રણ વાર અથવા પાંચ વાર અથવા સાત વાર કહે. અને રોકુમાં બને હાથની આંગળિયો મેળવી ઘુટણ ઉપર રાખે^૫ અને બને બાજુ પાસળાથી સારી રીતે મેળવેલા રાખે^૬ અને બને પગની ઘુટીઓ તદન મળતી રાખે. ફરી સમેઅહ્વાહો લેમન હુમેદહુ^૭ કહેતી માથાને ઉપાડે. જ્યારે સારી રીતે સીધી ઉભી થાય તો ફરી અહ્વાહો અકબર કહેતી સિજદામાં નય. જમીન ઉપર પ્રથમ ઘુટણો મૂકે ફરી કાનોની બરાબર હાથોને રાખે. અને આંગળિયો ખૂબ મેળવેલી રાખે ફરી બને હાથોની વચમાં માથું રાખે. અને સિજદાની વખત માથું તથા નાક બને જમીન ઉપર મૂકે. અને હાથ તથા પગની આંગળિયો કિબલા તરફ કરે. અને ઘણીજ સકડાય ને નીચો સિજદો કરે^૮ કે પેટ બને રાનોથી અને બાંધો બને પાંસળીઓથી મેળવે અને બને કાહણી જમીન ઉપર મૂકે^૯ અને સિજદામાં ઓછામાં ઓછી ત્રણ વાર સુખહાન

રખિયયલ આલા^૧ કહે. ફરી અહ્વાહો અકબર કહેતી ઉઠે અને સારી રીતે બેસી નય ત્યારે બીજો સિજદો અહ્વાહો અકબર કહીને કરે. અને ઓછામાં ઓછી ત્રણ વાર સુખહાન રખિયયલ આલા કહે. અને અહ્વાહો અકબર કહેતી ઉભી થાય. અને જમીન ઉપર હાથ ટેકીને ઉઠે નહીં. ફરી બિરિમ્બિહ્વાહ કહીને અલહુમ્હે અને સરા પદીને બીજી રકઅત તેવીજ તરેહ પૂરી કરે. જ્યારે બીજો સિજદો કરી રહે તો ડાબા ઢગરા ઉપર બેસે અને પોતાના બને પગ જમણી તરફ કાઢેર અને હાથ પોતાની નાંગ ઉપર રાખે અને આંગળિયો ઘણી મેળવેલી રાખે. ફરી પઢે અતહીયાતો લિહ્વાહે વસ્સલવાતો વતથેઆતો અસ્સલામો અલૈક ઐયાહુન નબીયો વ રહુમતુલ્લાહે વ બરકતોહુ અસ્સલામો અલૈના વ અલા ઈબ્રાહિ-હ્વાહુ સ્સાલીહીન અશાહુદો અલ્લાએલાહુ ઈલ્લ-લ્લાહો વ અશાહુદો અન્ન મોહુ-મ્મદ^૨ અખ્દાહુ વ રસૂલોહુ^૩ અને જ્યારે કલમો પઢવા લાગે તો વચલી આંગળી અંગુઠા સાથે લગાડી ગોલાકાર કરે ને કલેમાની આંગળી ઉપાડે. અને સલામ ફેરવવા સૂધી એવીજ રીતે ઉઠાવી રાખે. બે ચાર રકઅત પઢવી હોય તો એથી વધુ

૧ અર્થ—ખચાવ હઉ છું અલ્લાહ (ના નામ)

ની સાથે ધ્રુતકારેબ શૈતાનથી. ગ્રા. મો.

૨ અર્થ—ઘણો મેહેરબાન રહમકર્તા અલ્લાહના નામથી ગ્રા. મો.

૩ અર્થ—એમન થાઓ.

૪ પવિત્રાઇ છે મારા પરવરદિગાર મોટાને.

૫ અને પુરૂષ બને ઘુટણ પકડે અને આંગળિયો ખુલી રાખે

૬ અને પુરૂષ બાહુને પાસળાથી ભુદો રાખે.

૭ અર્થ—જેણે અહ્વાહની હુદ્દ કરી તેની વાત તેણે સાંભળી (કબુલ કરી) ગ્રા. મો.

૮ અને પુરૂષ સારી રીતે ખુલીને સિજદો કરે. અને પેટને રાનથી અને બાંધોને પાંસળાથી ભુદો રાખે.

૯ અને પુરૂષ જમીન ઉપર મૂકે નહીં.

૧ અર્થ—પાકી છે મજા પરવરદિગાર ઉંચી પદવીવાળાને ગ્રા. મો.

૨ અને પુરૂષ પોતાનો જમણો પગ ઉભો રાખે અને ડાબા પગ ઉપર બેસે.

૩ અર્થ—સર્વ બંદગી ઝબાનની અહ્વાહ માટે છે અને સર્વ બંદગી બદનની તથા સર્વ બંદગી પવિત્ર માલની [અલ્લાહ માટે છે] સલામ તારા પર થાઓ એ નબી અને અહ્વાહની રહમત તથા તેની બરકત (થાઓ) સલામ અમારા પર તથા સર્વ સારા અહ્વાહના બદાઓપર થાઓ. હું સાક્ષી આપું છું કે અલ્લાહ સિવાય કોઇ પૂજ્ય નથી. અને હું સાક્ષી આપું છું કે મોહમ્મદ તેનો બંદો છે અને તેનો રસૂલ છે. ગ્રા. મો.

પટે નહી. પણ તરત અધ્ધાહો અધ્ધર
કહીને ઊભી થાય અને બે રકઅત ખીજી પટે.
અને ફરજમાં પાછલી બ રકઅતમાં અલ
હમ્દોની સાથે ખીજી કોઈ સૂરા મેળવે નહીં.
ન્યારે ચોથી રકઅત ઉપર બેસે તો અત્તહીયાત
પઠીને આ દોરૂંદ પટે. અધ્ધાહુમ્મ સદલે
અલા મોહુમ્મદિવ વ અલા આલે મોહુમ્મદીન
કમા સદલૈત અલા ઇમરાહીમ વ અલા
આલે ઇમરાહીમ ઇન્નક હમીદુમ મજીદ
અધ્ધાહુમ્મ ખારેક અલા મોહુમ્મદિવ વ
અલા આલે મોહુમ્મદીન કમાખારકત
અલા ઇમરાહીમ વ અલા આલે ઇમરાહીમ
ઇન્નક હમીદુમ મજીદ. ૧ ફરી આ હોઆ
પટે. રખખના આતેના ફિદદુન્યા હસનત'વ
વ ફિલ આખરતે હસનત'વ વ કેના
અઝાખન નારે અથવા આ હોઆ પટે.
અધ્ધાહુમ્મ-ગફેરલી વ લે વાલેદૈય વ લે જમી-
ઇલ મુમેનીન વલ મુમેનાતે વલ મુસલેમીન
વલ મુસલેમાતે અલ અહુયાએ મિન્દુમ
વલ અમવાત' અથવા કુરઆન હદીસમાં
આવેલી ખીજી કોઇ હોઆ પટે. ફરી પોતાની
જમણી તરફ સલામ ફેરવે અને કહે
અસ્સલામો અલેકુમ વ તહમતુલ્લાહ ફરી
એજ શબ્દો કહી ડાખી તરફ સલામ ફેરવે.

૧ અર્થ—આ અલ્લાહ હું ખાસ રહમત
મોહુમ્મદ પર તથા મોહુમ્મદની આલ ઉપર મોકલ
જેવી કે તે ખાસ રહમત ઇમરાહીમ પર તથા
ઇમરાહીમની આલાપર મોકલી છે. ખચીત હું સ્તુત્ય
ખુલ્લુરગી વાળો છે. આ અલ્લાહ હું ખરકત આપ
મોહુમ્મદને તથા મોહુમ્મદની આલને જેવી કે તે
ખરકત આપી ઇમરાહીમને તથા ઇમરાહીમની
આલને ખેરાકતું સ્તુતિપાત્ર ખુલ્લુરગી વાળો છે. આ. મો.

૨ અર્થ—આ અમારા પરવરદિગાર હું અમને
દુન્યામાં ભલું આપ અને આખરતમાં ભલું આપ
અને અમિના અનખથી ખચાવ આ. મો.

૩ આ અલ્લાહ હું મારી બખ્શીશ કર અને
મારા માઆપની અને તમામ ઇમાનવાળા પુરૂષો અને
સ્ત્રીઓની અને ઇસ્લામવાળા પુરૂષોની સ્ત્રીઓની
તેઓમાંના જીવતાંઓની અને મરેલાંઓની આ. મો.

અને સલામ ફેરવી વેળા ફિરસ્તા ઉપર સલામ
કરવાની નૈયત કરે. આ નમાઝ પઠવાને
તરીકા છે. પણ એમાંની કેટલીક ચીજો ફરજ
છે કે જે તેમાંથી એક વાત પણ રહી જશે
તો નમાઝ થશે નહીં. ફરી જમણી બુજીને છોડી
હોય અથવા બૂલથી છોડી હોય બનેના સરખો
હુકમ છે. અને કેટલીક ચીજો વાજેબ છે કે
તેમાંથી જે કોઇ વસ્તુ જમણી બુજીને છોડે તો
નમાઝ નકામી અને ખરાબ થાય છે. અને
ફરીથી પઠવી પડે છે. જે કોઇ ફરીથી નહીં
પઠશે તો ખૈર, તોએ માથેથી ફરજ ઉતરી
જશે પણ ઘણો ગુનોહ થશે. અને જે બૂલથી
રહી જશે તો સહેનો સિજદો કરી લેવાથી
નમાઝ થઇ જશે. અને કેટલીક ચીજો સુન્નત
છે અને કેટલીક મુસ્તહબ છે.

૧ મસઅલો—નમાઝમાં જ ચીજો ફરજ
છે (૧) નૈયત બાંધતી વેળા અલ્લાહો અધ્ધર
(તકબીરે તહરીમા) કહેવી. (૨) ઉભુ રહેવું
(૩) કુરઆનમાંથી કોઇ સૂરા અથવા આયત
પઠવી (૪) રોકુ કરવો (૫) બે સિજદા કરવા
(૬) નમાઝની છેવટમાં જોટલી વારમાં
અત્તહીયાત પઢાય છે તેટલી વાર ખેસવું.

૨ મસઅલો—આ ચીજો નમાઝમાં
વાજેબ છે. (૧) અલ્લાહો પઠવી (૨) તેની સાથે
સૂરા મેળવવી (૩) દરેક ફરજને પોતાના મોકા
ઉપર અદા કરવું એટલે પેહેલાં ઉભા રહીને
અલ્લાહમો પઠવી ફરી સૂરા મેળવવી, ફરી રોકુ
કરવો, ફરી સિજદો કરવો. (૪) બે રકઅત
ઉપર ખેસવું (પેહેલો કાયદો કરવો) (૫) બે
ખેડકામાં અત્તહીયાત પઠવી. (૬) વિત્રની
નમાઝમાં હોઆ કોનત પઠવી (૭) અસ્સલામો
અલેકુમ વ રહમતુલ્લાહ કહીને સલામ ફેરવવી
(૮) દરેક વસ્તુને ચેહેન અને ધીરજથી અદા
કરવી, ઘણી જલદી કરવી નહીં.

૩ મસઅલો—આ વાતો વગર જોટલી
ખીજી વાતો છે તે સધળી સુન્નત છે પણ
કેટલીક તેમાંની મુસ્તહબ છે.

૪ મસઅલો—જે કોઇ નમાઝમાં અલ હન્કો નહીં પઢે પણ કોઇ બીજી આયત અથવા બીજી કોઇ પૂરી સૂરા પઢે અથવા માત્ર અલહન્કો પઢે તેની સાથે કોઇ સૂરા કે કોઇ આયત મેળવે નહીં, અથવા બે રકઅત પઢીને બેસે નહીં અને અત્તહીયાત પઢ્યા વગર ત્રીજી રકઅત માટે ઉભી થઇ જાય. અથવા બેડી તો ખરી પણ અત્તહીયાત પઢી નહીં. તો આ સધળી સુરતોમાં માથાથી ફરજ ઉતરી જશે. પણ નમાઝ તદ્દન નકામી અને ખરાબ થઇ છે ફરીથી પઢવી વાજેબ છે. ફરીથી નહીં પઢશે તો મોટો ગુનોહ થશે હા, જે બૂલથી એવું કયું હશે તો સહોને સિન્દો કરવાથી નમાઝ ફરજત થશે.

૫ મસઅલો—જે અસલામો અલૈકુમ વ રહમતુલ્લાહ કહ્યા વગર સલામ ફરવી એટલુંજ નહીં પણ જ્યારે સલામ ફરવવાનો વખત આવ્યો તો કોઇ સાથે વાત કરી અથવા કંઇ બોલી પડી અથવા ઉડી કેથે ચાલતી થઇ અથવા એવું કાંઇ કામ કયું જેથી નમાઝ તુડી જાય છે તો તેનો પણ આજ હુકમ છે કે ફરજ તો માથેથી ઉતરી જશે, પણ નમાઝ ફરીથી પઢવી વાજેબ છે. જે ફરીથી નહીં પઢશે તો મોટો ગુનોહ થશે.

૬ મસઅલો—જે પ્રથમ સૂરા પઢી અને ફરી અલહન્કો પઢી ત્યારે પણ નમાઝ દોહરવવી પડશે. અને બૂલથી એમ કયું હશે તો સહોને સિન્દો કરે.

૭ મસઅલો—અલહન્કો પછી આછીમાં આછી ત્રણ આયતો પઢવી જોઇએ. જે એકજ અથવા અથવા બે આયતો અલહન્કો પછી પઢે તો જે તે એક આયત એટલી મોટી હોય કે નાની નાની ત્રણ આયતોની ખરાબર થાય ત્યારે પણ ફરજત છે.

૮ મસઅલો—જે કોઇ રોકુથી ઉભી થઇને સમેઅલ્લાહો લેમન હમેદહ નહીં કહે,

અથવા રોકુમાં સુખ્દાન રઘિઅયલ અજમ નહીં પઢે, અથવા સિન્દામાં સુખ્દાન રઘિઅયલ આંધો નહીં પઢે, અથવા છેલ્લા કયિદો (બેડક) માં અત્તહીયાત પછી દોરફ શરીફ નહીં પઢે, તોપણ નમાઝ થઇ ગઇ પણ સુનતને વિરૂદ્ધ છે. એવીજ રીતે જે દોરફ શરીફ પછી કોઇ દોઆ નહીં પઢે માત્ર દોરફ પઢીને સલામ ફરવી ત્યારે પણ નમાઝ ફરજત છે પણ સુનતની વિરૂદ્ધ છે.

૯ મસઅલો—નૈયત બાંધતી વેળા હાથો ઉપાડવા સુનત છે. જે કોઇ નહીં ઉઠાવે તોપણ નમાઝ ફરજત છે.

૧૦ મસઅલો—દરેક રકઅતમાં બિસ્મિલ્લાહ પઢીને અલહન્કો પઢે. અને જ્યારે સરત મેળવે ત્યારે પણ સરતથી પેહેલાં બિસ્મિલ્લાહ પઢે. એજ બેહતર છે.

૧૧ મસઅલો—સિન્દાની વખતે જે નાક અને માથું અને જમીન ઉપર નહીં મૂક્યાં પણ માત્ર માથું જમીન ઉપર ટેક્યું અને નાક નહીં મૂક્યું તોપણ નમાઝ ફરજત છે. પણ જે માથું નહીં ટેક્યું માત્ર નાકજ જમીન ઉપર મૂક્યું તો નમાઝ થઇ નથી. હા, જે કંઈ લાચારી હોય તો માત્ર નાક ટેક્યું પણ ફરજત છે.

૧૨ મસઅલો—જે રોકુ પછી સારી રીતે ઉભી નહીં રહી પણ જરા માથું ઉપાડીને સિન્દામાં ચાલી ગઇ તો નમાઝ ફરીથી પઢે.

૧૩ મસઅલો—જે બંને સિન્દાની વચ્ચે સારી રીતે નહીં બેડી જરા સરખું માથું ઉઠાવીને બીજી સિન્દો કર્યો, તો જે જરા સરખું માથું ઉપાડ્યું છે તો એકજ સિન્દો થયો. બે સિન્દો અદા થયા નહીં, અને નમાઝ તદ્દન થઇ નહીં. અને જે એટલી ઉડી છે કે બેસવાને લગભગ થઇ છે તો ઠીક છે નમાઝ માથેથી તો ઉતરી પણ બધીજ નકામી અને ખરાબ થઇ. માટે ફરીથી પઢવી જોઇએ નહીં તો મોટો ગુનોહ થશે.

૧૪ મસઅલો—જો પરાળ ઉપર કે ર બરેલી કોઇ વસ્તુ પર સિજદો કરે તો માથા- ને સારી રીતે દાખીને સિજદો કરે. એટલું દાખે કે તેથી વધુ દયાવી શકાય નહીં. જો ઉપર ઉપર જરા મશારાથી માથું મૂક્યું દયાન્યું નહીં તો સિજદો થયો નથી.

૧૫ મસઅલો—ફરજ નમાઝમાં પાછલી એ રક્અનોમાં અસહબ્દો સાથે કોઇ સુરત પણ પઢી તો નમાઝમાં જરાએ નુકસાન નથી નમાઝ તદ્દન સંધી છે.

૧૬ મસઅલો—જો પાછલી એ રક- અનોમાં અસહબ્દો નહીં પઢી પણ ત્રણવાર સુખ્દાનહસાહ સુખ્દાનહસાહ કહ્યું તો પણ ફર- સ્ત છે પણ અસહબ્દો પઢવી બેહતર છે. અને જો કંઈ નહીં પઢે છાની ઊભી રહે તોએ કંઈ દોષ નથી નમાઝ ફરસ્ત છે.

૧૭ મસઅલો—પ્રથમની એ રક્અનોમાં અસહબ્દોની સાથે સુરત મેળવવી વાજબ છે. જો કોઇ પ્રથમની રક્અનોમાં માત્ર અસહબ્દો પઢે સુરત મેળવે નહીં. અથવા અસહબ્દો પણ નહીં પઢી સુખ્દાનહસાહ સુખ્દાનહસાહ પઢવી રહી. તો હવે પાછલી રક્અનોમાં અસ- હબ્દોની સાથે સુરત મેળવવી જોઈએ હવે જો જાણીબુજીને એવું કયું છે તો નમાઝ ફરીથી પઢે. અને જો બૂલથી એમ કયું છે તો સહેલોતો સિજદો કરે.

૧૮ મસઅલો—નમાઝમાં અસહબ્દોની સુરત વગેરે સઘળી ચીજો આહિસ્તા અને ધીમેથી પઢે ૧ પણ એવી રીતે પઢવું જોઈએ કે ખુદ પોતાના કાનમાં જરૂર આવજા આવે. જો આપસની આવાઝ પોતાના કાનમાં પણ નહીં સંભળાશે તો નમાઝ થશે નહીં. ૨

૧ અને પુરૂષ પણ જોહર, અમરમાં આહિસ્તા પઢે. અને ફજર, મગરેબ, અને હશામાં જો હમામ હોય તો જોરથી પઢે. અને જો એકલો હોય તો તેને અખત્યાર છે ચાહે તેમ પઢે. કર્વા

૨ કેટલાકો નમાઝમાં મોં બંધ રાખી પઢે છે એ દિલમાં પઢવાથી નમાઝ થતી નથી. ગ્રા. મો.

૧૯ મસઅલો—કોઇ નમાઝ માટે કોઈ સુરા મોકરર કરે નહીં, પણ જો મનમાં આવે પઢ્યા કરે. સુરત મોકરર કરી લેવી મકરૂહ છે.

૨૦ મસઅલો—ખીજ રક્અતમાં પ્રથ- મની રક્અત ફરજનાં વખતે લાંબી સુરા પઢે નહીં.

૨૧ મસઅલો—સઘળી ચીજો પોતા- પોતાની નમાઝ જુદી જુદી પઢે જમાઅતથી પઢે નહીં. અને જમાઅત માટે મસજિદમાં જવું અને ત્યાં જઈ મરદો સાથે પઢવું નહીં જંઘએ. જો કોઈ સ્ત્રી પોતાના ખાલિન્દ વગેરે કોઇ મહરિમની સાથે જમાઅત કરીને નમાઝ પઢે તો તેના મસઅદા કોઇથી પૂછા લીએ. જો કે એવો બનાવ ઘણાજ ઓછા થાય છે માટે અમે બયાન કર્યા નથી. હા, આટલી વાત યાદ રાખે કે જો કદી એ બનાવ બને તો કોઇ પુરૂષની ખરાબર ઊભી રહે નહીં પણ તદ્દન પાછળ રહે. નહીં તો તેણીની નમાઝ પણ ખરાબ અને તે પુરૂષની નમાઝ પણ ખરાબ.

૨૨ મસઅલો—જો નમાઝ પઢતાં વોગુ તુટે તો વોગુ ફરી કરીથી નમાઝ પઢે. ૩

૨૩ મસઅલો—મુસ્તહાબ આ છે જ્યારે ઊભી રહે તો પોતાની નજર નિઃ- દાની જગ્યા પર રાખે, અને જ્યારે રોકમાં જાય તો પગ ઉપર નિગાહ રાખે. અને જ્યારે સિજદો કરે તો નાક ઉપર અને સક્કામ કેવળી વેળા ખાંધા ઉપર નજર રાખે. અને જ્યારે બગાસું આવે તો મોં સારી રીતે બંધ કરે. જો કોઇ રીતે નહીં રોકાય તો હાથવની હથે- ણીની ઉપરની બાજુથી મોં ટાંકે. અને જ્યારે ખખરી થાય તો બને ત્યાં સુધી ખાંસીતે રોકે અને દાખે.

૩ વોગુ કર્યા પછી પ્રથમ પઢેલી રક્અતો ગણ- ત્રીમાં લઈ બાકીની નમાઝ પઢવાને બીના કહે છે એ મસઅદાની શરતો ધણી બારીક છે તથા તેમા ઇબ્નેહાફ છે માટે તે મસઅદા લખ્યા નથી. કના

કુરઆન મહદ પઢવાનું વર્ણન.

૧ મસઅલો—કુરઆન શરીફને સહી સહી પઢવું વાજેબ છે. દરેક અક્ષરને હીક હીક પઢે. હમઝા અને એનમાં જે ફેર છે એવીજ રીતે મોટી હે અને હ માં અને જલ્લ, જે, જોય અને ફુવાદમાં અને સીન, સોવાદ, સેમાં હીક રીતે કાઢીને પઢે. એક અક્ષરની જગ્યા ખીજા અક્ષરને પઢે નહીં.

૨ મસઅલો—જો કાઠથી કાઠ અક્ષર નહીં નીકળતો હોય જેમકે હેની જગ્યા હ પઢે છે અથવા એન નીકળતો નથી અથવા સે, સીન સોવાદ સર્વને સીન પઢે છે તો સહી પઢવા (ખરા ઉચ્ચાર) ની કાશીય કરવી લાજેમ છે. જો સહી પઢવાની મહેનત નહીં કરશે તો ગુનેહગાર થશે. અને તેણીની કાઠ નમાઝ સહી થશે નહીં. હા, જો મહેનત ફેરવા છતાં એ પણ હીક થાય નહીં તો લાચારી છે.

૩ મસઅલો—જો એન હે વગેરે સમળા અક્ષરનો ઉચ્ચાર નીકળે તો છે પણ એવી બેપરવાઈથી પઢે છે કે હેની જગ્યા હ અને એનની જગ્યા હમઝા હમેશાં પઢતી રહે છે કંઈ ખ્યાલ કરીને પઢતી નથી. તોપણ ગુનેહગાર છે અને નમાઝ સહી થતી નથી.

૪ મસઅલો—જો સૂરત પ્રથમ રકઅતમાં પઢી છે તેજ સૂરત ખીજી રકઅતમાં પઢી તોપણ કાંઈ હરજ નથી. પણ વગર જરૂરને એવું કરવું બેહતર નથી.

૫ મસઅલો—જેવી રીતે કુરઆન મહદમાં આગળ પાછળ સૂરતો લખાઈ છે નમાઝમાં એવીજ રીતે પઢવી જોઈએ, જેમકે અમાના સીપારામાં લખેલી છે તેવી રીતે નમાઝમાં પઢે નહીં, એટલે જ્યારે પહેલી રકઅતમાં કાંઈ સૂરા પઢે તો હવે ખીજી રકઅતમાં તેના પછીની સૂરત પઢે. તેના પહેલાંની પઢે નહીં. જેમકે કાંઈએ પ્રથમ રકઅતમાં કુલ યા એરોફુલ કાફેરન પઢી તો હવે

ઈમામઅ અથવા કુલહોવદલાહ અથવા કુલ અઉજો બે રખિમલ ફેલક અથવા કુલ અઉજો બે રખિમન નાસ પઢે. પણ અલમ તર અને લેઝલાફ વગેરે તેના ઉપરની સૂરતો પઢે નહીં. એવી રીતે પઢવી મકરૂહ છે. પણ જો ભૂલથી એવી રીતે પઢાઈ જાય તો મકરૂહ નથી.

૬ મસઅલો—જ્યારે કાંઈ સૂરત શરૂ કરે તો વગર જરૂરતે તેને છોડી ખીજી સૂરત શરૂ કરવી મકરૂહ છે.

૭ મસઅલો—જો નમાઝ ખીલકુલ આવડતી નહીં હોય અથવા નવી મુસલમાન થઈ હોય તો સર્વ જગ્યા સુખહાનદલાહ સુખહાનદલાહ વગેરે પઢતી રહે. તો ફરજ અદા થઈ જશે પણ નમાઝ બરાબર શીખતી રહે. જો નમાઝ શીખવામાં કસર કરશે તો ઘણી ગુનેહગાર થશે.

નમાઝ તોડનારી વસ્તુઓનું વર્ણન.

૧ મસઅલો—ઝાણી બુજને અથવા ભૂલથી નમાઝમાં બોલી પડી તો તે નમાઝ જતી રહી.

૨ મસઅલો—નમાઝમાં આહ અથવા ઉફ અથવા ઉફ અથવા હાય કહે અથવા જોરથી રડે તો નમાઝ જતી રહે છે. હા, જો જનન અથવા દોઝખને યાદ કરવાથી હૈયું ભરાઈ આવ્યું અને જોરથી અવાજ નીકળી પડ્યો તો નમાઝ તુટી નથી.

૩ મસઅલો—વગર જરૂરતે ખંખારવાથી અને ગળી સાફ કરવાથી જેમાં એકાદ અક્ષર પણ ઉત્પન્ન થાય તેમાં નમાઝ તુટી જાય છે. હા, લાચારી અને નાજુટકે ખંખારવું ફરજત છે. અને નમાઝ જતી નથી.

૪ મસઅલો—નમાઝમાં છીંક આવી તે ઉપર અલહુમ્મદિલ્લાહુ કહ્યું તો નમાઝ ગઈ નથી. પણ કહેવું જોઈએ નહીં. અને જો કાંઈ ખીજાને છીંક આવી અને તેણે તેને

નમાઝમાં ચરહુમાક હોવા કહ્યું તો નમાઝ જતી રહી.

૫ મસઅલો—કુરઆન શરીફમાં જોઈ જોઈને પઢવાથી નમાઝ તુટી છે.

૬ મસઅલો—નમાઝમાં એટલી ફરી ગઈ કે સીનો કિયત્તા તરફથી ફરી ગયો તો નમાઝ તુટી ગઈ.

૭ મસઅલો—કોઈની સલામતો જવાબ આપ્યો અને વમલૈકુમુસ્સલામ કહ્યું તો નમાઝ જતી રહી.

૮ મસઅલો—નમાઝમાં ચાટલો કે અંગોડો વાળ્યો તો નમાઝ જતી રહી.

૯ મસઅલો—નમાઝમાં કોઈ વસ્તુ ખાધી અથવા કંઈ પીધું તો નમાઝ જતી રહી. તે એટલાં સુધી કે જો તે ત્રણ અથવા દોઢરા ઉડાવીને ખાધો તો પણ નમાઝ તુટી જશે. હા, જો દોઢરા વગેરે કોઈ વસ્તુ દાંતોમાં ભરાયલી હતી તેને ગળી ગઈ તો જ તે ચણાથી એટલી હોય તો નમાઝ થઈ ગઈ, પણ જો ચણા બરાબર અથવા વધારે હોય તો નમાઝ તુટી ગઈ.

૧૦ મસઅલો—મેંમાં પાન દાખેલું છે અને તેનું યુક ગળામાં જાય છે તો નમાઝ નહીં થઈ.

૧૧ મસઅલો—કોઈ મીઠી વસ્તુ ખાધી ફરી કોળેલો ફરી નમાઝ પઢવા લાગી પણ મેંમાં તેની મઝા હજી રહેલી છે અને યુકની સાથે ગળામાં ઉતરે છે તો નમાઝ સહી છે.

૧૨ મસઅલો—નમાઝમાં કંઈ ખુશ ખબરી સાંભળી અને તે પર અસહુમ્મદો સિદ્ધાહ કહ્યું અથવા કોઈની મોતની ખબર સાંભળી તે પર ઈત્તા સિદ્ધાહ વ ઈત્તા ઈ-લૈહ રાજેઉન પઢ્યું તો નમાઝ જતી રહી.

૧૩ મસઅલો—કોઈ છોકરો વગેરે પડી જ્યો તેના પડતાં બિરિમલાહ કહી તો નમાઝ જતી રહી.

૧૪ મસઅલો—નમાઝમાં હતી અને અચ્ચાએ આવીને દૂધ પીધું તો નમાઝ જતી રહી હા, જો દૂધ નહિ નીકળ્યું તો નમાઝ નહીં ગઈ.

૧૫ મસઅલો—અક્ષાહો અકબર કહેતી વખતે અક્ષાહના બલેફને વધારીને આક્ષાહો અકબર કહ્યું અથવા અક્ષાહો અકબર કહ્યું અથવા આક્ષાહો અકબર કહ્યું તો નમાઝ જતી રહી. એવીજ રીતે જો અકબરની બેને વધારીને પડી અને અક્ષાહો અકબર કહ્યું તો પણ નમાઝ જતી રહી.

૧૬ મસઅલો—કોઈ કામળા ઉપર અથવા કિતાબ ઉપર નજર પડી અને તેને પોતાની ઝયાનથી નહીં પઢ્યું પણ દિલમાં ને દિલમાં મતલબ સમજી ગઈ તો નમાઝ તુટી નહીં, હા, જો ઝયાનથી વાંચશે તો નમાઝ જતી રહેશે.

૧૭ મસઅલો—નમાઝીની સામેથી કોઈ ચાલ્યો જાય અથવા કુતરું, બીટાકું, બકરું વગેરે કોઈ બનવર નીકળી જાય તો નમાઝ તુટી નથી પણ સામેથી જનાર માણસને મોટો ગુનેહ થશે. માટે એવી જગ્યા નમાઝ પઢવી જોઈએ જ્યાં આગળથી કોઈ નીકળે નહીં; અને ફરવા ચાલવામાં લોકોને તકલીફ થાય નહીં. જો એવી અશક્ય જગ્યા નહીં હોય તો પોતાની સામે કોઈ લાકડી મારે. જે આજીમાં આજી એક હાથ લાંબી અને એક આંગળા મૂકી હોય. અને તે લાકડીની પાસે ઉભી રહે અને તેને ઠીક નાકની સામે રાખે નહીં પણ ડાબી અથવા જમણી આંખની સામે રાખે. જો કોઈ લાકડી નહીં મારે તો એટલી ઉંચી કેમ્બ બીજી વસ્તુ સામે રાખે જેમકે મુંઢો તો હવે આગળથી જવું ફરજત છે. કંઈ ગુનેહ થશે નહીં.

૧૮ મસઅલો—કોઈ જરૂરતને માટે જો કિયત્તા તરફ એકબાધ ડાગ્યું આગળ વધી અથવા પાછળ હટી અને કિયત્તા તરફથી મેં

ધ્રુવ નથી તો નમાઝ દુરસ્ત થઈ. પણ આશ્વત્તા સિજદાની જગ્યાથી આગળ વધી તો નમાઝ ઘસે નહીં.

જે વસ્તુ નમાઝમાં મકરૂહ તથા મનાઈ છે તેનું વર્ણન.

૧ મસઅલો—જે વસ્તુથી નમાઝ તુટતી નથી પણ સવાળ ઝોઝો થાય છે અને યુનોહ થાય છે તે મકરૂહ છે.

૨ મસઅલો—પોતાના કપડોથી અથવા બદનથી અથવા ઘરેણાથી ખસ કરવા (રેમતું) કાંકરીઓને હડાવવી મકરૂહ છે. હા, જો કાંકરીઓને લીધે શિજદો કરી શકે નહીં તો એક બે વાર હાથથી બરાબર કરવી અને હડાવવી દુરસ્ત છે.

૩ મસઅલો—નમાઝમાં આંગળીઓના ટચકા ફોડવા અને કુક્કા ઉપર હાથ રાખવા અને જમણે ડાબે મોં ફેરવીને જેવું આ સર્વ મકરૂહ છે. હા જો આંખની કોણી કંઈ જુલે અને ગરદન ફેરવે નહીં તો તેવું મકરૂહ તો નથી પણ એવું કરવું પણ સાફ નથી.

૪ મસઅલો—નમાઝમાં બંને પગ ઉભા રાખીને બેસવું અથવા પલાંડી વાળીને બેસવું અથવા કુતરાની તરેહ બેસવું આ સર્વ મકરૂહ છે. હા, જો કોઈ દુખીયારી ખીમારીને લીધે જેવી રીતે બેસવાનો હુકમ છે તેવી રીતે બેસી શકે નહીં તો જેવી રીતે બેસી શકે તેવી રીતે બેસે એ વખત કંઈ મકરૂહ નથી.

૫ મસઅલો—સલામના જવાબમાં હાથ ઉપાડવો અને હાથથી સલામતો જવાબ વાળવો મકરૂહ છે, પણ જો જુઆનથી જવાબ આપ્યો તો નમાઝ તુટી ગઈ જેમકે ઉપર બયાન થઈ ગયું.

૬ મસઅલો—નમાઝમાં અહીં તહીંથી પોતાના કપડાંને સમેટવું, સંભાળવું કે માટી હાથે નહીં એ મકરૂહ છે.

૭ મસઅલો—જો જગ્યા ડર હોય કે નમાઝમાં કોઈ હસાવશે અથવા ચીત બરાબર નહીં વાગશે અને નમાઝમાં બૂલ ચુકે પડશે એવી જગ્યા નમાઝ પઢવી મકરૂહ છે.

૮ મસઅલો—જો કોઈ આગળ બેઠેલી વાતો કરે છે અથવા ખીજા કોઈ કામમાં લાગેલી છે તેની પાછળ તેની પાંડ તરફ મોં કરીને નમાઝ પઢવી મકરૂહ નથી. પણ જો બેસનારીને એથી તકલીફ થતી હોય અને તે (નમાઝ પઢનારીની આગળ) રોકાઈ રહેવાથી ગભરાતી હોય તો એવી હાલતમાં કોઈની પાછળ નમાઝ નહીં પઢે. અથવા તે અટલી નંર બેરથી વાતો કરતી હોય કે નમાઝમાં બૂલ પડવાનો ડર હોય તો ત્યાં નમાઝ નહીં પઢવી જોઈએ મકરૂહ છે. અને કોઈના મોંની તરફ મોં કરીને નમાઝ પઢવી મકરૂહ છે.

૯ મસઅલો—જો નમાઝ પઢનારીની સામે કુરઆન શરીફ અથવા તલવાર લટકતી હોય તો એની કશી હકરત નથી.

૧૦ મસઅલો—જો ખીજાના ઉપર સુરતો બની હોય તે પર નમાઝ થઈ જાય છે પણ તસવીર ઉપર સિજદો કરે નહીં. અને તસવીરદાર જનનામા રાખવી મકરૂહ છે અને તમવીરનું ઘરમાં રાખવું મોટો યુનોહ છે.

૧૧ મસઅલો—જો તસવીર માયાની ઉપર હોય એટલે ચંદ્રવા (છત)માં અથવા ચંનીમાં તસવીર અનેલી હોય અથવા આગળની તરફમાં હોય અથવા જમણી કે ડાબી બાજુમાં હોય તો નમાઝ મકરૂહ છે. અને જો પગની નીચે હોય તો મકરૂહ નથી. પણ જો ઘણીજ નાની તસવીર હોય કે જો જમીન ઉપર ચુકેલી હોય તો ઉભા રહેનારને દેખાય નહીં અથવા પૂરી તસવીર નહીં હોય પણ માયું કપાએવું હોય તો એની કશી હકરત નથી. એવી તસવીરથી કોઈ પણ રીતે નમાઝ મકરૂહ થતી નથી. ફરી તે ગમે તે તરફ હોય.

૧૨ મસઅલો—તસવીરવાળું કપડું પેહેરીને નમાઝ પઢવી મકરૂહ છે.

૧૩ મસઅલો—ઝાડ અથવા મકાન વગેરે કોઈ બેઝન વસ્તુનો નકશો અનેલો હોય તો તે મકરૂહ નથી.

૧૪ મસઅલો—નમાઝની અંદર આય-તોનું અથવા કોઈ ખીજ વસ્તુનું આંગળિયો ઉપર ગણતું મકરૂહ છે. હા, જો આંગળિયોને દબાવીને ગણતરી રાખ તો કશો દોષ નથી.

૧૫ મસઅલો—ખીજ રકઅતને પહોંલી રકઅત કરતાં વધારે લાંબાવવી મકરૂહ છે.

૧૬ મસઅલો—કોઈ નમાઝમાં કોઈ સરા નિમવી (મુકરર કરવી) એટલે હમેશ તેજ પઢવા કરે કોઈ ખીજ સરા કદી પડે નહીં એમ કરવું મકરૂહ છે.

૧૭ મસઅલો—ખાંધે રમાલ નાખીને નમાઝ પઢવી મકરૂહ છે.

૧૮ મસઅલો—ઘણાંજ ખરાબ મેલાં કુચેલાં કપડાં જેને પહેરીને મોહોલામાં જવાથી શરમાતી હોય અને જતી નહીં હોય એવાં કપડાં પેહેરીને નમાઝ પઢવી મકરૂહ છે.

૧૯ મસઅલો—પૈસા કોડી વગેરે કોઈ ચીજ મોંમાં રાખી નમાઝ પઢવી મકરૂહ છે. અને જો એવી ચીજ હોય કે નમાઝમાં કુર-આન શરીફ વગેરે પઢી શકતી નથી તો નમાઝ થઈ નથી. તુડી ગઈ.

૨૦ મસઅલો—જ્યારે પેશાબ પાખાનું જોરથી લાગ્યું હોય એવી હાલતમાં નમાઝ પઢવી મકરૂહ છે.

૨૧ મસઅલો—જ્યારે ઘણી ભૂખ લાગી હોય અને ખાણું તૈયાર હોય તો પ્રથમ ખાણું ખાય ફરી નમાઝ પઢે. વગર ખાણું ખાધે નમાઝ પકવી મકરૂહ છે. હા, જો વખત તંગ થવા લાગે તો પ્રથમ નમાઝ પઢે.

૨૨ મસઅલો—આંખો બંધ કરીને નમાઝ પઢવી ઠીક નથી. પણ જો આંખો બંધ કરવાથી નમાઝમાં દિલ ઘણું લાગે તો બંધ કરીને પઢવામાં કશો દોષ નથી.

૨૩ મસઅલો—વગર જરૂર નમાઝમાં થુંકવું નાક સાફ કરવી મકરૂહ છે. અને જો

જરૂર પડે તો દુરૂસ્ત છે. જેમકે કોઈને ખાંસી થઈ અને મોંમાં બહુગમ આવ્યા તો પોતાની ડાબી બાજુ થુંકે અથવા કપડામાં લઈને મશળી નાખે. અને જમણી તરફ તથા કિયસા તરફ થુંકે નહીં.

૨૪ મસઅલો—નમાઝમાં માકડે કરડવું તો તેને પકડીને છોડી દે. નમાઝ પઢતામાં મારવું સાફ નથી. અને જો માકડે હળુ કરડવું નથી તો તેને પકડે નહીં. વગર કરડે પકડવું પણ મકરૂહ છે.

૨૫ મસઅલો—ફરજ નમાઝમાં વગર જરૂરે દીવાર વગેરે કોઈ ચીજનો ટેકો લઈ ઉભા રહેવું મકરૂહ છે.

૨૬ મસઅલો—હળુ સૂરત પૂરી નહીં થઈ એએક શબ્દો રહી ગયા હતા કે જરૂરી કરી રોકમાં ચાલી ગઈ અને સૂરતને રોકમાં જઈને પૂરી કરી તો નમાઝ મકરૂહ થઈ.

૨૭ મસઅલો—જો સિજદાની જગ્યા પગથી ઊંચી હોય જેમકે કોઈ ઉમરા ઉપર સિજદો કરે તો જુવો ને કેટલો ઊંચો છે. જો એક વેંતથી વધુ ઊંચો છે તો નમાઝ દુરૂસ્ત નથી. અને જો એક વેંત અથવા એથી ઓછો છે તો નમાઝ દુરૂસ્ત છે. પણ વગર જરૂરે એવું કરવું મકરૂહ છે.

જે કારણોથી નમાઝ તોડવી દુરૂસ્ત છે તેનું વર્ણન.

૧ મસઅલો—નમાઝ પઢતામાં આગગાડી ચાલવા લાગી અને તેપર પોતાનો સામાન મૂકેલો છે અથવા બાળકો સ્વાર છે તો નમાઝ તોડી ખેસવું દુરૂસ્ત છે.

૨ મસઅલો—આગળ સાપ આવ્યા તો તેની ખીકથી નમાઝ તોડવી દુરૂસ્ત છે.

૩ મસઅલો—રાતના મરગી મોંથી નહીં અને બીલાડી તેની પાસે આવી તો તેની ખીકથી નમાઝ તોડવી દુરૂસ્ત છે.

૪ મસઅલો—નમાઝમાં કોઈએ જોડા ઉપાડ્યા. અને જો નમાઝ નહીં તોડશે તો

લખને નાસી જશે એવા ડર છે તો એ માટે નૈમિત્ત તોડવી દુરસ્ત છે.

૫ મસઅલો—આ નમાઝમાં છે અને હાલ્થ ઉભરાવા લાગ્યું, જેમાં ત્રણ ચાર આનાનો માત્ર છે તો નમાઝ તોડી તેને સંભાળવું દુરસ્ત છે. મતલબ કે જ્યારે એવી વસ્તુના યુમ થવાનો કે ખરાબ થવાનો ડર હોય કે જેની કીમત ત્રણ ચાર આના હોય તેની સંભાળ માટે નમાઝ તોડવી દુરસ્ત છે.

૬ મસઅલો—જો નમાઝમાં પેશાબ પાખાનું જોર કરે તો નમાઝ તોડે અને ફરાગત થઈને ફરી પઢે.

૭ મસઅલો—કોઈ આંધળું જઈ રહ્યું છે અને આગળ કુવા છે અને તેમાં પડવાનો ડર છે તો તેને બચાવવાને માટે નમાઝ તોડવી ફરજ છે. જો નમાઝ નહીં તોડી અને તે પડીને મરી જશે તો ગુનેહગાર થશે.

૮ મસઅલો—કોઈ બાળક વગેરેના કપડામાં આગ લાગી અને તે બળવા લાગ્યું તો તેને માટે પણ નમાઝ તોડવી ફરજ છે.

૯ મસઅલો—માથાપ દાદો દાદી નાનો નાની કોઈ મુસીબતને માટે પુકારે તો ફરજ નમાઝ તોડવી વાજેબ છે. જેમકે કોઈનાં માથાપ વગેરે ખીમાર છે અને પાખાના વગેરે કોઈ જરૂરત માટે ગયું અને આવતાં અથવા જતાં પગ સરક્યો અને પડી ગયું તો નમાઝ તોડી તેને ઉપાડે. પણ જો ખીલુ કોઈ ઉપાડનાર હોય તો વગર જરૂરતે નમાઝ તોડે નહીં.

૧૦ મસઅલો—અને જો હજી પડ્યું નથી પણ પડવાનો ડર છે અને તેણે એને યુમ પાડી તો પણ નમાઝ તોડે.

૧૧ મસઅલો—અને જો એવી જરૂરત માટે યુમ પાડી નથી એમજ પુકાર કરી છે તો ફરજ નમાઝ તોડવી દુરસ્ત નથી.

૧૨ મસઅલો—અને જો નફલ કે શુનંત પઢતી હોય અને માથાપ દાદો દાદી નાનો નાની યુમ પાડે અને તેઓને આ જણાયું નહીં

હોય કે ફલાણી નમાઝ પઢે છે તો એવું વખતમાં પણ નમાઝ તોડીને તેઓની વાતનો જવાબ આપવો વાજેબ છે. જોઈએ કોઈ મુસીબતથી પુકારે અથવા વગર જરૂરતે પુકારે બનેતો એકજ હુકમ છે જો નમાઝ તોડી નહીં બોલશે તો ગુનોહ થશે. અને જો તેઓ જાણુ છે કે નમાઝ પઢે છે છતાં પુકારે તો નમાઝ તોડે નહીં. પણ કોઈ જરૂરતથી પુકારે અને તેઓને તકલીફ થવાનો ડર હોય તો નમાઝ તોડે.

વિત્ર નમાઝનું વર્ણન.

૧ મસઅલો—વિત્રની નમાઝ વાજેબ છે. અને વાજેબનો દરજ્જો લગભગ ફરજનો છે. છોડવાથી મોટો ગુનોહ થાય છે. જો કદી રજી જાય તો જ્યારે વખત મળે તરત તેની કમ પઢવી જોઈએ.

મસઅલો—વિત્રની ત્રણ રકઅત છે. એ રકઅત પઢીને બેસે. અને અત્તહીયાત પઢે. અને દોરૂં તદન પઢે નહીં. એટલુંજ નહીં પણ અત્તહીયાત પઢ્યા પછી તુરત ઉભી થાય. અને અલ્લહુદો તથા સુરા પઢી અલાહો અકબર કહે અને ખલા સુધી ૧ હાથ ઉપાડે અને ફરી બાંધે ફરી દોઆ કાનૂત પઢીને રોકુ કરે. અને ત્રીજી રકઅત ઉપર બેસીને અત્તહીયાત દોરૂં શરીફ અને દોઆ પઢે અને સલામ ફરવે.

૩ મસઅલો—દોઆ કાનૂત આ છે. અલ્લાહુમ્મ હન્ના નસતકીલક વ નસ-તગદરૌક વ નોઅમ્મેનો એક વ નતવકલો અલૈક વ તુસની અલૈકલ ખેર વ નશ-કૌરૌક વ હા નકરૌરૌક વ નખલઆવ નતરૌકો મય યફ્જેરૌક અલ્લાહુમ્મ હયાક નઅમ્મેદા વ લક નોસહી વ નસન્નેદા વ એલૈક નસઆ વ નહરૌદા વ નરેલુ તહમતક વ નખલા અબ્બક હન્ના

૧ અને પુરૂષો કાનના આપવા સુધી ઉપાડે. ક્તાં.

અમળખક બિલ કુફેરે સુલહેક. ૧

૪ મસઅલો—વિત્રની ત્રણે રકઅતોમાં અલહદો સથે સરત મેળવતી જોઇએ, જેમકે હમણા ખયાન થયું છે.

૫ મસઅલો—જો ત્રીજી રકઅતમાં દોઆ કોનૂત પઢવી બૂલી ગઈ અને જ્યારે રોકુમાં ગઈ ત્યારે યાદ આવી તો હવે દોઆ કોનૂત પઢે નહીં. પણ નમાઝ પૂરી થયા પછી સહેનો સિજદો કરે. અને જો રોકુ છોડીને ઉભી થશે અને દોઆ કોનૂત પઢશે તો પણ ખેર, નમાઝ થઈ ગઈ. પણ એવું નજર કરવું. જોઇએ. અને સહેનો સિજદો કરવાં એ સુરતમાં પણ વાજેજ છે.

૬ મસઅલો—જો બૂલથી પહેલી કે બીજી રકઅતમાં દોઆ કોનૂત પઢી તો એની કશી ગણતરી નથી. ત્રીજી રકઅતમાં ફરી પઢવી જોઇએ અને સહેનો સિજદો પણ કરવાં પડશે.

૭ મસઅલો—જો દોઆ કોનૂત યાદ નહીં હોય તે આ દોઆ પઢવા કરે, રખખના આતેના ફિદ દુન્યા હસનત વ વ ફિલ આખરતે હસનત વ વ કેના અમળખન નાર અથવા ત્રણવાર આ કહે. અલ્લાહુમ્મા અરરલી અથવા ત્રણ વાર યા રખમે યા

૧ અર્થ—ઓ અલ્લાહ અમે તારાથી મદદ માગીએ છીએ. અને તારાથી બખસીશ માગીએ છીએ અને તારાપર ઇમાન લાગીએ છીએ. અને તારાપર બરોસો રાખીએ છીએ, અને તારી બલી તારીફ (પ્રશંસા) કરીએ છીએ, અને તારો હુકમ કાર માનીએ છીએ, અને તારા અકીપકારી અમે થતા નથી અને જો તારી નાફરમાની કરે તેથી અમે દૂર થઈએ છીએ છોડીએ છીએ, ઓ અલ્લાહ અમે તારીજ બંદગી કરીએ છીએ ! અને તારેજ માટે નમાઝ અને સિજદો કરીએ છીએ, અને તારીજ તરફ દોડીએ છીએ, અને સેવામાં હાજર છીએ. અને તારી રહમતની આશા કરીએ છીએ અને તારા અમળખથી દરીએ છીએ. બેશક તારા અબ્લખ કાફેરને લાગનાર છે. શા. મો.

૨ અર્થ—ઓ અલ્લાહ તું મને બખશ. શા. મો.

રખમે યા રખમે કહ્યા કરે તો નમાઝ થઈ જશે.

સુન્નત અને નફલ નમાઝોનું વર્ણન.

૧ મસઅલો—ફજરની વખત ફરજથી પહેલાં એ રકઅત તમાઝ સુન્નત છે. હનીસમાં એની ઘણી તાકીદ આવેલી છે. કદી એને છોડે નહીં. જો કોઈ દિવસે વાર લાગી ગય અને નમાઝનો વખત તદન આખર થયો હે ૫ તો લાચારીને વખતે માત્ર એ રકઅત ફરજ પડે. પણ જ્યારે સુર્ય નીકળે અને જોયે એ તો સુન્નતની એ રકઅત કળ પઢી લીએ.

૨ મસઅલો—જોહરની વખત પ્રથમ ચાર રકઅત સુન્નત પડે. ફરી ચાર રકઅત ફરજ ફરી એ રકઅત સુન્નત જોહરના વખતની આ છ રકઅત પણ જરૂરી છે. એના પઢવાની પણ ઘણી તાકીદ છે. વગર કારણે છોડવાથી ગુનોહ થાય છે,

૩ મસઅલો—અસરની વખત પ્રથમ ચાર રકઅત સુન્નત પડે. ફરી ચાર રકઅત ફરજ પડે. પણ અસરના વખતની સુન્નતોની તાકીદ નથી. જો કોઈ નહીં પડે તો પણ કંઈ ગુનોહ થતો નથી. અને જે પડે તેનું ઘણું સવાબ મળે છે.

૪ મસઅલો—મગરેબની વખત પ્રથમ ત્રણ રકઅત ફરજ પડે. ફરી એ રકઅત સુન્નત પડે, આ સુન્નતો પણ અગત્યની છે. નહીં પઢવાથી ગુનહો થશે.

૫ મસઅલો—હશાની વખત એહનર અને મુસ્તહબ છે કે પ્રથમ ચાર રકઅત સુન્નત પડે ફરી ચાર રકઅત ફરજ ફરી ચાર રકઅત સુન્નત પડે. આ હિસાબથી હશાની આઠ રકઅત સુન્નત થઈ. અને જો કોઈ આઠલી રકઅત નહિ પડે તો પ્રથમ ચાર રકઅત ફરજ પડે. ફરી એ રકઅત સુન્નત પડે ફરી વિત્ર પડે. હશા પછી આ એ રકઅત પઢવી જરૂરની છે, નહીં પઢશે તો ગુનોહ થશે.

૧ મસઅલો—રમળન મહિનામાં તરાવીહની નમાઝ પણ સુન્નત છે. ૧ એની ઘણી તારીફ આવી છે. એને પણ છાડવી અને નહીં પઢવી શુંનો છે. જોએ તરાવીહની નમાઝને ઘણું બાગે છોડે છે. એવું કહી નહીં જોઈએ. એશાની ફરજ અને સુન્નતો પછી વીસ રકઅત તરાવીહ પઢે. જોઈએ જો રકઅતની નૈયત બાધે જોઈએ ચાર ચાર રકઅતની. જ્યારે વીસે રકઅતો પઢી રહે ત્યારે વિત્ર પઢે.

ફાયદો—જે સુન્નતોનું પઢવું જરૂર છે તે સુન્નત મોઅકદા કહેવાય છે. અને રાત દિવસમાં એની સુન્નતો બાર છે. બે ફરજની, ચાર જાહરથી પેહલાં બે જોહર પછી, બે મગરેબ પછી, બે ઈશા પછી, અને રમળનમાં તરાવીહ અને કેટલાક આલેમે તહજજોદને પણ મોઅકદા ગણી છે.

૭ મસઅલો—આટલી નમાઝો તો શરીઅત તરફથી મુકર્રર છે. જો એથી વધુ પઢવાનો કોઈનો જીવ ચાહે તો જેટલો જીવ ચાહે પઢે અને જે વખત ચાહે પઢે. માત્ર આટલો ખીયાલ રાખે કે જે વખતોમાં નમાઝ પઢવી મકરૂહ છે તે વખત પઢે નહીં. ફરજ અને સુન્નત વગર જે કંઈ પડશે તો તેને નફલ કહે છે. જેટલી નફલ વધુ પઢવાની તેટલોજ સવાબ વધુ મળવાનો. એની કોઈ હદ નથી. કેટલાક ખોદાના બંદા એવા પણ છે કે આખી રાત નફલો પઢયા કરે છે અને તદ્દન સુતા નથી.

તહીયતુલ વોજુ, ઈશારાક, ચાશત, અવ્વાખીન, તહજજોદ, અને સલાતુત તસખીહનું વર્ણન.

૧ મસઅલો—જેટલીક નફલોના સવાબ ઘણો હોય છે માટે બીજી નફલોથી એનું પ-

૩ જોએ જમ્મતથી તરાવીહ પઢવી મકરૂહ છે. શા. મો.

વધું ઘણું સાફ છે કે, જરા સરખી મહેનતમાં ઘણો સવાબ મળે છે. અને તે આ છે. તહીયતુલ વોજુ, ઈશારાક, ચાશત, અવ્વાખીન, તહજજોદ, અને સલાતુત તસખીહ.

૨ મસઅલો—તહીયતુલ વોજુ એને કહે છે કે જ્યારે કહી વોજુ કરે તો વોજુ પછી બે રકઅત નફલ પઢયા કરે. હદીસમાં એની મોટી ફજલત આવી છે. પણ જે વખત નફલ મકરૂહ છે તે વખત પઢે નહીં.

૩ મસઅલો—ઈશારાકની નમાઝનો આ તરીકો છે કે, જ્યારે ફજરની નમાઝ પઢી રહે તો મુસલા ઉપરથી ઉઠે નહિ તે જગ્યા ખેડી ખેડી દોરફ ચરીફ, કલેમે, અથવા બીજો કોઈ વજુકો પઢતી રહે. અને અલ્લાહની યાદમાં લાગેલી રહે. દુન્યાની કોઈ વાતચીત કરે નહીં. અને દુન્યાનું કોઈ કામ કરે નહીં. જ્યારે સૂર્ય નીકળે અને ઉઝે ચઢે તો બે રકઅત અથવા ચાર રકઅત પઢે તો એક હજજ અને એક ઉમરાનો સવાબ મળે છે. અને જો ફજરની નમાઝ પછી કંઈ દુન્યાના ધંધામાં લાગી ગઈ ફરી સરજ જોએ થવા પછી ઈશારાકની નમાઝ પઢી તો પણ ફરજત છે. પણ સવાબ ઓછો થશે.

૪ મસઅલો—ફરી જ્યારે સૂર્ય ઘણો ઉઝે થાય અને તડકામાં તેજ આવે ત્યારે ઓછામાં ઓછી બે રકઅત પઢે. અથવા એથી વધુ પઢે. એટલે ચાર રકઅત અથવા આઠ રકઅત અથવા બાર રકઅત પઢે. એને ચાશત કહે છે એનો પણ ઘણો સવાબ છે.

૫ મસઅલો—મગરેબની ફરજ અને સુન્નતો પછી ઓછામાં ઓછી છ રકઅત પઢે અને વધુમાં વધુ વીસ રકઅત પઢે. એને અવ્વાખીન કહે છે.

૬ મસઅલો—અઘી રાતના ઉઠીને નમાઝ પઢવાનો મોટો સવાબ છે, એનેજ તહજજોદ કહે છે. આ નમાઝ અલ્લાહ તઆલાની નજદીક ઘણી મકસુલ (માનીતી) છે. અને

સર્વેથી વધુ સવાખ એના મળે છે. તહજ્જે-
દની એસામાં એાછી ચાર રકઅત અને
વધુમાં વધુ બાર રકઅત છે. નહીં અને તો
એ રકઅતજ સહી. જો પાછથી રાતના હિમત
નહીં હોય તો ઇલા પછી પડે. પણ તેજો
સવાખ નહીં થશે. એ વગર પણ રાત દિવ-
સમાં જોટલી ચાહે નહીં પડે.

૭ મસઅલો—સલાતુન તસખીહ નો
સવાખ હદીસ શરીફમાં ઘણો આવ્યો છે. એના
પદવાથી બેહદ સવાખ મળે છે. હજરતે (સલ)
પોતાના કોકા હજરત અબ્બાસને આ નમાઝ
શીખવી હતી અને ફરમાવું હતું કે, એને પઠ-
વાથી તમારા આગલા પાછલા નાના મોટા
સમજા યુનાહ માફ થશે. અને ફરમાવું હતું
કે, જો બની શકે તો દરરોજ આ નમાઝ પઢવા
કર. અને દરરોજ નહીં થઇ શકે તો હફતામાં
એક વાર પઢી લો. જો દરેક હફતામાં નહીં
બની શકે તો દર મહિનામાં પઢી લો. દર
મહિનામાં નહીં બની શકે તો દર વર્ષે એક
વાર પઢો. જો એ પણ નહીં થઇ શકે તો
ઉમરમાં એક વાર પઢી લો. આ નમાઝ પઢ-
વાની રીત આ છે કે, ચાર રકઅતની
નૈયત બાંધે અને સુખહાનક-દનાહુમ અને
અલહમ્દો અને સૂરત જમારે સલ્વું પઢી રહે
તો શેકુથી પેઠલાં પંદર વાર સુખહાનહાહે
વલ હમ્દોલિલાહે વલા એલાહ ઇલ-
લ્લાહે વશ્લાહો અકબર ? પટે ફરી શેકુમાં
જાએ અને સુખહાન રખિમલ અરુમ
કલા પછી દશ વાર ફરી તેજ પટે ફરી
શેકુથી ઉઠે અને સમ્મિઅલ્લાહો લેમન હમ્દ-
હહ પછી ફરી દસ વાર પટે. ફરી સિજદામાં
જાએ અને સુખહાન રખિમલ આલા પછી
ફરી દસ વાર પટે. ફરી સિજદાથી ઉઠ્યા પછી

૧ અર્થ—પવિત્રાઇ (સર્વ) એવાથી અલ્લાહને
માટે છે અને સર્વ સ્તુતિ અલ્લાહને માટે છે અને
અલ્લાહ સિવાય કોઇ પૂજ્ય નથી અને અલ્લાહ
(સર્વથી) મોટો છે ય. મો.

દસ વાર પટે. તે પછી બીજો સિજદો કરે,
તેમાં પણ દસ વાર પટે. ફરી સિજદાથી
ઉઠીને બેસે અને દસવાર પઢીને બીજી રકઅત
મટે ઉભી થાય. એવીજ રીતે બીજી રકઅત
પટે. અને જમારે બીજી રકઅતમાં અતહીયાત
માટે બેસે તો પ્રથમ તેજ દોઆ (સુખહાન-
હાહે વલ હમ્દો લિલ્લાહે વશ્લાહેલાહ ઇલ-
લ્લાહે વશ્લાહો અકબર) પટે. એવીજ રીતે
ચાર રકઅતો પટે.

૮ મસઅલો—આ ચાર રકઅતોમાં
જોઇએ તે સુત પટે, કોઇ સૂરત મુકરર નથી.

ફસલ.

૧ મસઅલો—દિવસના નહીં પટે તો
જોઇએ એ એ રકઅતની નૈયત બાંધે. અને
જોઇએ ચાર ચાર રકઅતની નૈયત બાંધે. અને
દિવસના ચાર રકઅતથી વધારેની નૈયત કરવી
મકરૂહ છે. અને રાતના એકદમ જો છે
છે અથવા આઠ આઠ રકઅતની નૈયત બાંધે
તો પણ દુરૂસ્ત છે અને એથી વધારેની નૈયત
બાંધવી રાતના પણ મકરૂહ છે.

૨ મસઅલો—જો ચાર રકઅતની નૈયત
બાંધે તો જમારે એ રકઅત પઢીને બેસે ત્યાર
છાપવાર છે, જોઇએ અતહીયાત પછી દોરદ
શરીફ દોઆ પણ પટે અને વગર સલામ
ફરવે ઉભી થાય. ફરી ત્રીજી રકઅતમાં સુખહા-
નક-દનાહુમ પઢીને અજીને મિર્મિલાહ
કહીને અલ હમ્દો શરૂ કરે. અને જો એ
માત્ર અતહીયાત પઢીને જીતીને ઉભી થાય
અને ત્રીજી રકઅતમાં (સુખહાનક-દનાહુમ)
નહીં પટે મિર્મિલાહ અને અલહમ્દોથી શરૂ
કરે. ફરી ચોથી રકઅત પર બેસી અતહીયાત
વગેરે સર્વ પઢીને સલામ ફરવે. જો જો આઠ
રકઅતની નૈયત બાંધી છે તો ચોથી રકઅત
પર પણ સલામ ફરવે નહીં. અને એવીજ
તરેહ બંને વાનો હમણા પશુ દુરૂસ્ત છે. જોઇ-
એ અતહીયાત દોરદ શરીફ અને દોઆ પઢીને
ઉઠી ઉભી થાય, અને ફરી સુખહાનક-દનાહુમ

પદે, અને જોઇએ માત્ર અતહીયાત પદીને ઉભી થાય અને બિસ્મિલ્લાહ અલહમ્દી શરૂ કરે. અને એવીજ રીતે છઠી રકઅન પર બેસીને પણ જોઇએ અતહીયાત હેફદ દેઆ પદીને ઉભી થાય ફરી સુબ્હાનકહ્લિલુમ્મ પદે, અને જોઇએ અતહીયાત પદીને ઉભી થાય ને બિસ્મિલ્લાહ તથા અલહમ્દી શરૂ કરે. અને આખી રકઅત ઉપર બેસીને સધળું પદીને સલામ ફેરવે એવીજ તરેહ દર બે રકઅત ઉપર આ બંને વાગોનો અખતાર છે.

૩ મસઅલો—સુનત અને નફલની સધળી રકઅતોમાં અલહમ્દી સાથે સૂરત મેળવવી વાજેબ છે. જે બાણી બુજીને સૂરત નહીં મેળવશે તો ગુન્હેગાર થશે. અને જે બુલી ગઇ તો સહોનો સિજદો કરવો પડશે. અને સહોનો સિજદાનું વર્ણન આગળ આવશે.

૪ મસઅલો—નફલ નમાઝની બ્યારે કોઇએ નૈયત બાંધી તો હવે તેનું પૂરું કરવું. વાજેબ થઇ ગયું જો તોડશે તો ગુન્હેગાર થશે અને જે નમાઝ તોડી છે તેની કમ્મ પડી પડશે. પણ નફલની દરેક બે રકઅત જુદી જુદી છે. જે ચાર અથવા છ રકઅત ની નૈયત બાંધી તો માત્ર બેજ રકઅન પુરૂ કરી વાજેબ છે ચારે રકઅત વાજેબ નથી. તો જે કોઇએ ચાર રકઅત નફલની નૈયત કરી ફરી બે રકઅત પદીને સલામ ફેરવી તો કંઇ ગુનોહ નથી.

૫ મસઅલો—જો કોઇએ ચાર રકઅત નફલની નૈયત કરી અને હજી બે રકઅત પૂરી થઇ નહોતી કે નમાઝ તોડી તો માત્ર બે રકઅતની કમ્મ કરે.

૬ મસઅલો—જો ચાર રકઅતની નફલત બાંધી અને બે રકઅત પદા યુજી ફરી ત્રણમાં અથવા ચોથીમાં નૈયત તોડી, તો જ બીજી રકઅત પદો બેઝીને અતહીયાત વગેરે પદ્યા વગર બુલથી ઉભી થઇ ગઇ છે અથવા બાણી બુજીને ઉભી થઇ ગઇ છે તો પૂરી ચાર રકઅતોની કમ્મ પડે.

૭ મસઅલો—જોહરની ચાર રકઅત સુનતની નૈયત જે તુડી જાય તો પૂરી ચાર રકઅતો ફરીથી પદે. જોઇએ બે રકઅત ઉપર બેસીને અતહીયાત પદી હોય અથવા નહીં પદી હોય.

૮ મસઅલો—નફલ નમાઝ બેસીને પઢવી પણ ફરસ્ત છે. પણ બેસીને પઢવાથી અર્ધો સવાબ મળે છે. ૧ માટે ઉભા થઇને પઢવી બેહતર છે. વિગત પછીની નફલો પણ એમાં આવી ગઇ. હા, ખીમારીને લીધે ઉભી નહીં રહી શકે તો પૂરો સવાબ મળશે અને ફરજ અને સુનત બંન્નાં સુધી લાચારી નહીં હોય બેસીની પઢવી ફરસ્ત નથી.

૯ મસઅલો—જો નફલ નમાઝને બેસીને શરૂ કરી ફરી બેઠાં બેઠાં કંઈક પદીને ઉભી થઇ ગઇ એ પણ ફરસ્ત છે.

૧૦ મસઅલો—નફલ નમાઝ ઉભા થઇને શરૂ કરી પહેલી રકઅતમાં અથવા બીજી રકઅતમાં બેસી જાય એ પણ ફરસ્ત છે.

૧૧ મસઅલો—નફલ નમાઝ ઉભા ઉભા પદી પણ કમનેસી (જોઈ)ને લીધે થાકી મઠં તો કોઇ ભાકડી અથવા દીવારનો ટેકા લેવો અને તેના આસરાથી ઉભા રહેવું પણ ફરસ્ત છે મકરૂહ નથી.

ઘરિતખારાની નમાઝનું વર્ણન.

૧ મસઅલો—બ્યારે કોઇ કામ કરવાને વિચાર કરે તો અક્લાદમીયાથી સલાહ લીએ. એ સલાહને ઘરિતખારો કહે છે, હદીસ શરીફમાં એની ઘણી તરગીબ આવી છે. (શોખ અપાયો છે) નખીએ કરીમે (સલ) ફરમાવું છે કે અન્નાહ તમાલાથી સલાહ

૧ જોહરની બે રકઅત સુનત પાઝી, મગરબની બે રકઅત સુનત પાઝી, ઇશા પાઝી બે રકઅત નફલને બેસીનેજ પઢવું કેટલાક જરૂરનું બાણી છે એ તેઓ ની બૂલ છે. બેસીને પઢવાનો અખતાર છે. અને બેસીને પઢવાનો અર્ધો સવાબ મળશે. શા. મો.

નહીં લેવી અને ઇસ્તિખારો નહીં કરવો બદ-
બખતી અને કમનસીબીની વાત છે. કેથે મંગણી
(સગાઈ) કરે અથવા વિવાહ કરે, અથવા સફર
કરે અથવા ખીજી કાંઈ કામ કરે તો ઇસ્તિ-
ખારો કયા વગર કરે નહીં. ઇનશાઅલ્લાહો
તઆલા કદી પોતાની કરણી ઉપર પરતાવો
થશે નહીં.

૨ મસઅલો—ઇસ્તિખારાની નમાઝનો
આ તારીકા છે કે પ્રથમ બે રકઅત નફલ
નમાઝ પઢે. તે પછી સારી રીતે દિલ લગાડી
આ દોઆ પઢે. અલ્લાહુમ્મ ઇન્ની અસ્ત-
ખીરેક બે ઇલમેક વ અસ્તકહેરેક બે
કુદરેતેક વ અસઅલોક મિન ફદ્લીકલ
અલ્હમ ફ ઇન્ક તકહેરો વ લા અકહેરો
વ તાઅલમો વ લા આઅલમો વ અન્ન
અલ્લામુલ ગાયુમ અલ્લાહુમ્મ ઇન્ કુન્ત
તાલમો (અન્ન હાજલ અમર) ખેરલ લી
ફી દીની વ મઆશી વ આકેખતે અમરી
ફકહેરહો લી વ યસેરેહો લી સુમ ખારેક
લી ફીહ. વ ઇન્ કુન્ન તાલમો અમ
(હાજલ અમર) શર્ફ લી ફી દીની વ
મઆશી વ આકેખતે અમરી ફસેરેહો
અમ્રી વ સરેફના અન્હો વકદાર સિયલ
ખેર હેસો કાન સુમખરેદની ખિહીર અને

૨ અર્થ—આ અલ્લાહ હું તારા નજીવાને લીધે
તારી પાસેથી લલાઇ ચાહું છું. અને તારી શક્તિ
ને લીધે તારાથી (સારા કામની) શક્તિ માગું છું.
અને તારા મોઠા ફગલને લીધે તારાથી માગણી કરું
છું. કારણકે ખચીત તું શક્તિવાન છે અને હું શક્તિ
રાખતો નથી. અને તું નજીવ છે અને હું નજીવો નથી
અને તું પોશીદા વસ્તુને સારી રીતે નજીવાર છે.
આ અલ્લાહ જે તું નજીવો હોય કે આ કામમાં
મારે માટે દીનમાં ફુન્યામાં અને મારા કામની
અનનમમાં બેહતરી છે તો તું તેને મારે માટે
ઠેરવ અને તે મને સેહલું કર ફરી તેમાં મને બર-
કત આપ. અને જે તું નજીવો હોય કે તે મારે
માટે દીનમાં ફુન્યામાં અને મારા કામની આખ-
રમાં યુરાઇ છે તો તું તેને મારાથી દૂર રાખ અને
મને તેનાથી દૂર રાખ અને ત્યાં કેથે મારો લાલ
હોય તે મારે માટે ઠેરવ ફરી તેથી તું મને યુરી
રાખ ગુ. મો.

ન્યારે હાજલ અમર^૩ ઉપર પોહોંચે જે
શબ્દ કાંઈસમાં લખાયા છે તેને પઢતી
વેળા જે કામ માટે ઇસ્તિખારો કરવા ચાહે
છે તે કામનું ધ્યાન કરે. તે પછી પાક સાફ
ખીજણા ઉપર કિમલા તરફ મોં કરીને વોજી
સાથે સુએ. ન્યારે સૂઇને ઊઠે સારે તે વખત
જે વાત દિલમાં મજબુતાઇથી આવે તેજ
બેહતર છે, તેનેજ કરવું જોઇએ.

૩ મસઅલો—જે એક દિવસમાં કંઇ
નહીં જણાય અને દિલની પ્રીકર બેચેની નહીં
નય તો ખીજે દિવસ ફરી એવું કરે. એથી
રીતે માત્ર દિવસ સુધી કરે ઇનશા—અલ્લાહો
તઆલા જરૂર આ કામની લગાઇ યુરાઇ
જણાઇ જશે.

૪ મસઅલો—જે હજી માટે જવું
હોય તો આ ઇસ્તિખારો કરે નહીં કે હું જાહિ
અથવા નહીં જાહિ. આવો ઇસ્તિખારો કરે કે
ફલાણે દિવસે જાહિ અથવા નહીં જાહિ.

તોખાહની નમાઝનું વર્ણન.

જે કોઇ વાત શરીઅત વિરૂદ્ધ થઇ જાય
તો બે રકઅત નફલ પઢીને અલ્લાહ તઆ-
લાની સામે સારી રીતે આજેઝી કરી તે
કામથી તોખાહ કરે, અને પોતાના કયાં પર પશ્ચા-
તાપ કરે, અને અલ્લાહથી મારી માગે, અને બાવિ
બય માટે પાકો વિચાર કરે કે હવે હું કદી કશીશ
નહીં આથી તે ગુનોહ અલ્લાહના ફગલથી
માફ થઈ જશે.

કળ નમાઝોના પઢવાનું વર્ણન.

૧ મસઅલો—જેની નમાઝ છુટી ગઇ
હોય તેને ન્યારે યાદ આવે કે તરબ તેની
કળ પઢે. કોઇ ઉજર વગર કળ પઢવામાં
વિશ્વમ્ય નાંખવો ગુનોહ છે.^૧ તો જેની નમાઝ

૩ જેમો અર્થ છે “આ કામમા.”

૧ અહમદખાદ અને તેના અનુયાયીમાં કળ ઉમરી
પઢાઇ છે એવી કરી અસલ નથી બે પાયા કામ
છે. અને તેને જમાઅતથી પઢવી છે^૨ યુરૂં છે. અને
એમ સમજે કે એથી આખી ઉમરની કળ માથેથી
ઉતરી નય છે એ જાહો અક્રોહો છે. ઉપર લખ્યા
પ્રમાણે કળ પઢે તોજ કળ અદા થાય છે. ગુ. મો.

કળ થઇ હોય અને તેણે બેની કન તરત પઢી નહીં હોય ખીળ વખત ઉપર અથવા ખીળ દિવસ ઉપર ટાલી, કે ફાલે દિવસે પઢીશ અને તે દિવસથી આગળજ અચાનક ગોત આવી ગયું તો બેવડા ગુનોહ થયો. એક નમાઝ કળ થવાનો ખીળે ઝટ કળ નહીં પઢવાનો.

૨ મસઅલો—જો કોઈની કેટલીક નમાઝો કળ થઇ તો જ્યાં સુધી બની શકે તે જલ્દીથી સઘળીની કળ પઢે. બની શકે તો હિસ્ત કરીને એકજ વખતમાં સઘળીની કળ પઢે. આ જરૂર જેવું નથી કે જોહરની કળ જોહર વખત પઢે. અને અસરની કળ અસર વખત. અને જો ઘણી નમાઝો કેટલાક મહિનાની અથવા કેટલાક વર્ષની કળ હોય તો તેવી કળમાં પણ બની શકે ત્યાં સુધી જરૂરી કરે. એક એક વખતે બે બે ચાર ચાર નમાઝો કળ પઢવા કરે. જો કાંઈ લાચારી એ નહીં બને તેમ હોય તો ખેર. એક વખત એકજ નમાઝની કળ સહી. આ ઘણા ઓછા દરમિયાની વાત છે.

૩ મસઅલો—કળ પઢવાનો કોઈ વખત મુકરર નથી જો વખત દુરસત હોય વોળુ કરીને પઢે. હા, આટલો ખીયાત રાખે કે મક-ફૂહ વખત હોય નહીં.

૪ મસઅલો—જોની એકજ નમાઝ કળ થઇ એથી પહેલાં તેની કોઈ નમાઝ કળ થઇ નહીં હોય અથવા એથી પહેલાં નમાઝો કળ નો થઇ, પણ સઘળીની કળ પઢી ચુકી છે. માત્ર આ એકજ નમાઝની કળ પઢવી રહી ગઇ છે. તો પ્રથમ તેની કળ પઢે, ત્યારે કોઈ વખતની નમાઝ પઢે. જો કળ પઢવા વગર કોઈ વખતની નમાઝ પઢી તો વખતની નમાઝ (અદા) દુસ્ત થઇ નથી કળ પઢીને ફરી અદા પઢે. હા, જો કળ પઢવાની બૂલી મર્ધ યાદ નહીં રહી તો અદા (વખતની નમાઝ) દુસ્ત થઇ. હવે જ્યારે યાદ આવે ત્યારે માત્ર કળ પઢી. લીએ અદાને ઠેરવે નહીં.

૫ મસઅલો—જો વખત ઘણો તમ હોમ કે જો પહેલાં કળ પઢશે તો અદા નમાઝનો વખત રહેશે નહીં, તો પ્રથમ અદા પઢે ફરી કળ પઢે.

૬ મસઅલો—જો બે ત્રણ ચાર કે પાંચ નમાઝો કળ થઇ અને એ નમાઝો વગર એને માથે કોઈ ખીજ નમાઝની કળ રહી નથી. એટલે આખી જાંઘીમાં જ્યારથી જીવાન થઇ છે કહી નમાઝ કળ થઇ નથી અથવા કળ તો થઇ પણ સર્વની કળ પઢી ચુકી છે, તો જ્યાં સુધી આ પાંચેની કળ પઢશે નહીં ત્યાં સુધી અદા નમાઝ પઢવી દુસ્ત નથી, અને જ્યારે આ પાંચેની કળ પઢે તો એવા રીતે પઢે કે જે નમાઝ સર્વથી પહેલી રહી ગઇલી તેની કળ પહેલાં પઢે. ફરી તેના પછીની ફરી તેના પછીની. એવી રીતે તરતી-બથી (એક પછી એક અનુક્રમે) પાંચેની કળ પઢે. દાખલા તરીકે જો કે.ઇએ પુરા એક દિવસની નમાઝો નહીં પઢી ફજર, જોહર, અસર, મગરેબ, અને છશા આ પાંચ નમાઝો છટ્ટી ગઇ તો પ્રથમ ફજરની ફરી જોહરની ફરી અસરની ફરી મગરેબની, ફરી છશાની એવા અનુક્રમે કળ પઢે. જો પહેલા ફજરની કળ નહીં પઢી એટલુંજ નહીં પણ જોહરની અથવા અસરની અથવા ખીજ કોઈની તો દુસ્ત થઇ નથી ફરીથી પઢવી પડશે.

૭ મસઅલો—જો કોઈની છ નમાઝો કળ થઇ હોય તો હવે તેની કળ પઢવા વગર પણ અદા નમાઝ પઢવી દુસ્ત છે. જો જ્યારે આ છ નમાઝોથી કળ પઢે તો જે નમાઝ સર્વથી પ્રથમ કળ થઇ છે પ્રથમ તેની કળ પઢવી વાળેબ નથી પણ એથી અદા પ્રથમ પઢે અને અદા પાછી પઢે સર્વ દુસ્ત છે. અને હવે અનુક્રમે (તરતીબથી) પઢવી વાળેબ નથી.

૮ મસઅલો—એ ચાર મહિના અથવા એ ચાર વર્ષ થયા કે કોઇની છ નમાઝો અથવા વધુ કળ થઈ હતી અને હજુ સુધી તેની કળ પઢી નહોતી પણ તે પછીથી હમેશ નમાઝ પઢતી રહી છે, કદી કળ થઇ નથી. આટલી મુદત પછી હવે ફરી એક નમાઝ જતી રહી તો આ સૂરતમાં પણ (પ્રથમની છ નમાઝ નહીં પઢવાને લીધે) એની કળ પઢ્યા વગર પણ અદા નમાઝ પઢવી દુરસ્ત છે. અને તરતીય વાજેય નથી.

૯ મસઅલો—કોઇને માથે છ નમાઝ અથવા ઘણી નમાઝો કળ હતી એ કારણથી તેના ઉપર તરતીયથી પઢવી વાજેય નહોતી, પણ તેણીએ એક એક બે બે કરીને સર્વની કળ પઢી લીધી હવે કોઇ નમાઝની કળ પઢવી બાકી નથી તો હવે ફરી જ્યારે એક નમાઝ અથવા પાંચ નમાઝ કળ થશે તો તરતીયથી પઢવી પડશે, અને વગર આ પાંચેની કળ પઢે વખતની નમાઝ (અદા) પઢવી દુરસ્ત નથી. હા, જો ફરી છ નમાઝ છૂટી જશે તો ફરી તરતીયે માફ થઇ જશે અને આ છ નમાઝોની કળ પઢ્યા વગર પણ અદા પડવી દુરસ્ત થશે.

૧૦ મસઅલો—કોઇની ઘણી નમાઝો કળ થઇ હતી તેમાંની થોડી થોડી કરીને સંધ્યાની કળ પઢી હવે માત્ર ચાર પાંચ નમાઝ રહી ગઇ છે તો આ ચાર પાંચ નમાઝને તરતીયથી પઢવી વાજેય નથી, પણ અપવાર છે જેની રીતે જીવ ચાહે પઢે. અને આ બધી રહેલી નમાઝોની કળ પઢ્યા વગર પણ અદા નમાઝ પઢી લેવી દુરસ્ત છે.

૧૧ મસઅલો—જો વિત્રની નમાઝ કળ થઇ અને વિત્ર વગર કોઇ બીજી નમાઝ તેને માથે કળ નથી તો વિત્રની કળ પઢ્યા વગર ફજરની નમાઝ પઢવી દુરસ્ત નથી. જો વિત્રની કળ પઢવી યાદ ફરી ફરી પણ પ્રથમ કળ નહીં પઢશે અને ફજરની નમાઝ પઢી ભેશે તો

હવે વિત્રની કળ પઢ્યા પછી નમાઝ ફરીથી પઢવી પડશે

૧૨ મસઅલો—માત્ર એશાની નમાઝ પઢીને સૂતી. ફરી તહજ્જોહની વખત જાડી અને બોલુ કરીને તહજ્જોહ અને વિત્રની નમાઝ પઢી. ફરી સવારના યાદ આવ્યું કે એશાની નમાઝ બૂલથી વગર બોલુએ પઢી હતી તો હવે માત્ર ઇશાની કળ પઢે. વિત્રની કળ પઢે નહીં.

૧૩ મસઅલો—ફજર નમાઝો અને વિત્રનીજ માત્ર કળ પઢાય છે. સુન્તોની કળ નથી. હા, જો ફજરની નમાઝ કળ થઇ હોય તો જો બપોર પહેલાં કળ પઢે તો સુન્ત અને ફજર બંનેની કળ પઢે. પણ જો બપોર પછી કળ પઢે તો માત્ર બે રકબત ફજરની કળ પઢે.

૧૪ મસઅલો—જો ફજરને વખત તંજ હોય જેથી માત્ર બે રકબત ફજર પઢી સુન્ત છોડી તો બેહતર આ છે કે સૂર્યના ઊંચા ચઢ્યા પછી સુન્તની કળ પઢે પણ બપોરથી પહેલાંજ પઢે.

૧૫ મસઅલો—કોઇ એનમાઝીએ તોબા કરી તો જેટલી નમાઝો અપામી ઉમરમાં કળ થઇ હોય સર્વની કળ પઢવી વાજેય છે. તોબા કયાંથી નમાઝો માફ થતી નથી. હા, નહીં પઢવાથી જે યુગે થયો હતો તે તોબાથી માફ થશે. હવે જો તેની કળ નહીં પઢશે તો ફરી યુગેજાર થશે.

૧૬ મસઅલો—જો કોઇની કેટલીક નમાઝો કળ થઇ ગઇ હોય અને તેની કળ પઢવાનો મુદ્દો નહીં અલગે તો મરતી વેળા નમાઝો પઢે તો આપવાની વસીયત કરવી વાજેય છે. તો યુગેજાર થશે. અને નમાઝના ફિદ્યાન રોઝાના ફિદ્યાની સાથે આવશે, છ- મદલાહ.

સેહાના મેજદાનું વાસ્તુ ન.

૧ મસઅલો—નમાઝમાં જેટલી બીજો

વાળેય છે તેમાંથી એક વાળેય અથવા કંઈ વાળેય ને બૂલથી રહી જાય તો સહોનો સિંજો કરવો વાળેય છે, અને તેના કરવાથી નમાઝ દુરસ્ત થઈ જાય છે. ને સહોનો સિંજો નહીં કર્યો તો નમાઝ ફરીથી પડે.

૨ મસઅલો—જે બૂલથી નમાઝનું કોઈ ફરજ છૂટી જાય તો સહોનો સિંજો કરવાથી નમાઝ દુરસ્ત થતી નથી, ફરીથી પડે.

૩ મસઅલો—સહોનો સિંજો કરવાનો તરીકો આ છે કે છેલ્લી રકઅતમાં માત્ર અત્તહીયાત પઢીને એક તરફ સલામ ફેરવીને બે સિંજા કરે, ફરી બેસીને અત્તહીયાત દોફ શરીફ અને દોઆ પઢીને બંને તરફ સલામ ફેરવે અને નમાઝ ખતમ કરે.

૪ મસઅલો—જે કોઈએ બૂલીને સલામ ફેરવ્યા પહેલાં સહોનો સિંજો કર્યો તે, પણ અદા થઈ ગયો અને નમાઝ દુરસ્ત થઈ.

૫ મસઅલો—જે બૂલથી બે રોકુ કર્યા અથવા ત્રણ સિંજા કર્યા તો સહોનો સિંજો કરવા વાળેય છે.

૬ મસઅલો—નમાઝમાં અલહમ્દો પઢવી બૂલી ગઈ માત્ર સુરત પઢી અથવા પ્રથમ સુરત પઢી ફરી અલહમ્દો પઢી તો સહોનો સિંજો કરવો વાળેય છે.

૭ મસઅલો—ફજરની પહેલી બે રકઅતમાં સુરત મેળવવી બૂલી ગઈ તો પાછલી બંને રકઅતોમાં સુરત મેળવે અને સહોનો સિંજો કરે. અને જે પેહેલી બે રકઅતોમાંથી એક રકઅતમાં સુરત નહીં મેળવી તો પાછલી એક રકઅતમાં સુરત મેળવે, અને સહોનો સિંજો કરે. અને જે પાછલી રકઅતોમાં પણ સુરત મેળવવી યાદ નહીં રહી ન પેહેલી રકઅતોમાં સુરત મેળવી અને પાછલી રકઅતોમાં. ખીલકુલ છેલ્લી રકઅતમાં અત્તહીયાત પઢી વખતે યાદ અપડે અને રકઅતોમાં અથવા એક રકઅતમાં સુરત મેળવી નથી તો પણ સહોનો સિંજો કરવો નમાઝ થઈ જશે.

૮ મસઅલો—સુન્નત અને નફલની સધળી રકઅતોમાં સુરત મેળવવી વાળેય છે, માટે જે કોઈ રકઅતમાં સુરત મેળવવી બૂલી જાય તો સહોનો સિંજો કરે.

૯ મસઅલો—અલહમ્દો પઢીને વિચારવા લાગી કે કયા સુરત પડું અને આ વિચાર ફિકરમાં ત્રણ વાર સુબ્હાનલ્લાહ કહી શકે એટલી વાર લાગી તો પણ સહોનો સિંજો કરે.

૧૦ મસઅલો—જે ખીલકુલ રકઅતની છેવટમાં અત્તહીયાત અને દોફ પઢ્યા પછી સદેહ (શુબ્હ) થયો કે મેં ત્રણ રકઅત પઢી છે અથવા ચાર રકઅત, આજ વિચારમાં બેસી રહી અને જેટલી વારમાં ત્રણ વાર સુબ્હાનલ્લાહ કહી શકે છે તેટલી વાર સલામ ફેરવવામાં વાર લાગી ફરી યાદ આવ્યું કે મેં ચાર રકઅત પઢી છે, તો આ સુરતમાં પણ સહોનો સિંજો વાળેય છે.

૧૧ મસઅલો—જ્યારે અલહમ્દો અને સુરત પઢી રહી ત્યારે બૂલથી કંઈ વિચારવા લાગી અને રોકુ કરવામાં આટલી વાર લાગી જેટલી ઉપર ધ્યાન થઈ, તોએ સહોનો સિંજો વાળેય છે.

૧૨ મસઅલો—એવીજ રીતે જે પઠતાં પઠતાં વચમાં રોકાઈ ગઈ અને કંઈ વિચારમાં પડી અને સોચવામાં તેટલી વાર લાગી, અથવા જ્યારે બીજા કે ચોથી રકઅત પર અત્તહીયાત માટે બેઠી તો તરત અત્તહીયાત શરૂ કરી નહીં પણ કંઈ વિચારમાં પડી અને તેટલી વાર લાગી, અથવા જ્યારે રોકુથી ઉઠી તો કેટલીક વાર ઉભી થઈ રહી, કંઈ સોચમાં પડી, અથવા બંને સિંજાની વચ્ચે જ્યારે બેઠી તો કંઈ વિચારમાં તેટલી વાર લાગી, તો આ સધળી સુરતોમાં સહોનો સિંજો કરવો વાળેય છે. અતલખ કે જ્યારે બૂલથી કોઈ કામ કરવામાં વાર લગાડવાની અથવા કોઈ કામના સાંચવામાં વાર લાગવાની તો સહોનો સિંજો વાળેય થશે.

૧૩ મસઅલો—ત્રણ કે ચાર રકઅત-વાળી ફરજ નમાઝમાં જ્યારે બે રકઅત પર અતહીયાતને માટે બેઠી તો બે વાર અતહીયાત પઢી તોપણ સહોનો સિજદો વાળેજ છે. અને જો અતહીયાત પછી આટલું દોઝદ શરીફ પણ પઢી ગઈ અલ્લાહુમ્મ સદલે અલ્લા મોહમ્મદીન અથવા એથી વધુ પઢી ગઈ ત્યારે યાદ આવ્યું અને ઉભી થઈ ગઈ તો પણ સહોનો સિજદો વાળેજ છે. પણ જો એથી આંધું પઢ્યું હોય તો સહોનો સિજદો વાળેજ નથી.

૧૪ મસઅલો નફલ નમાઝમાં બે રકઅત ઉપર બેસીને અતહીયાતની સાથે દોઝદ શરીફ પણ પઢવું ફરસ્ત છે; માટે નફલમાં દોઝદ શરીફ પઢવાથી સહોનો સિજદો થતો નથી. હા, બે વાર અતહીયાત પઢે તો નફલમાં પણ સહોનો સિજદો વાળેજ છે.

૧૫ મસઅલો—અતહીયાત પઢવા બેઠી પણ બુલ્લી અતહીયાતની જગ્યા કંઈ બીજું પઢી ગઈ અથવા અલહમ્દો પઢી ગઈ તોપણ સહોનો સિજદો વાળેજ છે.

૧૬ મસઅલો—તૈયત ખાંધ્યા પછી મુખહાનક—હાલુમ્મ ની જગ્યા દોઆ કે'નુત પઢવા લાગી તો સહોનો સિજદો વાળેજ નથી. એવીજ રીતે ફરજની ત્રીજી કે ચોથી રકઅતમાં જો અલહમ્દોની જગ્યા અતહીયાત અથવા કંઈ બીજું પઢવા લાગી તોપણ સહોનો સિજદો વાળેજ નથી.

૧૭ મસઅલો—ત્રણ કે ચાર રકઅત-વાળી નમાઝમાં વચ્ચે બેસવાનું ભૂલી ગઈ અને બે રકઅત પઢીને ત્રીજી રકઅત માટે ઉભી થઈ તો જો નીચેનું અંધું ધડ હજી સીધું થયું નથી તો બેસી જાય અને અતહીયાત પઢીને ઉભી થાય. અને એમ થવામાં સહોનો સિજદો કરવો વાળેજ નથી. અને જો નીચેનું અંધું ધડ સીધું થઈ ગયું છે તો બેસે નહીં. પણ ઉભી થઈને ચાર રકઅતો પઢે અને માત્ર છેવટમાં બેસે. અને એ સૂરતમાં

સહોનો સિજદો કરવો વાળેજ છે. જો સીધી ઉભી થવા પછી પાછી આવશે અને બેસીને અતહીયાત પઢશે તો ગુનેહગાર થશે અને સહોનો સિજદો કરવો હવે પણ વાળેજ થશે.

૧૮ મસઅલો—જો ચોથી રકઅત ઉપર બેસવું ભૂલી ગઈ તો જો નીચેનું ધડ હજી સીધું થયું નથી તો બેસી જાય અને અતહીયાત દોઝદ વગેરે પઢીને સલામ ફેરવે અને સહોનો સિજદો કરે નહીં અને જો સીધી ઉભી થઈ ગઈ તોપણ બેસી જાય. એટલુંજ નહીં પણ જો અલહમ્દો સૂરત પણ પઢી હશે અથવા શેકુ પણ કયું હશે તોપણ બેસી જાય અને અતહીયાત પઢીને સહોનો સિજદો કરે. હા, જો શેકુ પછી પણ યાદ નહીં આવ્યું અને પાંચમી રકઅતનો સિજદો કર્યો તો ફરજ નમાઝ ફરીથી પઢે આ નમાઝ નફલ થઈ ગઈ. એક રકઅત બીજી મેળવીને પૂરી છ રકઅત કરે અને સહોનો સિજદો નહીં કરે. અને જો એક રકઅત નહીં મેળવી અને પાંચમી રકઅત ઉપર સલામ ફેરવ્યું તો ચાર રકઅત નફલ થઈ અને એક રકઅત અકારત ગઈ.

૧૯ મસઅલો—જો ચોથી રકઅત પર બેઠી અને અતહીયાત પઢીને ઉભી થઈ તો સિજદો કરવાથી પહેલાં જ્યારે યાદ આવે બેસી જાય અને અતહીયાત પઢે નહીં. પણ બેસીને તરત સલામ ફેરવીને સહોનો સિજદો કરે, અને જો પાંચમી રકઅતનો સિજદો કરી ચુકી ફરી યાદ આવ્યું તો એક રકઅત બીજી મેળવીને છ કરે. ચાર ફરજ થઈ અને બે નફલ અને છટ્ટી રકઅત ઉપર સહોનો સિજદો કરે. અને જો પાંચમી રકઅત ઉપર સલામ ફેરવી અને સહોનો સિજદો કર્યો તો છૂટ કયું. ચાર ફરજ થઈ અને એક નફામી ગઈ.

૨૦ મસઅલો—જો ચાર રકઅત નફલ નમાઝ પઢી અને વચમાં બેસવું ભૂલી તો જ્યાં સુધી ત્રીજી રકઅતનો સિજદો કર્યો નથી ત્યાં

શક્તિ યાદ પડતાં બેસવું જોઈએ અને જો સંજોગો ક્યાં તો ખેર. આરે પણ નમાઝ થઈ ગઈ અને સહોનો સિજદો આ બંને સરતોમાં વાજેય છે.

૨૧ મસઅલો—જો નમાઝમાં શક્તિ પડ્યો કે ત્રણ રકઅત પઢી છે કે ચાર રકઅત તો જો આ શક્તિ બોગ જોગ થયો છે એવો શુબ્હ પડવાની તેની આદત નહોતી તો ફરીથી નમાઝ પઢે. અને જો શક્તિ કરવાની ટેવ છે અને ઘણી વાર એવી બૂલ પડે છે તો દિલમાં સોંપીને જીવે, દિલ તેવું કંઈ તરફ ફરે છે. જો વધુ ધારના ત્રણ રકઅત પઢવાની હોય તો એક બીજી પઢે. સહોનો સિજદો વાજેય નથી. અને જો વધારે ધારના ચાર રકઅત પઢવાની છે તો બીજી રકઅત નહીં પઢે. અને સહોનો સિજદો પણ નહીં કરે. અને જો સોંપવામાં બંને તરફ બરાબર લાગે છે. ત્રણ રકઅત પર વધારે ધારના થતી નથી અને ચાર રકઅત તરફ પણ થતી નથી, તો ત્રણજ રકઅત સમજી અને એક રકઅત બીજી પઢે. પણ આ સરતમાં ત્રીજી રકઅત પર બેસીને અત્તહીયાત પઢે ત્યારે ઉભી થઇને ચોથી રકઅત પઢે અને સહોનો સિજદો પણ કરે.

૨૨ મસઅલો—જો આ શક્તિ હોય કે આ પહેલી રકઅત છે અથવા બીજી રકઅત છે તો તેનો પણ આજ કાયદો છે કે જો બોજાજોગે આ શક્તિ પડ્યો છે તો ફરીથી પઢે. અને જો ઘણીવાર શક્તિ પડ્યા કરે છે તો જો બાજુએ વધુ ધારના થાય તેને માને અને જો બંને તરફ સરખી ધારના હોય, કોઈ તરફ વધુ ધારના નથી તો એકજ સમજે. પણ આ પહેલી રકઅત ઉપર બેસીને અત્તહીયાત પઢે. કદાપી આ બીજી રકઅત હોય. અને બીજી રકઅત પઢીને ફરી બેસે અને એમાં અલહ-મ્હોની સાથે સરત પણ મેળવે. ફરી ત્રીજી રકઅત પઢીને પણ બેસે કે કદાપી આજ ચોથી હોય ફરી ચોથી રકઅત પઢે અને સહોનો સિજદો કરીને સલામ ફેરવે.

૨૩ મસઅલો—જો આ શક્તિ પડ્યો કે આ બીજી રકઅત છે અથવા ત્રીજી, તો તેનો પણ આજ હુકમ છે કે જો બંને બાજુની ધારના સરખી હોય તો બીજી રકઅત ઉપર બેસીને ત્રીજી રકઅત પઢે, અને ફરી બેસીને અત્તહીયાત પઢે, કદાપી આજ ચોથી હોય. ફરી ચોથી પઢે અને સહોનો સિજદો કરીને સલામ ફેરવે.

૨૪ મસઅલો—જો નમાઝ પઢી રહ્યા પછી આ શક્તિ પડ્યો કે કોણે જાણે ત્રણ રકઅત પઢી અથવા ચાર, તો આ શક્તિ કથી ગણત્રી નથી, નમાઝ થઈ ગઈ. હા. જો ઠીક યાદ આવે કે ત્રણજ પઢી છે તો ફરી ઉભી થઇને એક રકઅત બીજી પઢે અને સહોનો સિજદો કરે. અને જો પઢ્યા પછી બેસી પડી હોય અથવા નમાઝ તુટે એવી વાત થઈ હોય તો ફરીથી પઢે. એસીજ રીતે અત્તહીયાત પઢી રહેતા પછી આ શક્તિ થયો તો તેનો પણ આજ કાયદો છે કે, જ્યાં સુધી ઠીક યાદ આવે નહીં તેની કશી ગણત્રી નથી. પણ જો કોઈ શખ્સ એહતેયાત (અચાવ) ની રૂએ ફરીથી નમાઝ પઢે તો ઠીક છે, કે દિલનો ખટકો નીકળી જાય અને શક્તિ રહે નહીં.

૨૫ મસઅલો—જો નમાઝમાં કંઈકવાતો એવી થઈ કે જેથી સહોનો સિજદો વાજેય થાય છે તો એકજ સિજદો સમજી વાતોને માટે થઈ જવાનો. એક નમાઝમાં બે વાર સહોનો સિજદો કરાતો નથી.

૨૬ મસઅલો—સહોનો સિજદો ક્યાં પછી ફરી કોઈ વાત એવી થાય કે, જેથી સહોનો સિજદો વાજેય થાય છે તો તેજ અમ્મનો સહોનો સિજદો બસ છે. હવે ફરી સહોનો સિજદો કરે નહીં.

૨૭ મસઅલો સહોનો સિજદો વાજેય થાય તેવી કંઈ બૂલ નમાઝમાં થઈ પણ સિજદો કરવો બૂધી ગઈ અને બંને તરફ સલામ ફેરવી અને હજી ત્યાંજ બેઠેલી છે અને છાતી કિયલા તરફથી ફરી નથી તેમ કોઈની સાથે

બોલી પણ નથી, અને નમાઝ તુરે તેવી કાઈ વાત થઈ નથી તો હવે સહોનો સિજદો કરે. એટલુંજ નહીં પણ એવી રિતે બેઠાં બેઠાં કલેમો દોરૂં શરીફ વગેરે કાઈ વજૂદા પણ પઢ્યો હોય તોએ કંઈ ફરજ નથી. હવે સહોનો સિજદો કરશે તો નમાઝ થઈ જશે.

૨૮ મસઅલો—સહોનો સિજદો વાજેબ હતો અને તેણીએ જાણી છુટીને અને તરફ સલામ ફેરવી દીધી અને નૈયત કરી કે હું સહોનો સિજદો કરીશ નહીં, ત્યારે પણ જ્યાં સુધી નમાઝ જતી રહે તેવું કાઈ કામ થયું નહીં હોય ત્યાં સુધી સહોનો સિજદો કરવાનો અખત્યાર છે.

૨૯ મસઅલો—ચાર રકઅત વાળી કે ત્રણ રકઅત વાળી નમાઝમાં જૂલથી બે રકઅત ઉપર સલામ ફેરવી તો હવે ઉઠીને તેજ નમાઝને પૂરી કરે. અને સહોનો સિજદો કરે. હા, જે સલામ ફેરવ્યા પછી કાઈ એવી વાત થઈ કે જેથી નમાઝ જતી રહે તો હવે ફરી નમાઝ પઢે.

૩૦ મસઅલો—જૂલથી વિત્રની પહેલી અથવા બીજી રકઅતમાં દોઆ ફાનૂત પઢી તો તેની કશી ગણતરી નથી. ત્રીજી રકઅતમાં ફરી પઢે અને સહોનો સિજદો કરે.

૩૧ મસઅલો—વિત્રની નમાઝમાં મુબ્દ પડ્યો કે આ બીજી રકઅત છે અથવા ત્રીજી રકઅત છે અને કાંઈ તરફ વધુ ધારના નથી એટલુંજ નહીં પણ અને બાજુએ સરખો ગુમાન છે તો તેજ રકઅતમાં દોઆ ફાનૂત પઢે અને બેસીને અતલીયાત પછી ઉભી થઈને એક રકઅત બીજી પઢે, અને તેમાં પણ દોઆ ફાનૂત પઢે અને છેવટમાં સહોનો સિજદો કરે.

૩૨ મસઅલો—દોઆ ફાનૂતની જગ્યા મુબ્દાનક-શ્લાહુમ પઢી ગઈ ફરી બ્યારે યાદ આવી તો દોઆ ફાનૂત પઢી તો સહોનો સિજદો વાજેબ નથી.

૩૩ મસઅલો—વિત્રમાં દોઆ ફાનૂત પઢવાનું જૂલથી ગઈ અને સુરત પઢીને રોકુમાં ચાલી ગઈ તો સહોનો સિજદો વાજેબ છે.

૩૪ મસઅલો—અલહદો પઢીને બે સુરતો કે ત્રણ સુરતો પઢી ગઈ તો કશો બાધ નથી અને સહોનો સિજદો વાજેબ નથી.

૩૫ મસઅલો—ફરજ નમાઝની પાછલી બે રકઅતમાં અથવા એકમાં સુરત મેગવી તોપણ સહોનો સિજદો વાજેબ નથી.

૩૬ મસઅલો—નમાઝની શરૂમાં મુબ્દાનકદ્દા હુમ્મ પઢવી જૂલથી ગઈ અથવા રોકુમાં મુબ્દાન રખિમયલ અજમ નહીં પઢી અથવા સિજદામાં મુબ્દાન રખિમયલ આલા નહીં પઢી અથવા રોકુથી ઉઠીને સમેઅદલાહો લેમન હુમેહલ કહેવું યાદ નહીં રહ્યું અથવા નૈયત બાંધતાં બાંધાસુધી હાથ ઉઠાવ્યા નહીં અથવા છેલ્લી રકઅતમાં દોરૂં શરીફ કે દોઆ પઢી નહીં એમજ સલામ ફેરવી તો આ સવળી સુરતોમાં સહોનો સિજદો વાજેબ નથી.

૩૭ મસઅલો—ફરજની પાછલી બે રકઅતમાં અથવા એકમાં અલહદો પઢવી જૂલથી ગઈ. છાની ઉભી રહીને રોકુમાં ચાલી ગઈ તોપણ સહોનો સિજદો વાજેબ નથી.

૩૮ મસઅલો—જે વસ્તુને જૂલથી કરતાં સહોનો સિજદો કરવો પડે છે તેને બે કાઈ જાણી છુટીને કરશે તો સહોનો સિજદો વાજેબ નથી પણ ફરીથી નમાઝ પઢે. જે સહોનો સિજદો કર્યો હોય તોપણ નમાઝ થઈ નથી.

૩૯ મસઅલો—જે વસ્તુ નમાઝમાં ન તો ફરજ છે ન તો વાજેબ છે, તેને જૂલથી છોડવાથી નમાઝ થઈ જાય છે અને સહોનો સિજદો વાજેબ થતો નથી.

તિલાવતના સિજદાનું વર્ણન.

૧ મસઅલો—કુરઆન શરીફમાં તિલાવતના સિજદા ચઝેદ છે, જ્યાં જ્યાં કુરઆન

શરીફના કિનારા ઉપર શબ્દ સજ્જદ હાથેલા છે તે આયતને પઢીને સિજદા કરવો વાળેખ છે. અને આ સિજદાને સિજદાએ તિલાવત કહે છે.

૨ મસઅલો—તિલાવતને સિજદા કરવાનો તરીકો આ છે કે, અક્ષાહો અકબર કહીને સિજદા કરે. અને અક્ષાહો અકબર કહેતાં હાથ ઉપાડે નહીં, અને સિજદામાં ઓઝામાં ઓઝી ત્રણવાર સુખહાન રઝિખ-યલ આલા કહીને ફરી અક્ષાહો અકબર કહીને માથું ઉપાડે, એટલે સિજદાએ તિલાવત થઈ ગયો.

૩ મસઅલો—બેહતર આ છે કે ઉભી થઈને પ્રથમ અક્ષાહો અકબર કહી સિજદામાં ગય, ફરી અક્ષાહો અકબર કહીને ઉભી થાય. અને જો બેસીને અક્ષાહો અકબર કહીસિજદામાં ગય ફરી અક્ષાહો અકબર કહી સિજદાથી ઉઠીને બેસે, ઉભી નહીં થાય ત્યારેપણુ દુરસ્ત છે.

૪ મસઅલો—સિજદાની આયત જે માથુસ પડે તે પર પણુ સિજદા કરવો વાળેખ છે અને જે સાંભળે તેના ઉપર પણુ વાળેખછે. ફરી તે કુરઆન શરીફ સાંભળવાના વિચારથી બેઠી હોય અથવા કાંઈ કામમાં લાગી હોય અને અવિચારે સિજદાની આયત સાંભળી હોય. એજ માટે બેહતર આ છે કે, સિજદાની આયત આહિસ્તા પડે કે જેથી બીજા કાંઈ ઉપર સિજદા વાળેખ થાય નહીં.

૫ મસઅલો—જે વસ્તુ નમાઝ માટે શરત છે તે તિલાવતના સિજદાને માટે શરત છે. એટલે વોળુનું હોવું, જગ્યા પાક થવી, બદન તથા કપડાં પવિત્ર થવાં, કિયલાની તરફ સિજદા કરવો વગેરે.

૬ મસઅલો—જેવી રીતે નમાઝનો સિજદા થાય છે તેવીજ રીતે તિલાવતનો સિજદા પણુ કરવો જોઈએ. કેટલીક સ્ત્રીઓ કુરઆન શરીફ ઉપરજ સિજદા કરે છે એથી સિજદા અદા થતો નથી અને માથેથી ઉતરતો નથી.

૭ મસઅલો—જો કાંઈને વોળુ તે વખતે નહીં હોય તો ફરી કાંઈવાર સિજદા કરે, તરત તેજ વખત સિજદા કરવો જરૂરી નથી. પણુ બહેતર આ છે કે તેજ વખત સિજદા કરે, કદાપી ફરીને યાદ નહીં રહે.

૮ મસઅલો—જો કાંઈને માથે તિલાવતના ઘણા સિજદા રહેલા હોય હજુ અદા કર્યા નહીં હોય તો હવે અદા કરે. આખી જીંદગીમાં કદી ન કદી અદા થવો જોઈએ. જો કદી અદા નહીં કરશે તો તેણી યુનેહગાર થશે.

૯ મસઅલો—જો હેજ અથવા નિશા-સની હાલતમાં કાંઈએ સિજદાની આયતને સાંભળી તો તેણી ઉપર સિજદા વાળેખ નથી થયો. અને જો એવી હાલતમાં સાંભળ્યો કે હેજ બંધ થયું છે અને નહાવું વાળેખ થયું છે તો નહાયા પછી સિજદા કરવો વાળેખ છે.

૧૦ મસઅલો—જો બીમારીની હાલતમાં સાંભળ્યો અને સિજદા કરવાની તાકાત નથી તો જેવી રીતે નમાઝનો સિજદા ઇશારાથી કરે છે તેવીજ રીતે તેનો સિજદા પણુ ઇશારાથી કરે.

૧૧ મસઅલો—જો નમાઝમાં સિજદાની આયત પડે તો તે આયત પડવા પછી તરત નમાઝમાંજ સિજદા કરે. ફરી બાકીની સુરત પઢીને રોકમાં ગય. જો તે આયત પઢીને તરત સિજદા નહીં કર્યો, તે પછીની બે ત્રણ આયતો બીજી પઢી લીધી ફરી સિજદા કર્યો, તોપણુ દુરસ્ત છે. અને જો એથી પણુ વધુ પઢી ગઈ ફરી સિજદા કર્યો, તો સિજદા તો અદા થયો પણુ યુનેહગાર થઈ.

૧૨ મસઅલો—જો નમાઝમાં સિજદાની આયત પઢી અને નમાઝમાં સિજદા કર્યો નથી તો હવે નમાઝ પછી સિજદા કરવાથી અદા થશે નહીં. હમેશને માટે યુનેહગાર રહેશે. હવે તોખાહ અને ઇસ્તિગફાર (માફી માંગવા) વગર બીજી કાંઈ તરેહ માફીની નથી.

૧૩ મસઅલો—સિજદાની આયત પઢીને જો તરત રોકુમાં જાય અને રોકુમાં આ નૈયત કરે, કે હું તિલાવતના સિજદાનો પણ રોકુ કરું છું, તોપણ તે સિજદો અદા થશે. અને જો રોકુમાં આ નૈયત નહીં કરી તો રોકુ પછી જ્યારે સિજદો કરશે તો તેજ સિજદાથી તિલાવતનો સિજદો પણ અદા થશે. જોઈએ કંઈ નૈયત કરી હોય અથવા નહીં કરી હોય.

૧૪ મસઅલો—નમાઝ પઢતાં કોઈથી સિજદાની આયત સાંભળે તો નમાઝમાં સિજદો કરે નહીં, પણ નમાઝ પછી કરે. જો નમાઝમાં જ કરશે તો સિજદો અદા થશે નહીં. ફરીથી કરવો પડશે અને ગુનોહ પણ થશે.

૧૫ મસઅલો—એકજ જગ્યા બેઠા બેઠા સિજદાની આયત અનેકવાર દોરવીને પઢી તો એકજ સિજદો વાળેય છે. જોઈએ સઘળી વખત પઢીને છેવટમાં સિજદો કરે અથવા પહેલીવાર પઢીને સિજદો કરે, ફરી તેને વાર-વાર દોરવતી રહે. અને જો જગ્યા બદલાઈ ગઈ ફરી તે આયતને પઢી અથવા ફરી ત્રીજી જગ્યાએ જઈને તેજ આયત પઢી, એવીજ રીતે બરાબર જગ્યા બદલાતી રહી તો જોટલી જગ્યાએ દોરવશે તેટલા સિજદા કરે.

૧૬ મસઅલો—જો એકજ જગ્યા બેઠાં બેઠાં સિજદાની અનેક આયાતો પઢી તો પણ જોટલી આયતો પઢી તેટલાજ સિજદા કરે,

૧૭ મસઅલો—બેઠાં બેઠાં સિજદાની કોઈ આયત પઢી ફરી ઉભી થઈ પણ ચાલી ફરી નહીં જ્યાં બેઠી હતી ત્યાંજ ઉભાં ઉભાં તેજ આયત ફરી પઢી તો એકજ સિજદો વાળેય છે.

૧૮ મસઅલો—એક જગ્યા સિજદાની આયત પઢી અને ઉઠીને કોઈ કામમાં ચાલી ગઈ ફરી તેજ જગ્યા આવીને તેજ આયત પઢી તોપણ બે સિજદા કરે.

૧૯ મસઅલો—એક જગ્યા બેઠાં બેઠાં સિજદાની કોઈ આયત પઢી, ફરી કુરઆન મજીદની તિલાવત કરી રહી તો તેજ જગ્યા બેઠાં બેઠાં કોઈ બીજા કામમાં લાગી, જેમકે ખાણું ખાવા લાગી અથવા સીવવા પરાવવા લાગી અથવા બાળકને દૂધ પાવા લાગી તે પછી ફરી તેજ આયત તેજ જગ્યા પઢી તો પણ બે સિજદા વાળેય થયા. અને જ્યારે કોઈ કામ કરવા લાગી તો એવું સમજીશું કે જગ્યા બદલાઈ ગઈ.

૨૦ મસઅલો—એક કોઠડી અથવા એક ખંડના એક ખુણામાં સિજદાની કોઈ આયત પઢી ફરી બીજા ખુણામાં જઈને તેજ આયત ફરી પઢી તોપણ એક સિજદો બસ છે. ફરી તેને ગમે તેટલી વાર પઢી હોય. હા, જો બીજા કામમાં લાગી ગઈ પછી તેજ આયત પઢશે તો બીજો સિજદો કરવો પડશે. ફરી ત્રીજા કામમાં લાગવા પછી જો પડશે તો ત્રીજો સિજદો વાળેય થશે.

૨૧ મસઅલો—જો મોકું બર હોય તો બીજા ખુણામાં જઈ દોરવાથી બીજો સિજદો વાળેય થશે અને ત્રીજા ખુણામાં ત્રીજો સિજદો

૨૨ મસઅલો—જો એક કોઠડીનો કાયદો છે તેજ મસજીદનો પણ કાયદો છે કે જો સિજદાની એક આયત કંઈક વાર પઢી તો એકજ સિજદો વાળેય છે. જોઈએ એકજ જગ્યા બેઠાં બેઠાં દોરવે અથવા મસજીદમાં આમ તેમ ફરતાં પડે.

૨૩ મસઅલો—જો નમાઝમાં સિજદાની એકજ આયતને અનેકવાર પઢે તો એ એકજ સિજદો વાળેય છે. જોઈએ સઘળી વખત પઢીને છેવટમાં સિજદો કરે, અથવા એકવાર પઢીને સિજદો કર્યો, ફરી તેજ રકઅતમાં અથવા બીજી રકઅતમાં તેજ આયત પઢે.

૨૪ મસઅલો—સિજદાની કોઈ આયત પઢી પણ સિજદો કર્યો નથી ફરી તે જગ્યા

નમાઝની નૈયત બાંધી અને તેજ આયત ફરી પઢી અને નમાઝમાં તિલાવતનો સિજદો કર્યો, તો આજ સિજદો ખસ છે. બને સિજદા અદા થઈ જશે. હા, જે જગ્યા બદલાઈ ગઈ તો ખીજો સિજદો પણ કરવો પડશે.

૨૫ મસઅલો—જો સિજદાની આયત પઢીને સિજદો કર્યો, ફરી તેજ જગ્યા નમાઝની નૈયત બાંધી અને તેજ આયત નમાઝમાં દોરવીતો હવે નમાઝમાં ફરી સિજદો કરે.

૨૬ મસઅલો—પઢનારીની જગ્યા બદલાઈ નહીં એકજ જગ્યા બેઠાં બેઠાં એકજ આયતને વારંવાર પઢતી રહી પણ સાંભળનારીની જગ્યા બદલાઈ ગઈ કે પ્રથમ વખત એક જગ્યા સાંભળી હતી અને બીજી વાર બીજી જગ્યા અને ત્રીજી વાર ત્રીજી જગ્યા તો પઢનારી ઉપર એકજ સિજદો વાજેબ થશે અને સાંભળનારી ઉપર અનેક સિજદા વાજેબ છે. જેટલી વાર સાંભળે તેટલા સિજદા કરે.

૨૭ મસઅલો—જો સાંભળનારીની જગ્યા બદલી નહીં પણ પઢનારીની જગ્યા બદલાઈ ગઈ તો પઢનારી ઉપર કેટલાક સિજદા થશે, અને સાંભળનારી ઉપર એકજ સિજદો છે.

૨૮ મસઅલો—સઘળી સરત પઢવી અને સિજદાની આયતને છોડવી મકરૂહ તથા મના છે. માત્ર સિજદાથી બચવા માટે તે આયત છોડે નહીં. કેમકે એમાં સિજદાથી નકાર જેવું છે.

૨૯ મસઅલો—જો સરતમાંથી કોઈ આયત નહીં પઢે માત્ર સિજદાની આયત પઢે તો એમાં કશી હરકત નથી. અને જો નમાઝમાં એમ કરે તો તેમાં આ શરત છે કે તે જેટલી મોટી હોય કે નાની ત્રણ આયતની બરાબર હોય, પણ બેહતર છે કે સિજદાની આયતને એક બે આયત સાથે મેળવીને પઢે.

ખીમારની નમાઝનું વર્ણન.

૧ મસઅલો—નમાઝને કોઈ હાલતમાં છોડે નહીં. જ્યાં સુધી ઉભા રહીને પઢવાની

શક્તિ રહે ત્યાં સુધી ઉભા રહીને નમાઝ પઢતી રહે, અને જ્યારે ઉભું નહીં થવાય તો બેસીને નમાઝ પઢે. બેઠાં બેઠાં રોકુ કરે અને રોકુ કરીને બે સિજદા કરે, અને રોકુ માટે જેટલી ઝુકે કે પીડ સારી રીતે બરાબર થાય.

૨ મસઅલો—જો રોકુ સિજદો કરવા પણ શક્તિ નહીં હોય તો રોકુ અને સિજદાને ઇશારાથી અદા કરે, અને રોકુ કરતાં સિજદા માટે વધુ ઝુક્યા કરે.

૩ મસઅલો—સિજદો કરવા માટે તપાસો વગેરે કોઈ ઉચી વસ્તુ રાખવી અને તે ઉપર સિજદો કરવો નજીબે. જ્યારે સિજદો કરવાની શક્તિ નહીં હોય તો માત્ર ઇશારો કરી લીએ. તક્યા ઉપર સિજદો કરવાની કશી જરૂર નથી.

૪ મસઅલો—જો ઉભા રહેવાની શક્તિ તો છે પણ ઉભા રહેવામાં બધી તકલીફ થાય છે અથવા ખીમારી વધવાનો ડર છે તોપણ બેસીને નમાઝ પઢવી ફરસ્ત છે.

૫ મસઅલો—જો ઉભી તો થઈ શકે છે પણ રોકુ સિજદો કરી શક્તિ નથી તો નોંધએ ઉભા થઈને પઢે, અને રોકુ ઇશારાથી કરે, અને નોંધએ બેસીને નમાઝ પઢે અને રોકુ સિજદો ઇશારાથી કરે, બંને તરફનો અખત્યાર છે પણ બેસીને પઢવી બેહતર છે.

૬ મસઅલો—જો બેસવાની પણ શક્તિ નહીં રહે તો પાછળ મોટો તક્યા વગેરે મુકીને એવી રીતે સવે કે માથું બધું ઉચે રહે, જેટલું જ નહીં પણ લગભગ બેસવાને થાય અને પગ કિબલાની તરફ લંબાવે, અને જો કંઈ શક્તિ હોય તો કિબલા તરફ પગ ફેલાવે નહીં પણ ધુટણ ઉભા રાખે ફરી માથાના ઇશારાથી નમાઝ પઢે, અને સિજદાનો ઇશારો વધુ નીચે કરે. જો મોટા તક્યાથી ટપાને પણ એવી રીતે બેસી શકે નહીં કે માથું અને સિનો વગેરે ઉપર ઉભા રહે તો કિબલા તરફ પગ કરીને તદ્દન બીતા સુધ બાજ, પણ માથા નીચે કાંઈ ઉચો તક્યા

રાખે. જ્યોતી મોં કિમલા તરફ થાય આસમાન તરફ રહે નહીં, ફરી માથાના ઇશારાથી નમાઝ પઢે, રોડુનો ઇશારો ઓછો કરે અને સિજદાનો ઇશારો જરા વધુ કરે.

૭ મસઅલો—જે ચીત નહીં સુવે પણુ જમણી અથવા ડાબી કરવટ ઉપર કિમલા તરફ મોં કરીને સુવે અને માથાના ઇશારાથી રોડુ સિજદો કરે એ પણુ દુસ્ત છે, પણુ ચત્તી સુધને પઢવી ધણું સારું છે.

૮ મસઅલો—જે માથાથી ઇશારો કરવાની શક્તિ નહીં રહે તો નમાઝ પઢે નહીં, ફરી જે એક રાત દિવસથી વધુ એવી હાલત રહી તો નમાઝ તદન માફ થઇ ગઇ, સારી થવા પછી કબ પઢવી વાજેખ નથી. અને જે એક રાત દિવસથી વધુ એવી હાલત નહીં રહી પણુ એક દિવસ રાતમાં ફરી ઇશારાથી પઢવાની શક્તિ આવી ગઇ તો ઇશારાથી તેની કબ પઢે, અને એવો વિચાર બાંધે નહીં કે જ્યારે તદન સારી થઇશ ત્યારે પઢીશ. કારણ કે કદાપી મરશે તો યનેહજાર મરશે.

૯ મસઅલો—એવીજ રીતે જે સારો રૂડો આદમી બેહોશ થાય તો જે એક રાત દિવસથી વધુ બેહોશી નહીં રહી તો કબ પઢવી વાજેખ છે. અને જે એક દિવસ રાતથી વધુ થઇ તો કબ પઢવી વાજેખ નથી.

૧૦ મસઅલો—જ્યારે નમાઝ શરૂ કરી ભારે બહી ચંગી હતી ફરી જ્યારે થોડી નમાઝ પઢી રહી તો નમાઝમાંજ કોઇ નસ એવી ત્રહી ગઇ કે જીભ થઇ શકી નહીં તો બાકીની નમાઝ એસીને પઢે, ફરી જે રોડુ સિજદો કરી શકે તો કરે, નહીંતો રોડુ સિજદાને માથાના ઇશારાથી કરે. અને જે એવી અવસ્થા થઇ કે એસવાની પણુ શક્તિ રહી નથી, તો તેવીજ રીતે સુધને બાકીની નમાઝ પૂરી કરે.

૧૧ મસઅલો—ખીમારીને લીધે થોડી નમાઝ એસીને પઢી, અને રોડુની જગ્યા રોડુ અમે સિજદાની જગ્યા સિજદો કર્યો, ફરી

નમાઝમાંજ સાજ થઇ તો તે નમાઝને ઉભી થઇને પૂરી કરે.

૧૨ મસઅલો—જે ખીમારીને લીધે રોડુ સિજદાની શક્તિ નહોતી મારે માથાથી ઇશારો કરી રોડુ સિજદો કર્યો, ફરી જ્યારે નમાઝનો કંઇક ભાગ પઢાઇ રહ્યો તો એવી થઇ કે હવે રોડુ સિજદો કરી શકે છે, તો હવે આ નમાઝ જતી રહી એને પૂરી કરે નહીં, ફરીથી પઢે.

૧૩ મસઅલો—ફલેજ (એક પક્ષવાત) થયો અને એવી ખીમાર થઇ કે પાણીથી ઇસ્તિનજો કરી શકતી નથી તો કપડાં, ઢેલાથી લુછી નાખે, અને એવીજ રીતે નમાઝ પઢે. જે પોતે તયમ્મોમ નહીં કરી શકે તો કોઇ ખીજે તયમ્મોમ કરાવે. અને જે કપડાં કે ઢેલાથી લુછવાની પણુ શક્તિ નહીં હોય તો પણુ નમાઝ કબ કરે નહીં, તેવીજ રીતે નમાઝ પઢે. કોઇ ખીજને તેણીના બદનનું જેવું અને લુછવું દુસ્ત નથી ન તો માખપને અને ન દીકરા દીકરીને. હા, સ્ત્રીને પોતાના ધણીનું અને ધણીને પોતાની ધણીયાણીનું બદન જેવું દુસ્ત છે, એ વગર કોઇને દુસ્ત નથી.

૧૪ મસઅલો—તન્દરૂસ્તીના વખતમાં કંઇ નમાઝો કબ થઈ હતી ફરી ખીમાર થઇ તો ખીમારીના વખતમાં જેવી રીતે નમાઝ પઢવાની શક્તિ હોય તેની કબ પઢે. આ વખત જુવે નહીં કે જ્યારે ઉભા રહેવાની શક્તિ આવશે ત્યારે પઢીશ. અથવા જ્યારે એસવા લાગીશ અને રોડુ સિજદો કરવાની શક્તિ આવશે ત્યારે પઢીશ. આ સંબંધી શયતાની ખિયાલ છે, દીનદારીની વાત આ છે કે તરત પઢે જાર ભગોડે નહીં.

૧૫ મસઅલો—જે માંદાનું ખીજાણું નાપાક છે પણુ તેના બદલવામાં તેને ધણી તકલીફ થશે તો તેના ઉપર નમાઝ પઢવી દુસ્ત છે.

૧૬ મસઅલો—હકીમે કોઇના મોતયા કાઢ્યા અને હિલવા ચીલવાની મનાઈ કરી તો સત્તા સત્તા નમાઝ પઢતી રહે.

સફરમાં નમાઝ પઢવાનું વર્ણન.

૧ મસઅલો—જે કોઈ એક મળલ અથવા બે મળલની સફર કરે તો આ સફરથી શરીઅતનો કોઈ કુકમ બદલાતો નથી, અને શરીઅતના કાયદા પ્રમાણે તેને મોસાફર કહેતા નથી, તેને સઘળા વાતો જોવી રીતે પોતાને ઘેર કરતી હતી તેમ કરવી જોઈએ. ચાર અતવાળી નમાઝને ચાર રકઅત પડે, અન- જન પહેલાં હોય તો એક રાત દિવસ સહ કરે તે પછી મસહ કરવો ફરસ્ત નથી.

૨ મસઅલો—જે કોઈ મળલ ચાલવાનો વીચાર કરીને નીકળે, તે શરીઅતના કાયદાસર મોસાફર છે. જ્યારે પોતાના શહેરની આબાદીથી બહાર ગઇ તો શરીઅત પ્રમાણે મોસાફર બની અને જ્યાં સુધી આબાદીની અંદર અંદર ચાલતી રહે ત્યાં સુધી મોસાફર નથી. અને રેસ્ટન જે આબાદીની અંદર હોય તો આબાદીના કાયદામાં છે અને જે આબાદીની બહાર હોય તો ત્યાં પહોંચીને મુસાફર થવાની.

૩ મસઅલો—ત્રણ મળલ આ છે કે બધું કરીને પથે ચાલનાર ત્યાં ત્રણ દિવસમાં પહોંચ્યા કરે છે. અમારા દેશમાં દરીયા કે પહાડીમાં સફર કરવી પડતી નથી તેનો આશરો ઉડતાળીસ માઇલ ઇંચ છે.

૪ મસઅલો—જે કોઈ જગ્યા એટલી દૂર છે કે ઉટ અને આદમીની ચાલથી તો ત્રણ મળલ છે, પણ ઘોડાગાદીમાં કે બળદની સવારીમાં સવાર થવાથી બેજ દીવસમાં પહોંચી જશે અથવા આગાદીમાં બેસવાથી જરાવારમાં પહોંચી જશે તોપણ તે શરીઅત પ્રમાણે મોસાફર છે.

૫ મસઅલો—જે કોઈ શરીઅત પ્રમાણે મોસાફર હોય તે જોહર, અસર અને ઇશાની ફરજ નમાઝો બે બે રકઅત પડે. અને સુન-તોનો આ કુકમ છે કે જે જલદી હોય તો ફરજની સુનતો વગર બીજી સુનતો ઊડવી

ફરસ્ત છે, આ છોડવાથી કશો ગુનોહ નથી. અને જે જલદી નહીં હોય ન પોતાના સાથીઓથી પાછળ પડવાનો ડર હોય તો છોડે નહીં, અને સફરમાં સુનતો પૂરેપૂરી પડે એવા કમી નથી.

૬ મસઅલો—ફરજ, મગરબ અને વિત્રની નમાઝમાં કંઈ ઓછું કરવાનું નથી જેમ હંમેશાં પઢતી હતી તેમ પડે.

૭ મસઅલો—જોહર, અસર અને ઇશાની નમાઝ બે રકઅતથી વધુ પડે નહીં. પૂરી ચાર રકઅત પડશે તો જોહરની છ રકઅત પઢનારની માફક ગુનેહગાર થશે.

૮ મસઅલો—જે બલથી ચાર રકઅત પઢી તો બીજી રકઅત ઉપર બેસીને અતલી-યાત પઢી છે, ત્યારે તો બે રકઅત ફરજની થઇ ગઇ, અને બે રકઅત નફલ થશે, અને સહેનો સિજદા કરવો પડશે. અને જે બે રકઅત ઉપર બેઠી નથી તો ચાર રકઅત નફલ થશે, ફરજ નમાઝ ફરીથી પડે.

૯ મસઅલો—જે માર્ગમાં કેથે ચોબી તો જે પંદર દિવસથી ઓછા ચોલવાની નૈયત છે તો તે બરાબર મોસાફર રહેશે. ચાર રકઅતવાળી ફરજ નમાઝ બે રકઅત પઢતી રહે, અને જે પંદર દિવસ અથવા એથી વધુ રહેવાની નૈયત કરી છે તો હવે તે મુસાફર રહી નથી ફરી જે નૈયત બદલી નાંખી અને તે પંદર દિવસથી પહેલાં ચાલવાનો ઇરાદો કર્યો, તોપણ મુસાફર બનશે નહીં. પૂરેપૂરી નમાઝો પડે. ફરી જ્યારે અહીંથી ચાલે તો અહીંથી જ્યાં જવું છે તે ત્રણ મળલની જગ્યા હોય તો ફરી મોસાફર થવાની અને જે એથી ઓછી હોય તો મોસાફર થઈ નથી.

૧૦ મસઅલો—ત્રણ મળલ જવાનો વિચાર કરી ધરથી નીકળી પણ ધરથીજ આ પણ નૈયત કરી કે ફલાણા ગામમાં પંદર દિવસ રહીશ તો મોસાફર રહી નહીં, સઘળે રસ્તે પૂરી નમાઝો પડે. ફરી જે તે ગામમાં પહોંચી

પૂરા પંદર દિવસ નહીં રહી તોપણ મોસાફર બનશે નહીં.

૧૧ મસઅલો—ત્રણ મળલ જવાનો વિચાર છે, પણ પહેલી મળલ અથવા બીજી મળલ ઉપર તેણીનું ધર પડશે તો એ મોસાફર થતી નથી.

૧૨ મસઅલો—ચાર મળલ જવાની નૈયતથી ચાલી પણ આગલી એ મળલો હેજની યુજરી, તો પણ તે મોસાફર થઈ નથી, હવે નહાઇ ધોઇને પૂરી ચાર રકઅત પડે. હા, હેજથી પવિત્ર થયા પછી પણ તે જગ્યા બે ત્રણ મળલની હશે અથવા ચાલતી વખત પવિત્ર હતી પણ માર્ગમાં હેજ આવી ગયું હોય તો તે બેઝક મોસાફર છે, મોસાફરોની જેમ નમાઝ પડે.

૧૩ મસઅલો—નમાઝ પઢતાં પઢતાં નમાઝમાં પંદર દિવસ થોભવાની નૈયત થઇ તો તે મોસાફર રહી નહીં, આ નમાઝ પણ પૂરી પડે.

૧૪ મસઅલો—એ ચાર દિવસને માટે માર્ગમાં કેથે થોભવું પડ્યું પણ કંઇ એવી વાત આવી પડતી કે જવાનું બનતું નથી, રોજ આ નૈયત થાય છે કે કાલ પરમ જઇશ પણ જવું થતું નથી, એવીજ રીતે પંદર વીસ દિવસ અથવા એક મહિના કે એથી વધુ રહેવાનું થયું, અને કદી પૂરા પંદર દિવસ રહેવાની નૈયત થઇ નથી તોપણ મોસાફર રહેશે. ફરી ગમે તેટલા દિવસ એવી રીતે યુજરે.

૧૫ મસઅલો—ત્રણ મળલ જવાનો ઇરાદો કરીને ચાલી ફરી થોડે આધે જઇને કોઇ કારણથી વિચાર ફેરવ્યો, અને ઘેર પાછી આવી તો ન્યારથી ઘેર પાછી આવવાનો ઇરાદો ક્યો ત્યારથી મોસાફર રહી નથી.

૧૬ મસઅલો—કોઈ પોતાના ધણીની સાથે છે, માર્ગમાં જટલો તે થોભશે તેટલું એ થોભશે તેના વગર એ વધુ થોભી શકતી નથી, તો એવી હાલતમાં ધણીની નૈયતની ગણતરી છે. બે ધણીનો વિચાર પંદર દિવસ

રહેવાનો હશે તો ધણીમાણી પણ મોસાફર રહી નથી. ફરી એ રહેવાની નૈયત કરે અથવા નહીં કરે. અને બે ધણીનો વિચાર આણું રહેવાનો હોય તો આરાત પણ મોસાફર છે.

૧૭ મસઅલો—ત્રણ મળલ ચાલીને કેથે પહેંચી તો બે તે એનું ધર છે, તો મોસાફર નહીં રહી ચાહે આણું રહે અથવા વધારે રહે. અને બે પોતાનું ધર નથી તો બે પંદર દિવસ રહેવાની નૈયત હશે તો પણ મોસાફર રહી નથી હવે નમાઝો પૂરી પઢ્યા કરે. અને બે પોતાનું ધર નથી તેમ પંદર દિવસ રહેવાની નૈયત પણ ફરી નથી તો ત્યાં પહેંચીને પણ મોસાફર રહેશે ચાર રકઅત ફરજની એ રકઅત પઢતી રહે.

૧૮ મસઅલો—બે માર્ગમાં પોતાનું ધર પડ્યું હોય તેના પણ અજબ હુકમ છે કે જ્યાં સુધી ત્યાં રહે પૂરી નમાઝો પડે.

૧૯ મસઅલો—માર્ગમાં કેટલીક જગ્યા થોભવાનો વિચાર છે, દસ દિવસ અહીં પાંચ દિવસ તહીં બાર દિવસ તહીં પણ પૂરા પંદર દિવસ કેથે થોભવાનો વિચાર નથી તોપણ મોસાફર રહેશે.

૨૦ મસઅલો—કોઇએ પોતાનું શહેર તદ્દન છોડી દીધું અથવા કોઇએ બીજી જગ્યા ધર બનાવ્યું અને ત્યાં રહેવા લાગી, હવે પહેલા ધરથી કે પહેલા શહેરથી કંઇ ગરજ રહી નથી તો હવે તે શહેર અને પરદેશ બંને બરાબર છે, તો બે સફર કરતી વેળા માર્ગમાં તે પહેલું શહેર પડશે અને એ ચાર દિવસ ત્યાં રહેવું થશે તો મોસાફર રહેશે, નમાઝો સફરની તરેહ પડે.

૨૧ મસઅલો—બે કોઇની નમાઝો સફરમાં કળ થઇ તો ઘેર આવીને પણ નેહર, અસર અને ઇશાની બે બેજ રકઅત કળ પડે. અને બે સફરથી પહેલાં નેહરની નમાઝ કળ થઇ હોય તો સફરની હાલતમાં તેની કળ ચાર રકઅત પડે.

૨૨ મસઅલો—વિવાહ પછી જો સ્ત્રી પોતાને સાસરે સ્વતંત્ર રીતે રહેવા લાગે તો તેણી અસલ ધર સાસરું છે. તો જો ત્રણ મળલ ચાલી મહિયેર ગઇ અને પંદર દિવસ રહેવાની નૈયત નહીં કરી છે તો મોસાફર રહેવાની, સફરના કાયદાથી નમાઝ રોકો કરે. અને જો સાસરે રહેવાનું હમોશ માટે દિલમાં નક્કી કર્યું નથી તો જો વતન પ્રથમથી અસલી હતું (પીએર) તેજ હમણા પશુ અસલી રહેશે.

૨૩ મસઅલો—દરવામાં હોડી ચાલે છે અને નમાઝનો વખત થયો તો તેજ ચાલતી હોડીમાં નમાઝ પઢે, જો ઉભી રહીને પઢવામાં માથું ફરે તો બેસીને પઢે.

૨૪ મસઅલો—આગગાડીમાં નમાઝ પઢવાનો એજ કાયદો છે, ચાલતી ગાડીએ નમાઝ પઢવી ફરસ્ત છે, અને જો ઉભા રહીને પઢવામાં માથું ફરે અથવા પડી જવાનો ડર છે તો બેસીને પઢે.

૨૫ મસઅલો—નમાઝ પઢતી હતી ને આગગાડી ફરી ગઇ અને કિબ્લો બીજી તરફ થયું તો નમાઝમાંજ ફરી જાય અને કિબ્લો તરફ મોં કરે.

૨૬ મસઅલો—જો ત્રણ મળલ જવું હોય તો જ્યાં સુધી પુરોમાંથી કોઇ પોતાનો મહરમ અથવા ધણી સાથે નહીં હોય ત્યાંસુધી સફર કરવી ફરસ્ત નથી, વગર મહરમે સફર કરવી મોટો ગુનોહ છે. અને જો એક કે બે મળલ જવું હોય તો પશુ વગર મહરમે જવું ફીક નથી. હદીસમાં એની ધણી મનાઇ આવી છે.

૨૭ મસઅલો—જો મહરમને અજાહનો અને રસૂલનો ડર નહીં હોય અને શરીઅતના બંધનમાં રહેતો નહીં હોય એવા મહરમની સાથે પશુ સફર કરવી ફરસ્ત નથી.

૨૮ મસઅલો—ઘોડગાડી કે બલ ગાડીમાં જઇ રહી છે અને નમાઝનો વખત આવ્યો, તો ગાડીથી ઉતરીને કોઇ અલગ

જગ્યા ઉપર ઉભી રહીને નમાઝ પઢે. એવીજ રીતે જો ગાડીમાં વોલુ નહીં કરી શકે તો ઉતરીને કેથે આડમાં બેસી વોલુ કરે. જો પાસે જુરકો નહીં હોય તો પીછેડીમાં સાથે રીતે લપેટાઇને ઉતરે અને નમાઝ પઢે. એવા ભારી પરદો રાખવો કે જેથી નમાઝ કળ થાય એ હરામ છે. દરેક વાતમાં શરીઅતની વાતને શ્રેષ્ઠ રાખે. પરદાની પશુ તેજ હદ રાખે જે શરીઅતે ખતાવી છે. શરીઅતની હદથી આગળ વધવું અને ખુદાથી શરમિન્દા થવું મોટી બેવકુફી છે અને નાદાની છે. હા, વગર જરૂરતે પરદામાં કમી કરવું નિર્વાજ અને ગુનોહ છે.

૨૯ મસઅલો—જો એવી ખીમાર છે કે બેસીને નમાઝ પઢવી ફરસ્ત છે તોપશુ ચાલતી બળદગાડી ઉપર નમાઝ પઢવી ફરસ્ત નથી, અને જો ગાડી ઉભી છે પશુ જુસરી બળદની ગરદન ઉપર રાખેલી છે તો પશુ તેના ઉપર નમાઝ પઢવી ફરસ્ત નથી. બળદ છોડીને નમાઝ પઢવી જોઇએ. ઘોડાગાડીના પશુ આજ હુકમ છે, જ્યાં સુધી ઘોડાને ખોલીને અલગ નહીં કરાય ત્યાં સુધી તે પર નમાઝ પઢવી ફરસ્ત નથી.

૩૦ મસઅલો—જો કોઇને બેસીને નમાઝ પઢવી ફરસ્ત છે તો પાલખી અને ડોલીમાં પશુ નમાઝ પઢવી ફરસ્ત છે. પશુ પાલખી જ્યારે કહારોના ખાધા ઉપર હોય ત્યારે પઢવી ફરસ્ત નથી બાંધ ઉપર મુકાવી ફરી પઢે.

૩૧ મસઅલો—જો ઉંટ ઉપરથી કે ગાડી ઉપરથી ઉતરવામાં જન માલનો ડર હોય તો વગર ઉતરે પશુ નમાઝ ફરસ્ત છે. ધરમાં મોત થવાનું વર્જન.

૧ મસઅલો—જ્યારે આદમી મરવા લાગે તો તેને ચીત સુવાડો અને તેના પગ કિબ્લો તરફ કરે. અને માથું ઉંચું કરે કે જેથી મોં કિબ્લો તરફ થાય અને તેની પાસે બેસીને જોર જોરથી કલેમો પઢો, જેથી તમને પઢતા સાંભળીને પોતે પશુ કલેમો પઢવા લાગે.

પણ તેને કલેમો પઢવાના હુકમ કરા નહીં. કારણકે તે વખત ધણો મુશ્કેલ છે કાણુ જાણે તેના મોંથી શું નીકળે.

૨ મસઅલો—જ્યારે તે એકવાર કલેમો પઢે, તો છાના રહે, આરી મહેનત નહીં કરે. કે કલેમો ચાલુજ રહે અને પઢતાં પઢતાં દમ નીકળે. કારણ કે મતલબ તો માત્ર આટલીજ હતી કે સર્વથી છેલ્લું વાક્ય જે તેના મોંથી નીકળે એ કલેમો હોવો. જ્યેષ્ઠએ આ જરૂરત નથી કે દમ નીકળવા સુધી કલેમો ખરાબર જાતી રહે. હા, જો કલેમો પઢવા પછી ફરી કોઈ દુન્યાની વાતચીત કરે તો ફરી કલેમો પઢવા લાગે. જ્યારે તે પઢી લીએ કે તમા ફરી છાનાં રહે.

૩ મસઅલો—જ્યારે શ્વાસ ઉઠે અને જલદી જલદી દમ ચાલવા લાગે અને ટાંગો ઢીલી પડે જીભ થઇ શકે નહીં અને નાક વાકુ થાય અને લમણાં (કાનપટી) ખેસી જાય તો સમજો કે એનું મોત આતુ તે વેળા કલેમો જોર જોરથી શરૂ કરે.

૪ મસઅલો—સુરા યાસીન પઢવાથી મોતની સમીપીમાં કમી થાય છે. તેને શિરાણે અથવા ખીજે કેમે તેને પાસે ખેસીને પઢો અથવા કોઈ પાસે પઢાવો.

૫ મસઅલો—તે વખત કોઇ એવી વાત કરે નહીં કે તેનું દિલ દુન્યાની તરફ ઝુકે. કારણકે આ વખત દુન્યાથી જુદાઇનો અને અલ્લાહ તઆલાની દરગાહમાં ફાજોરીનો છે. એવું કામ કરે અને એવી વાતો કરે કે દુન્યાથી દિલ ફરી અલ્લાહ તઆલા તરફ વળે, મુરદાની ખેરખાહી એમાંજ છે. એવા વખતમાં બાપુ બચ્ચાને સામે લાવવાં અથવા ખીજા કોઇને જેથી તેને ધણી મહોખ્ખત છે તેને પાસે લાવવું અને એવી વાતો કરવી કે તેનું દિલ તેની તરફ લાગે અને તેની મોહખ્ખત તેના દિલમાં સમાઇ જાય આ ધણી છુરી વ્યવ છે. દુન્યાની મોહખ્ખત લઇને ગઈ તો વહજેખિલાહ ખરાબ મોતે મરી.

૬ મસઅલો—મરતી વેળા જો તેના મોંથી ખુદા નહીં કરે ફરેની કોઈ વાત નીકળી તો તેના ખિયાલ કરા નહીં, અને તેની ચર્ચા પણ કરા નહીં. એટલુંજ નહીં પણ એમ સમજો કે મોતની સંખતીથી અંકલ દેકાણું રહી નહીં જેથી એવું થયું છે. અને અકલ જતી રહેવાની વખતે જે કંઈ થાય તે સર્વ માફ છે. અને અલ્લાહ તઆલાથી તેની બખશીશની દોઆ કરતી રહે.

૭ મસઅલો—જ્યારે મરી જાય તો સઘળા અને (અવ્યવ) સાધા કરવા અને એક કપડાથી તેનું મોં ઘેરા રીતે બાવે કે કપડું હડપ્પી (ધુડી) ને નીચેથી કાઢીને તેના ખમ્મે છેડા માથા ઉપર લઈ જાઓ, અને ગાંઠ વાળો કે જેથી મોં ખુલી જાય નહીં, અને આંખો બંધ કરે, અને પગનાં ખમ્મે અંગુડા મેળવીને બાધા કે જેથી ટાંગો ફેલાય નહીં, ફરી એક પીછોડી ઝોઢાવો અને નહડાવવામાં તથા કંઈન આંખવામાં અને ત્યાંસુધી જલદી કરે.

૮ મસઅલો—મોં વગેરે બંધ કરતી વેળા આ દોઆ પઢો. બિરિમદ્લાહે વ અલા મિહિતે રસલિલ્લાહે.

૯ મસઅલો—ચર્ચા પછી તેની પાસે લોખાન વગેરે કંઈ ખુશખો સજાગવે. અને હજવાળી, નિકાસવાળી, અને જેને નાહવાની જરૂરત હોય તે તેની પાસે રહે નહીં.

૧૦ મસઅલો—મરી ગયા પછી જ્યાં સુધી તેને ગુસલ નહીં આપે ત્યાં સુધી તેની પાસે ખેસીને કુરઆન મજીદ પઢવું ફરિસ્ત નથી. નહવડાવવાનું વર્ણન.

૧ મસઅલો—જ્યારે જોર ક્રીનતો સઘળો સામાન થઇ જાય અને નહવડાવવા આહો તો પ્રથમ કોઈ તખતો અથવા મોટા તખતમાં લોખાન અથવા અગરબતી વગેરે ખુશખોદાર પદાર્થની સુગંધી ધુપ આપો. ત્રણ વાર પાંચ વાર કે સાતવાર ચારે બાજુ ધુપ આપ્યા પછી મુરદાને તે ઉપર સુવડાવો. અને કપડાં ઉતારો અને કોઇ કપડું ફુટીથી તે કુંટલું સુધી નાખો કે આટલું પદન દોકાયલું રહે.

૨ મસઅલો—જો નહવડાવવાની કોઇ જગ્યા અલાહદી હોય કે પાણી કેથે જુદું વહી જાય તો ઠીક છે, નહીં તો તખ્તના નીચે ખાડો ખોદાવો કે સઘળું પાણી તેમાં ભેગું થાય જો ખાડો નહીં ખોદાવો અને પાણી સઘળા ઘરમાં ફેલાયું તોપણ કંઈ ગુનોહ નથી. માત્ર આજ ગરબ છે કે આવવા જવામાં કોઇને તકલીફ થાય નહીં અને કોઇ પણ ફસલી પડે નહીં.

૩ મસઅલો—નહવડાવવાનો તરીકો આ છે કે પ્રથમ મુરદાને ઇસ્તિનજો કરાવે, પછી તેની જગ તથા ઇસ્તિનજની જગાને પોતાનો હાથ ઢગાડો નહીં અને તે ઉપર નજર પણ કરો નહીં. એટલુંજ નહીં પણ પોતાના હાથમાં કોઇ કપડું લપેટો અને જે કપડું ફુંગીથી છુટણું સુધી પડેલું છે તેની અંદર અંદર ધોવાડો, ફરી તેને વોળુ કરાવો. પણ પહેાંચા સુધી હાથ ધોવાડો નહીં. કાગળો કરાવો નહીં નાકમાં પાણી નાંખો નહીં પણ પ્રથમ મોં ધોવાડો, ફરી કાણી સુધી હાથ ફરી માથાનો મસોહ, ફરી બંને પગ અને જો ત્રણ વાર ૩ બીજનીને દાંતો અને અવાજા ઉપર ફેરવવામાં આવે અને નાક ના બંને નસકોરામાં ફેરવવામાં આવે તોપણ જાજી છે. અને જો મુરદું નાહવાની હાલતમાં અથવા હેજ કે નિદ્રાસમાં મરે તો એવી રીતે મોં અને નાકમાં પાણી પહેાંચાડવું અગત્યનું છે. અને નાક મોં અને કાનામાં ૩ નાખો કે વોળુ કરાવતા અને નહવડાવતાં પાણી જઇ શકે નહીં. જ્યારે વોળુ કરાવી રહો તો માથાને યુલેખેરથી અથવા સાફ થાય તેવી ખીજ કોઈ વસ્તુથી જેમકે ચણાના આટાથી કે ખોળથી મસળાને ધુએ અને સાફ કરે. ફરી મુરદાને ડાબી કરવડે સુવડાવે ને ખોરડીનાં પાતરાં નાખીને જોશ કરેલું પાણી સેહલું ગરમ રહે તેથી ત્રણવાર માથાથી પગ સુધી નાખે, તે એટલે સુધી કે ડાબી કરવડે પાણી પહેાંચે ફરી જમણી કરવડે સુવડાવે અને તેવીજ રીતે માથાથી પગ સુધી ત્રણ વાર એટલું પાણી રેડે કે જમણી

કરવડ સુધી પહેાંચી જાય. એ પછી મુરદાને પોતાના બંદનનો ટેકો આપી જરા ખેસડાવે અને તેના પેટને ધીમે ધીમે ચોળે ને દબાવે, જો પાખાનું કંઈ નીકળે તો તેને લુછીને ધોઇ નાખે. એ નીકળવાથી વોળુ તથા ગુસલમાં કશી હરકત નથી, હવે ફરી દોરવો નહીં. એ પછી ફરી તેને ડાબી કરવડે ઉપર સુવડાવે ને કાપુર નાંખેલું પાણી માથાથી પગ સુધી ત્રણ વાર નાખે ફરી સઘળું બંદન કોઇ કપડાથી લુછી કરે ન પહેરાવો.

૪ મસઅલો—જો ખોરડીના પાંદડાં નાંખી જોશ કરેલું પાણી તથા કાકુર નાખેલું પાણી નહીં મળે તો સાદું કુંદાળું (સેહલું) પાણી ખસ છે, એનાથીજ એવી રીતે ત્રણવાર નહવડાવે. અને ઘણા ગરમ પાણીથી મુરદાને નહવડાવે નહીં અને નહવડાવવાનો જે તરીકો બયાન થયો તે સુનત છે. જો કોઇ એવી રીતે ત્રણ વાર નહીં નહવડાવે પણ એકજવાર સઘળું બંદન ધોઇ નાખે તોપણ ફરજ અદા થઈ ગયું.

૫ મસઅલો—જ્યારે મુરદાને કરે ન ઉપર મૂકે તો માથાપર અત્તર ઢગાડો. અને જો મુરદું પુરૂષ હોય તો ડાહી ઉપર પણ અત્તર લગાડો, ફરી કપાળ, નાક, બંને હાથ, બંને છુટણું ને બંને પગ ઉપર કાકુર ઢગાડો. કેટલાકો કહનમાં અત્તર લગાડે છે અને અત્તરનું પુમકું કાનમાં મૂકે છે આ સઘળી જહાલ ન છે. જેટલું શરીર અત્તરમાં આવ્યું તેથી વધારે નહીં કરો.

૬ મસઅલો—વાળમાં કાંસકી ફેરવો નહીં, નખ કાપો નહીં, કેથેના વાળ કાપો નહિ સર્વ તેવીજ રીતે રહેવા દો.

૭ મસઅલો—જો કોઇ પુરૂષ મરી ગયો અને પુરૂષોમાંથી કોઇ નહવડાવનાર નહીં મળે તો જે સ્ત્રી તેની મહરમ હોય તે નહવડાવે. મહરમ વગર ખીજને હાથ લગાડવો ફરજત નથી. અને જો મહરમ સ્ત્રી નહીં હોય તો તેને તયમ્મામ કરાવો પણ તેના બંદનને હાથ લગાડો નહીં, પ્રથમ પોતાના હાથમાં મોળાં પહેરો ત્યારે તયમ્મામ કરાવો.

૮ મસઅલો—જો કોઇ ધણી મર્યાં તો તેની ધણીયાણીનું તેને નહવડાવવું અને કફન પેહેરાવવું ફરસ્ત છે. અને જો ધણીયાણી મરી જાય તો ધણીને બદલને હાથ લગાડવું પકડવું ફરસ્ત નથી. હા, તેને જેવું ફરસ્ત છે અને કપડાના ઉપરથી હાથ લગાડવું પણ ફરસ્ત છે.

૯ મસઅલો—જો સ્ત્રી હેજ કે નેકાસથી હોય તે મુરદાને નહવડાવે નહીં. આ મકરૂહ તથા મના છે.

૧૦ મસઅલો—બેહસ્તર આ છે કે જો સગાઇમાં ધણી પાસેની હોય તે નહડાવે જો તે નહવડાવી નહીં શકે તો કોઇ દીનદાર સ્ત્રી નહવડાવે.

૧૧ મસઅલો—જો નહવડાવતાં કંઈ એવું જીવે તો કોઇને કહે નહીં. જો ખુદ ન ખાસ્તહ મરવાથી તેનો ચેહરો બગડ્યો હોય તથા તદન કાળો પડ્યો હોય તો એ પણ કહે નહીં. અને એની ચર્ચા કરે નહીં. કારણ કે એ ફરસ્ત નથી. હા, જો ખુદી રીતે કોઇ યુનાહ કંરતી હોય જેમકે નાયતી હતી અથવા ગાવા વગાડવાનો ધધો કરતી હતી અથવા વેસ્થા હતી તો એવી વાતો કહેવી ફરસ્ત છે, કે ખીજ લોકો એવી વાતોથી બચે તથા તોબહ કરે.

કફનનું વર્ણન.

૧ મસઅલો—સ્ત્રીને પાંચ કપડાંનું કફન આપવું સુનત છે. એક કુરતો બીજું ઇઝાર, ત્રીજું માથા બાંધણું ચોથું ચાદર (પીછાડી) પાંચમું સીનાબંધ. ઇઝાર માથાથી તે પગ સુધીની હોવી જોઈએ, અને ચાદર એથી હાથ લાંબી હોય અને કુરતો મળાથી લઇને તે પગ સુધી હોય, એમાં કલી કે બાંધેલોતી નથી. અને માંથા બાંધણું ત્રણ હાથ લાંબું, અને સીનાબંધ છાતીથી તે કુટણ સુધી ચોડું અને જોટલામાં બાંધી શકે એટલું ચોડું.

૨ મસઅલો—જો કોઈ પાંચ કપડાંનું કફન નહીં આપે પણ માત્ર ત્રણ કપડાંમાં કફન આપે તો એક ઇઝાર બીજું ચાદર ત્રીજું માથાબાંધણું, તો એ પણ ફરસ્ત છે, અને એટલું કફન પણ બસ છે. અને ત્રણ કપડાંથી આજુ આપવું મકરૂહ તથા ભુરૂ છે. હા, જો કોઇ લાચારી આવી પડે તો ના કુટકે આજુ આપવું પણ ફરસ્ત છે.

૩ મસઅલો—સીનાબંધ જો છાતીથી તે કુટી સુધી હોય તોપણ ફરસ્ત છે પણ કુટણ સુધી હોય તો બધું સારું છે.

૪ મસઅલો—કફનને પ્રથમ ત્રણ વાર કે પાંચવાર કે સાતવાર લોખાન વગેરેની ધુપ આપો ફરી તેમાં મુરદાને કફન આવે.

૫ મસઅલો—કફન પેહેરાવવાની રીત આ છે કે પ્રથમ ચાદર બીજાવો. ફરી ઇઝાર તેના ઉપર કુરતો, ફરી મુરદાને તેના ઉપર લઈ જઈ પ્રથમ કુરતો પેહેરાવો અને માથાના વાળના બે ભાગ કરીને કુરતાના ઉપર છાતી ઉપર નાખો. એક હિસ્સો જમણી તરફ અને એક હિસ્સો ડાબી તરફ. તે પછી માથાબાંધણું માથા ઉપર તથા વાળો ઉપર રાખો, એને બાંધો નહીં કે લપેટો નહીં. ફરી ઇઝાર લપેટો. પ્રથમ ડાબી તરફથી લપેટો ફરી જમણી તરફથી તે પછી સીનાબંધ બાંધો. ફરી ચાદર લપેટો પ્રથમ ડાબી બાજુથી ફરી જમણી બાજુથી ફરી કોઈ ચિંધડીથી પગ તથા માથાની તરફ કફનને બાંધો અને એક ચિંધડીથી કમરની પાસે પણ બાંધો કે માર્ગમાં કેથે ખુલી જાય નહીં.

૬ મસઅલો—સીનાબંધને જો માથા બાંધણા પછી અને ઇઝાર લપેટવા પહેલાં બાંધ્યું તો એપણ જાએજ છે, જો સધળા કફનની ઉપર બાંધે તો પણ ફરસ્ત છે.

૭ મસઅલો—જ્યારે કફન પેહેરાવો તો ફરી વિદાય કરો. પુરૂપો નમાઝ પઢીને દફનાવે.

૮ મસઅલો—જો સ્ત્રીઓ જનાઝાની નમાઝ પડે તો એ પણ ફરસ્ત છે, પણ એવો બનાવ કદી બનતો નથી. માટે અમે નમાઝના તથા દફનાવવાના મસઅલા બયાન કરતા નથી.

૯ મસઅલો—કફનમાં અથવા કબરની અંદર અહદનાસું અથવા પોતાના પીરનો શબરો અથવા બીજી કોઈ દોઆ રાખવી ફરસ્ત નથી. એવીજ રીતે કફન ઉપર અથવા સીના ઉપર કાકુરથી કે શાહીથી કલેમો વગેરે કોઈ દોઆ લખવી પણ ફરસ્ત નથી. હા કાળા શરીફનો ગેલાફ અથવા પોતાના પીરનો રમાલ વગેરે કોઈ કપડું તબરકની રૂએ રાખવું ફરસ્ત છે.

૧૦. મસઅલો—જે છોકરું જીવતું જન્મ્યું હોય ફરી થોડી વાર પછી મરી ગયું હોય અથવા તરત પેદા થતાં જ મર્યું હોય તો તે પણ આજ કામદાથી નહવડાવવામાં આવે અને કદન પહેરાવી નમાઝ પઢવામાં આવે. ફરી દફન કરવામાં આવે, અને તેવું નામ પણ કંઈ રાખવામાં આવે.

૧૧ મસઅલો—જે છોકરું માના પેટથી મરેલું જન્મે અને જનમતી વેળા જીંદગીની કોઈ નિશાની જણાઈ નહીં તેને પણ એવીજ રીતે નહવડાવે, પણ કાયદા માફક કદન આપે. નહીં, પણ કોઈ એક કપડામાં લપેટીને દફન કરે અને તેવું પણ કંઈ ન કંઈ નામ રાખવું બેધઅ.

૧૨ મસઅલો—જે દસેલા પડી જાય તો જે બચ્ચાના હાથ, પગ મોં, નાક વગેરે કંઈ અવ્યવ બન્યાં હોય નહીં તો નહવડાવે નહીં, કદન પહેરાવે નહીં, કંઈપણ કરે નહીં, પણ કોઈ કપડામાં લપેટીને એક ખાડો ખેદીને ગાડે. અને જે તે બચ્ચાને કંઈ અવ્યવ બન્યા છે તો મરેલાં બચ્ચાને કુકમ તેજ તેના કુકમ છે. એટલે નામ રાખવામાં આવે, નહવડાવાય પણ કાયદાને માફક કદન આપાય નહીં, નમાઝ પઢાય નહીં પણ કપડામાં દફન કરવામાં આવે.

૧૩ મસઅલો—ખાજકું માત્ર માથું નીકળ્યું હોય તે જીવતું હતું ફરી મરી ગયું તો મરેલું જન્મે તેના કાયદામાં એ પણ છે. હા, જે વધુ ભાગ નીકળ્યો તે પછી મર્યું તો એમ સમજીએ કે જીવતું જન્મ્યું. જે માથા તરફથી પેદા થયું તો સીના સહી નીકળવાથી સમજીએ કે વધુ ભાગ નીકળ્યો છે. અને જે હાથ પેદા થયું તો ફુટી સહી નીકળતું બેધઅ.

૧૪ મસઅલો—જે નાની છોકરી મરી જાય જે ફક્ત જીવાન થઈ નથી પણ જીવાનીને લગભગ પહોંચી છે, તો તેણીના કદનના પણ

તેજ પાંચ કપડાં સુનત છે જે જીવાન સીને માટે છે. જે પાંચ કપડાં નહીં આપે અને ત્રણજ કપડાં આપે, તોપણ બસ છે. મતલબ કે જે કાયદો મોટી સીના છે, તેજ કુવારી અને નાની છોકરીનો છે. પણ આટલું કે મોટી માટે તે કુકમ ઘણી તાકીદનો છે અને નાની ઉમરવાળી માટે તાકીદનો નથી પણ બેહતર છે.

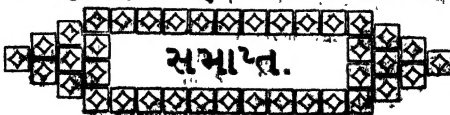
૧૫ મસઅલો—જે છોકરી ઘણી નાની છે જીવાનીને લગભગ થઈ નથી તેને માટે પણ બેહતર આજ છે કે પાંચ કપડાં આપવામાં આવે અને એ કપડાં આપવાં પણ દુરસ્ત છે એક ઇન્ગર અને એક ચાદર.

૧૬ મસઅલો—જે કોઈ છોકરો મરે અને તેને નહવડાવવાની કદન પહેરાવવાની જરૂર પડે તો ઉપર બયાન થયું તે પ્રમાણે નહવડાવે અને ઉપર જણાવેલા તરીકાથી કદન પહેરાવે. માત્ર ફેર આટલો છે કે સીના કદનમાં પાંચ કપડાં છે અને મરફના કદનના ત્રણ કપડાં છે. એક ચાદર એક ઇન્ગર, એક કુરતો.

૧૭ મસઅલો—પુરૂષના કદનમાં જે બેજ કપડાં હોય એટલે ચાદર અને ઇન્ગર હોય અને કુરતો નહીં હોય તોએ કંઈ તુકસાન નથી, એ કપડાં પણ બસ છે. પણ એ કપડાંથી એણે આપવા મંકરૂ છે. અને જે કોઈ લાચારી હોય તો નાણુટકે મંકરૂ પણ નથી.

૧૮ મસઅલો—જે ચાદર જનાઝા પર એટલે ડોહી ઉપર નાખવામાં આવે છે તે કદનની ગણતરીમાં નથી. જે અમે બયાન કર્યું છે તેજ સાત કદનાં છે.

૧૯ મસઅલો—જે શહેરમાં કોઈ સૂરે ત્યાંજ તેવાં ચોર કદન કરવાં નહીં, બીજી જગ્યા લઈ જવું ઠીક નથી. હા જે કોઈ જગ્યા ગાવ અડધો ગાવ દૂર હોય તો ત્યાં લઈ જવામાં કરી બાધ નથી.

હડીમુલ ઉપરના હજારો ગ્રામીણોના અગાધ અભિમાન સાહેબ (સરકારી)ની રચેલી ઉદ્ધૃતિઓ.

અહેરતી ઝેવર ઉદ્ધૃતિ—અહેરતી તથા અરેતો માટે ખાસ આ કિતાબ લખાઈ છે. એમાં અરીઠા, નમાઝ, રોઝા, વકાત, નિશાફ, તથાક, હદીત, મોખના મસજીદ તથા કેટલાક બેરહારના તથા અખલાકના મસજીદો સારી રીતે વર્ણન થયા છે. એની સાથે ઘર કેમ ચલાવવું, ધણી તથા સાસુ સસરા સાથે કેમ રહેવું તથા અખલાકોની કેવી પરવરીશ કરવી તે પણ બતાવેલું થયું છે. તથા એ નેક બીબીઓની હાલત તેમની પરહેઝગારી વગેરે પણ બતાવેલું થયું છે. અને ઘર ધંધાનાં કુનરો, બહેરી દવા પણ સારી રીતે સમજાવ્યાં છે. બે ફૂં આ પુસ્તક ખાસ અરેતો માટે લખાયું છે જ્યાં મરદોને પણ આજુ લાભકારક નથી એ કિતાબના ૧૦ બાગ છે સાદા કાગળ દરેક બાગની કીમત ૫૦ આના ૧૦ બાગ સાથે લેનાર પાસેથી રૂ. ૩૦ લેવામાં આવશે.

અહેરતી મોહર ઉદ્ધૃતિ—આ અહેરતી ઝેવરનો અગ્રીવારમાં ભાગ છે. એમાં ખાસ મરદોને લગતા અસલા અને મરદોને થતી બીમારીઓના સારા સારા તુલખા છે. કી. આના ૧૦.

મોનામનલે ગઢબુલ ઉદ્ધૃતિ—આ ધણી પ્રખ્યાત કિતાબ છે. એમાં મોલાનાએ કુરઆન મજીદ અને હદીસોથી દુઆઓ ચુડી એક જગ્યા એકઠી કરી છે. અને અહવાડીયામાં દરરોજ પઢવા માટે સાત મંઝીલો જુદીજુદી લખી છે. સારા કાગળ કીમત આના ૧૨.

નરાઈતીય રીજીરીય લખીય ઉદ્ધૃતિ—આ કિતાબ રમુકુલાદ (સત્ર)ની હાલતમાં સહી રિવાયતોથી ધણીજ સારી લખી છે. કીમત માત્ર રૂ. ૧૫.

તાલીમુદ દીન ઉદ્ધૃતિ—આ કિતાબ ધણી પ્રખ્યાત છે. એમાં ઇબાદત, અગ્રબેદ, અખલાક, મોમકાત વગેરેનું કુરઆન મજીદ અને હદીસથી બતાવેલું થયું છે. કી. આના ૬.

હોકુકુલ હરકામ ઉદ્ધૃતિ—એમાં ઉસ્તાદ, પીર, મા, બાપ, અરેત, પાકીશી, મહેમાન, હેસન વગેરેના કાકી બતાવેલું થયું છે. કીમત આના ૧૫.

હોકુકુલ કદમ ઉદ્ધૃતિ—એમાં આલેખોના આમ મુસલમાનોપર અને આમ મુસલમાનોના આવેમોપર શું હક છે, અને તેમાં કેટલી બેપરવાઈ છે તેનું વર્ણન કી. આના ૫.

હરિલાહુર રોઝુમ ઉદ્ધૃતિ—એમાં જન્મે ત્યારથી લઈ મરણ પામેલાં સુધીની જેટલી ૨૨મો લોકોમાં થાય છે તે સર્વેનો ૨૬ હલીલો સાથે બતાવેલું થયું છે. કીમત આના ૬.

ફેરુલ હિમાન ઉદ્ધૃતિ—આ કિતાબ હિમાન કામેલની કસેદી છે જેથી દરેક માણસ પોતાને જાણી શકે છે કે હું કેટલા દરજ્જાનો મોમીન છું. કીમત આના ૪.

અલકનલુલ બદીઅ ઉદ્ધૃતિ—એમાં એ બતાવેલું છે કે જુઝમાની તથા ઇન્દી નમાઝ કેઈ જગ્યા પઢવી જમએઝ અને કેઈ જગ્યા પઢવી ના જમએઝ છે. કીમત આના ૨૫.

અમલાતુલ અવાઝ ઉદ્ધૃતિ—લોકોમાં જે મસજીદ ખોટાખોટા પ્રખ્યાત છે તેની મોજાના સાહેબે દરવાજા ઢાંચી છે. કીમત આનો ૧૫.

જાહુલ અમાલ ઉદ્ધૃતિ—એમાં યુનાહાલી દુન્યામાં ધણી ભલતના મુસ્લમાન અને તામેલનીથી દુન્યામાં ધણી ફાયદા થાય છે તેનું વર્ણન કીમત આના ૩.

આખરે રહીય મનેજર કુતુબખાના સારફીયહ

મહેરુબુરુર

